

Vestvågøy

Analyse av næringsutvikling og attraktivitet

KNUT VAREIDE OG MARIT NYGAARD

TF-notat nr. 56/2013

Tittel: Vestvågøy
Undertittel: Analyse av næringsutvikling og attraktivitet
TF-notat nr: 53/2013
Forfatter(e): Knut Vareide og Marit Nygaard
Dato: 14. mars 2014
ISBN: 978-82-7401-677-4
ISSN: 1891-053X
Pris: 150,- (Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforskning.no)
Prosjekt: Regionale analyser 2013
Prosjektnr.: 20130140
Prosjektleder: Knut Vareide
Oppdragsgiver(e): Vestvågøy kommune

Spørsmål om dette notatet kan rettes til:

Telemarksforskning
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf.: +47 35 06 15 00
www.telemarksforskning.no

Resymé:

Utviklingen i Vestvågøy er analysert med hensyn til næringsutvikling, demografi, innovasjon i næringslivet og attraktivitet og utdanningsnivå.

Knut Vareide er utdannet sosialøkonom (Cand. Oecon.) fra Universitetet i Oslo (1985). Han har arbeidet ved Telemarksforskning siden 1996.

Marit Owren Nygaard er utdannet samfunnsøkonom (M.Sc. Economics) fra Universitetet for miljø- og biovitenskap i Ås (2012). Hun har jobbet ved Telemarksforskning siden 2013.

Forord

Denne rapporten inngår i en serie analyserapporter for kommuner, regioner og fylker i Norge som er utført av Telemarksforskning i 2013, og som er utgitt i januar 2014. Det er benyttet en modell for attraktivitet som er utviklet med støtte fra Oslofjordfondet i forbindelse med prosjektet *Attraksjonskraft gjennom stedsinnovasjon*. Analysene av innovasjon bygger på et empirisk arbeid som er gjennomført og finansiert i forbindelse med Norges Forskningsråds VRI-program der Telemarksforskning og AFI har et felles forskningsprosjekt i VRI Telemark. Kapitlet om NæringsNM omhandler resultatene fra det arbeidet vi har gjort årlig for NHOs NæringsNM.

De regionale analysene er svært verdifulle for forskningen i slike prosjekt, i det at vi får anvendt modeller og empiriske metoder for ulike geografiske områder. Gjennom dette arbeidet får vi også testet relevans og kvalitet gjennom dialog med mange forskjellige og kompetente oppdragsgivere som arbeider profesjonelt med regional utvikling i praksis.

Telemarksforskning har laget slike regionale analyser i en årrekke. Tidligere var analysene i stor grad deskriptive, og nøyde seg stort sett med å beskrive en rekke indikatorer for befolknings- og næringsutvikling. Etter hvert har vi lagt mer vekt på å finne sammenhenger, gjennom å koble de ulike trekkene i en region sammen i stadig mer helhetlige modeller. De fleste oppdragsgiverne etterspør slike rapporter fordi de skal brukes i en strategisk sammenheng. Da er det ikke tilstrekkelig kun å beskrive ulike utviklingstrekk hver for seg. For at utviklingen på et sted skal kunne påvirkes gjennom bevisste strategier, er det nødvendig å forstå sammenhengene og avdekke årsaker og drivkrefter til den faktiske utviklingen. Først da blir analysene virkelig nyttige i det strategiske arbeidet. Dynamikken i den regionale utviklingen er imidlertid ganske kompleks, og våre modeller og forståelsen av den er ikke på langt nær ferdig utviklet. Det er dessuten en utfordring å presentere så mange tema og ulike analyser i en rapport av dette formatet som er ment å være kortfattet og enkel.

Bø, 14. mars 2014

Knut Vareide

Prosjektleder

Innhold

SAMMENDRAG	5
1. ARBEIDSPLASSE	7
2. ATTRAKTIVITET FOR BEDRIFTER OG BESØK	18
3. PENDLING OG ARBEIDSMARKEDSINTEGRASJON	30
4. BEFOLKNING	32
5. SAMMENHENGEN MELLOM FLYTTING OG ARBEIDSPLASSVEKST	35
6. NÆRINGS-NM	40
7. UTDANNING	46

Sammendrag

:

Vestvågøy fikk vekst i antall arbeidsplasser i 2012. Veksten skjedde i næringslivet, og veksten i antall arbeidsplasser i Vestvågøy var sterkere enn veksten i næringslivet på landsbasis. Vestvågøy har hatt en sterk vekst i antall arbeidsplasser også på lang sikt. Arbeidsplassveksten i Vestvågøy er sterkere enn i resten av landet de ti siste årene, både i næringslivet og i offentlig sektor.

I denne rapporten har vi delt opp næringslivet i basisnæringer, regionale næringer og besøksnæringer, og vi har analysert utviklingen med hensyn på strukturelle forhold utenfor lokal kontroll, og den lokale utviklingen justert for strukturelle forhold, som er et uttrykk for næringsattraktiviteten.

Basisnæringene, som består av industri, primærnæringer og teknologiske tjenester, har hatt nedgang i antall arbeidsplasser siden 2000, og også i 2012. Vestvågøy har hatt sterk nedgang i naturbaserte næringer som fiske, havbruk og landbruk, men er en av få kommuner som har hatt sterk vekst i industrien. Basisnæringene i Vestvågøy har hatt en lite heldig bransjestruktur, med mange arbeidsplasser i bransjer som har hatt nedgang eller stagnasjon på landsbasis. Når vi korrigerer for dette, har utviklingen i basisnæringene vært bedre enn forventet de ti siste årene. Basisnæringene fikk imidlertid et lite tilbakeslag i 2012, da det ble litt nedgang.

De regionale næringene består av bransjer som bygg og anlegg, engroshandel, transport og forretningsmessig tjenesteyting. De regionale næringene har hatt god vekst i Vestvågøy, også korrigert for bransjesammensetningen.

Besøksnæringene, som omfatter butikkhandel, overnatting, servering og aktivitetsnæringer, har hatt sterk vekst i Vestvågøy. Veksten i antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Vestvågøy har samlet sett vokst mye raskere enn besøksnæringene på landsbasis. Besøksnæringenes utvikling blir sterkt preget av befolkningsutviklingen. Egen befolkning er i de fleste tilfeller den største kundegruppen for besøksnæringene. Ettersom befolkningsveksten i Vestvågøy tidligere har vært ganske svak, må veksten i besøksnæringene tolkes som at Vestvågøy har blitt mer attraktiv for besøk de siste årene.

Vestvågøy har dermed hatt høy næringsattraktivitet de siste årene, både for basisnæringer, regionale næringer og spesielt besøksnæringene.

Næringslivets prestasjoner blir også målt i NHOs NæringsNM, som rangerer næringslivet i kommunene med hensyn på lønnsomhet, vekst, nyetableringer og næringslivets størrelse. Vestvågøy har gjort det bedre enn middels av norske kommuner de fire siste årene. Vestvågøy har høy andel vekstforetak og har et relativt stort næringsliv. Det er imidlertid under middels med nyetableringer, og næringslivet har mange foretak med negativ egenkapital.

I denne rapporten har vi også sett på utdanningsnivået. Vestvågøy har høyere andel med høyere utdanning i befolkning- og arbeidsliv enn middels av norske kommuner. Andelen av de ansatte i næringslivet med høyere utdanning er imidlertid lavere enn middels. Det skyldes at næringslivet er sammensatt slik at det er mange ansatt i bransjer med generelt lavt utdanningsnivå. Når vi korrigerer for bransjestrukturen, er utdanningsnivået i næringslivet litt bedre enn middels av norske kommuner.

Befolkningsutviklingen i Vestvågøy har blitt stadig bedre. Fra 2000 til 2010 sank folketallet i Vestvågøy. Etter det har det blitt vekst i fire år på rad. Det er spesielt nettoflyttingen inkludert innvandring som er interessant å analysere. Nettoflyttingen blir påvirket av arbeidsplassvekst og strukturelle forhold. Bostedsattraktiviteten er et uttrykk for den delen av nettoflyttingen som ikke kan forklares av arbeidsplassvekst eller strukturelle forhold. De strukturelle forholdene er ikke spesielt gunstige for Vestvågøy, fordi kommunen har forholdsvis lav arbeidsmarkedsintegrasjon med begrensede pendlingsmuligheter for befolkningen. Når vi analyserer flyttestrømmene i kommunen på bakgrunn av arbeidsplassvekst og strukturelle forhold, ser det ut til at bostedsattraktiviteten i Vestvågøy har vært lav i perioden fra 2005 til 2011. I denne perioden var det stor utflytting utover det vi kan forklare med arbeidsplassvekst og strukturelle forhold. I den siste treårsperioden har dette skiftet, og nå trekker Vestvågøy til seg innflyttere og innvandrere i større grad enn hva som kan forklares av arbeidsplassvekst og strukturelle forhold. Vestvågøy har nå blitt en kommune som også er attraktiv som bosted.

Vi kjenner nå flyttetallene for 2013. Vestvågøy har nå netto innflytting fra andre norske kommuner, og samtidig høyere innvandring enn ellers i landet. Dermed er befolkningsveksten i Vestvågøy høyere enn veksten på landsbasis. Trenden i flyttetallene viser en jevnt stigende positiv trend de siste seks kvartalene. Dermed ser det ut til at den gode utviklingen i Vestvågøy fortsetter i 2013. Ettersom vi ikke har arbeidsplassstallene for 2013, vet vi ikke om nettoinnflyttingen i 2013 skyldes at arbeidsplassveksten har blitt bedre, eller om bostedsattraktiviteten har fortsatt framgangen.

Vestvågøy er dermed inne i en svært god utvikling. Kommunen er attraktiv for næringsliv, for besøk og som bosted, og framgangen fortsatte gjennom hele 2013.

1. Arbeidsplasser

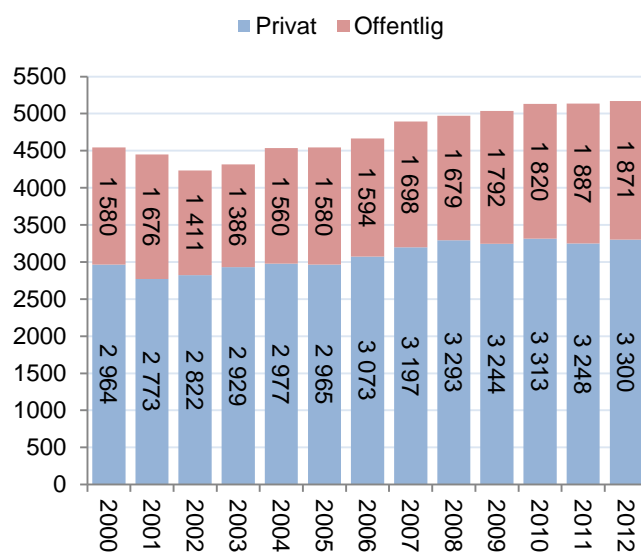
Arbeidsplassutviklingen er en viktig indikator for regional utvikling, og er kanskje den mest sentrale forklaringsfaktoren for flyttemønstrene. Arbeidsplasser finnes i både offentlig og privat sektor, men det er ofte sterkest interesse for arbeidsplassene i privat sektor, som en forsøker å påvirke gjennom næringsutvikling.

Figur 1 viser antall arbeidsplasserⁱ i offentlig og privat sektor i Vestvågøy fra 2000 til 2012.

I 2012 var det 3 300 arbeidsplasser i privat sektor, og 1 871 arbeidsplasser i offentlig sektor.

Antall arbeidsplasser i privat sektor har økt fra 2 964 i 2000, mens antall arbeidsplasser i offentlig sektor har økt fra 1 580 i 2000.

Privat sektor utgjorde 64 prosent av arbeidsplassene i Vestvågøy i 2012. På landsbasis utgjør privat sektor 70 prosent av arbeidsplassene.

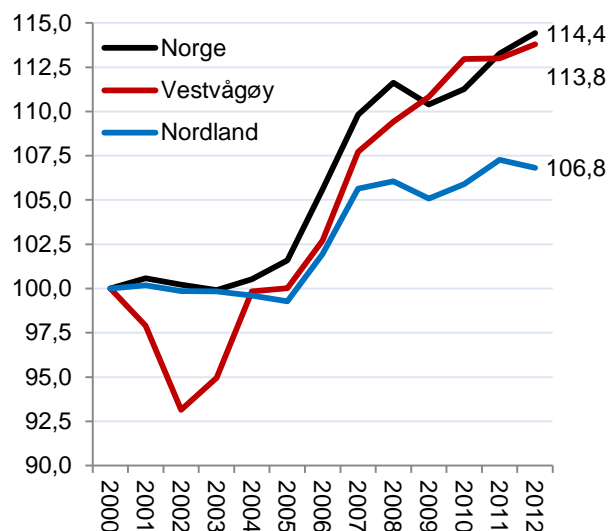

Figur 1: Antall arbeidsplasser i offentlig og privat sektor i Vestvågøy fra 2000 til 2012.

Figur 2 viser arbeidsplassutviklingen i Vestvågøy, Norge og Nordland fylke fra 2000 til 2012. 2000-nivået er indekset til å være lik 100.

Fra 2000 til 2012 har antall arbeidsplasser i Norge økt med 14,4 prosent. I Vestvågøy har antall arbeidsplasser økt med 13,8 prosent. I Nordland har antall arbeidsplasser økt med 6,8 prosent.

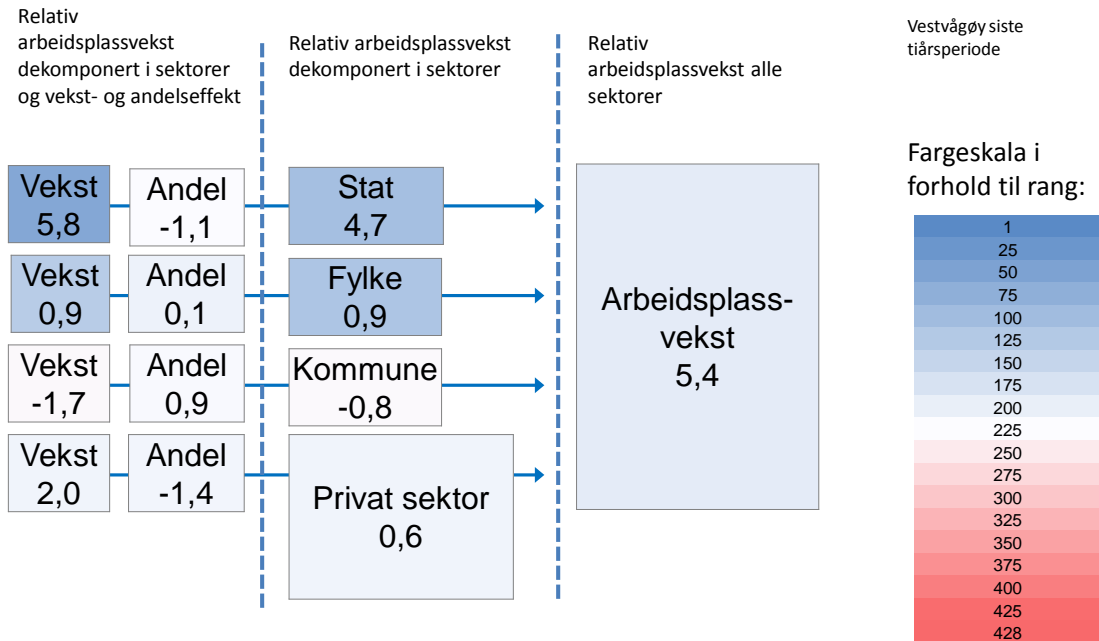
Arbeidsplassutviklingen i Vestvågøy har vært litt svakere enn utviklingen nasjonalt, men bedre enn utviklingen i Nordland.

Figur 2: Relativ utvikling i antall arbeidsplasser i Norge, Nordland og Vestvågøy, alle sektorer, indekset slik at nivået i 2000=100.

1.1 Oppsummering sektorer

Vi kan oppsummere siste ti års utvikling i antall arbeidsplasser i de ulike sektorene i Vestvågøy med følgende modell:

Figur 3: Avvik mellom arbeidsplassveksten i Vestvågøy og i Norge de ti siste årene. Alle tallene viser hva avviket utgjør som prosent av samlet sysselsetting i Vestvågøy. Fargene viser hvordan kommunen rangerer blant de 428 kommunene i landet for det spesifikke avviket. Avviket for hver av de fire sektorene er dekomponert i en veksteffekt og en andelseffekt. Veksteffekten viser hvordan sektoren ville ha bidratt til samlet vekst dersom sektorens andel hadde vært den samme som på landsbasis. Andelseffekten viser hvordan sektoren ville bidratt dersom veksten hadde vært den samme som på landsbasis.

I regional utvikling måler vi ofte arbeidsplassveksten i forhold til samlet sysselsetting på stedet vi analyserer. Dette kaller vi vekstimpulsⁱⁱ. Det er mange kommuner i Norge med kun et fåtall arbeidsplasser. En liten vekst vil derfor utgjøre uforholdsmessige store prosentvise utslag. Når vi ser på utviklingen i forhold til sysselsettingen, får vi et bedre bilde av hvordan arbeidsplassveksten bidrar til veksten på stedet.

Vekstimpulsen i Vestvågøy, det vil si veksten i antall arbeidsplasser som andel av sysselsettingen, har vært 5,4 prosentpoeng høyere i Vestvågøy enn på landsbasis i den siste tiårsperioden. Fargen er blå, det betyr at verdien rangerer over medianverdien.

Boksene i midten av diagrammet viser den relative utviklingen i de ulike sektorene. Også her er vekstimpulsen i hver sektor i Vestvågøy fratrukket vekstimpulsen på landsbasis. Veksten i statlig sektor har vært 4,7 prosentpoeng høyere enn veksten nasjonalt i den siste tiårsperioden. Veksten i fylkeskommunal sektor har vært 0,9 prosentpoeng høyere. Veksten i kommunal sektor har vært litt svakere enn veksten nasjonalt. I regional utvikling fokuserer vi mest på privat sektor. Veksten i privat sektor har vært 0,6 prosentpoeng høyere enn veksten nasjonalt i den siste tiårsperioden.

Forklaringen bak den relative veksten i de ulike sektorene skyldes til dels arbeidsplassvekst, men også andelen sektoren utgjør av samlet sysselsetting spiller en rolle. Derfor dekomponerer vi den relative veksten i en veksteffekt og en andelseffekt. I privat sektor er det en høy veksteffekt som har bidratt til vekst i privat sektor. Andelseffekten har vært negativ.

1.2 Relativ vekst i næringslivet

Når vi skal sammenlikne veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet mellom kommuner, er det praktisk å bruke relativ vekst, som er målt som differansen i den prosentvise veksten i antall arbeidsplasser i kommunen og veksten i antall arbeidsplasser i Norge. Da filtrerer vi bort konjunktursvingningene, og kan se hvordan veksten i den enkelte kommune er i forhold til andre kommuner i landet over tid.

Tabell 1: Relativ vekst, målt som differansen mellom prosentvis vekst i kommunen og veksten på landsbasis, i antall arbeidsplasser i næringslivet, i kommunene i Nordland fra 2001 til 2012. Nest siste kolonne viser progressivt gjennomsnitt. Siste kolonne viser trenden, dvs. retningen på verdiene de siste årene. Rangering blant landets 428 kommuner mht. progressivt gjennomsnitt til venstre.

Rang	Navn	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Prog snitt	Trend
4	Tjeldsund	-13,6	16,1	-3,5	-2,9	11,4	-7,0	-3,0	-1,8	2,6	-19,8	53,4	-6,5	4,5	1,5
29	Træna	-6,2	-0,1	0,7	-7,9	-3,0	-4,2	8,9	-14,0	21,2	13,4	-5,6	-1,1	2,1	0,8
39	Herøy	3,2	-17,6	10,1	-0,9	-2,8	3,4	-12,9	2,2	-1,4	7,6	4,2	3,4	1,6	0,2
69	Sørfold	-12,5	-2,1	-7,0	-7,2	-0,4	-1,9	-0,6	6,8	-8,3	16,7	-2,0	-2,0	0,8	0,9
80	Værøy	-2,0	4,5	-6,4	0,9	-2,3	-11,0	-27,7	24,7	22,3	-7,6	-1,6	0,1	0,6	1,0
91	Alstahaug	0,4	0,4	2,4	-2,6	-4,0	-2,2	2,0	-4,2	4,3	1,5	0,0	2,2	0,4	0,3
101	Lurøy	-2,9	4,1	-1,2	-1,1	-8,1	3,0	-3,7	4,8	0,7	0,7	-0,4	1,7	0,3	0,5
129	Øksnes	-1,0	-5,8	5,3	-7,7	0,0	-2,9	-1,6	-2,1	1,6	2,9	2,5	-1,2	0,0	0,2
131	Steigen	-0,5	1,4	2,1	-9,5	-5,3	-5,2	-3,6	5,7	11,8	-6,4	-0,5	1,3	0,0	0,7
137	Beiarn	-2,5	-4,1	5,5	0,1	4,9	-3,4	12,0	2,9	3,6	-9,3	-2,3	-1,8	-0,1	-0,9
144	Gildeskål	-4,2	0,9	3,3	-0,5	2,2	8,8	4,4	-6,5	2,9	-6,8	-4,1	3,8	-0,1	-0,6
147	Vestvågøy	-7,3	2,4	5,2	0,9	-1,9	-1,4	-1,0	1,2	1,2	1,8	-3,6	0,5	-0,1	-0,3
148	Fauske	-3,5	3,4	-5,7	4,9	-0,5	-3,2	5,0	0,7	-1,1	1,9	-1,4	-2,0	-0,1	0,0
155	Rana	-2,2	-1,1	-1,5	-0,2	-2,5	-0,4	3,2	3,2	-1,3	-1,3	-0,7	-0,9	-0,2	0,0
157	Brønnøy	-7,6	-3,3	6,8	2,7	-1,2	-1,6	1,1	-5,0	3,6	2,0	0,1	-3,1	-0,2	-0,5
159	Hemnes	-3,1	0,5	-3,3	-1,0	-5,0	0,2	-5,5	9,9	-3,2	12,0	-1,6	-8,6	-0,3	0,2
162	Hamarøy	-5,7	6,6	5,8	0,2	-5,9	2,0	-2,1	-12,1	10,2	0,1	5,2	-4,9	-0,3	-0,1
179	Flakstad	-12,2	7,2	-1,4	-5,3	-3,0	5,3	-5,1	0,8	-7,6	5,0	-2,8	3,0	-0,5	0,4
194	Vågan	-1,1	-0,2	-2,8	2,1	3,3	-3,6	0,0	-1,7	0,7	0,0	-0,1	-2,6	-0,7	-0,1
203	Sømna	-3,3	2,4	9,2	-4,7	-1,1	2,3	-3,9	-2,5	-7,4	8,7	-0,2	-2,5	-0,7	-0,3
205	Narvik	-0,7	1,6	1,1	-0,7	-2,1	0,3	5,6	-0,2	-3,7	-1,6	0,2	-2,1	-0,7	-0,2
222	Bodø	1,4	4,0	-1,0	0,7	0,1	-1,1	-2,1	-3,8	0,3	-0,6	0,6	-1,2	-0,9	0,0
224	Hadsel	-3,5	0,3	6,5	2,5	-1,3	-1,0	-5,1	-1,3	-0,3	2,5	-1,2	-2,5	-0,9	-0,5
237	Evenes	-0,3	-13,6	9,0	-1,8	-4,9	14,7	3,9	-5,4	-1,1	-6,9	2,0	-4,6	-1,0	-1,0
245	Vega	-3,7	2,1	4,4	-3,6	-1,9	-1,7	-2,2	3,1	3,6	-5,2	-1,3	-2,1	-1,0	-0,2
246	Lødingen	3,4	-0,2	5,0	-6,9	1,1	-8,2	-1,6	6,7	-2,6	-5,3	4,9	-3,5	-1,0	0,0
257	Nesna	-1,8	-0,9	-4,8	0,6	-6,1	1,6	-8,2	-5,2	5,3	-0,8	-1,0	0,4	-1,1	0,5
259	Rødøy	-1,7	1,9	3,5	-1,0	3,0	-1,3	-10,8	-2,7	-4,1	6,3	-4,8	2,5	-1,1	-0,1
274	Andøy	-1,2	2,6	3,6	-6,8	-0,8	1,6	8,9	-7,4	2,3	0,4	-5,4	-3,5	-1,3	-0,4
288	Moskenes	-9,0	-5,3	3,7	3,8	-6,3	-5,6	-10,5	4,2	1,2	-0,6	0,1	-2,2	-1,4	-0,1
291	Saltdal	0,0	2,4	-0,1	-1,8	4,4	-1,7	4,5	-2,5	2,5	-5,2	-1,3	-5,3	-1,4	-0,5
309	Tysfjord	2,2	-7,9	5,1	-6,6	-2,3	-2,7	-3,4	4,4	-7,6	0,1	6,8	-8,1	-1,6	-0,1
315	Sortland	4,3	-1,5	0,9	2,9	-1,5	-2,1	-2,5	-2,3	-3,8	-0,6	-1,3	-1,8	-1,7	-0,3
316	Vefsn	-1,5	4,8	-4,0	-1,6	-2,4	-5,5	-1,5	-1,2	1,2	-3,0	-1,7	-1,3	-1,7	0,2
346	Grane	-1,1	0,3	2,4	-3,0	6,7	-1,7	-1,3	-10,9	4,8	-7,6	-3,6	0,6	-2,1	-0,5
364	Vevelstad	-5,4	9,5	1,4	-7,4	-12,6	-12,2	-1,2	1,0	-9,1	17,0	-12,0	0,8	-2,3	0,7
382	Bø	-8,2	-6,2	-2,1	-3,8	-7,3	1,4	-9,7	7,1	-1,4	-5,2	-9,1	1,9	-2,7	0,1
386	Leirfjord	0,3	0,2	-9,8	-4,2	-3,5	1,0	8,0	4,5	6,5	-12,4	-10,6	-4,6	-2,8	-0,2
388	Dønna	5,3	3,9	7,3	-11,7	-13,0	-0,9	-2,6	0,3	-2,9	2,8	1,7	-10,1	-2,8	0,1
394	Hattfjell	-5,1	-1,2	1,4	-6,4	3,9	2,3	3,2	-1,6	-0,6	0,2	-11,4	-6,9	-2,9	-0,9
396	Ballangen	3,2	-3,2	-3,9	-4,4	-8,3	2,8	-6,5	-3,4	-0,5	-5,4	-1,6	-2,2	-3,0	0,3
404	Meløy	2,1	1,3	2,4	-1,9	-3,0	-3,6	3,1	2,8	-1,5	2,3	-7,2	-13,3	-3,3	-0,9
406	Røst	-5,5	3,3	-2,9	-1,2	-0,1	-1,4	-0,7	-7,2	0,0	-0,3	-5,7	-7,7	-3,4	-0,5
427	Bindal	-0,6	-3,1	1,2	-0,5	-5,6	1,7	-15,2	-1,8	-10,3	-6,5	-9,5	0,0	-5,6	-0,6

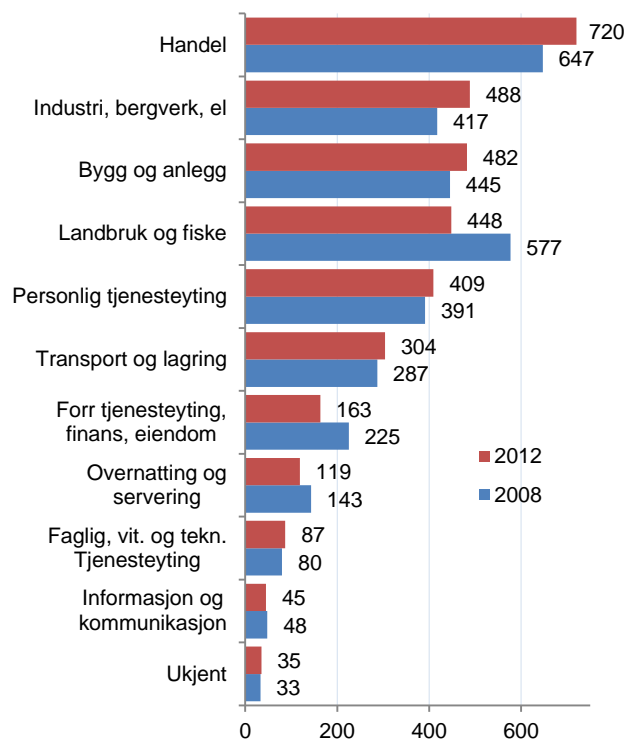
Arbeidsplassveksten i næringslivet i Vestvågøy har i snitt vært 0,1 prosentpoeng lavere enn veksten nasjonalt i den siste tiårsperioden, når vi vektet siste års utvikling sterkere (progressivt gjennomsnittⁱⁱⁱ). Vestvågøy rangerer med dette som 147 blant de 428 kommunene i landet.

1.3 Bransjer i næringslivet

Figur 4 viser antall arbeidsplasser fordelt på ulike bransjer. Her har vi brukt en bransjeinndeling som SSB vanligvis bruker.

Handelen er størst. Den sysselsatte 720 personer i 2012. Det er en oppgang fra 647 i 2008. Industrien er nest størst. Den sysselsatte 488 personer i 2012. Det er en oppgang fra 417 i 2008.

Bygg- og anleggsbransjen har også hatt en oppgang. Landbruk og fiske har derimot hatt en ganske kraftig nedgang fra 2008 til 2012.

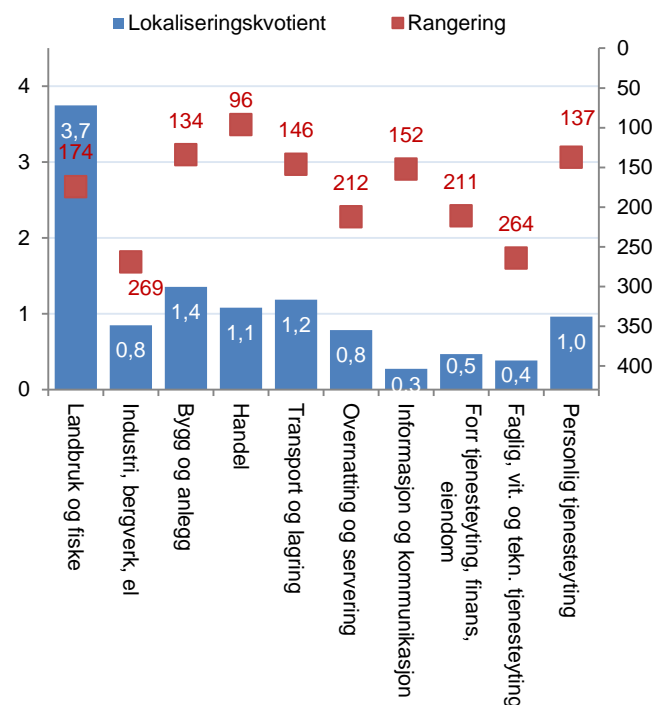
1.3.1 Bransjer og lokalisingskvotienter

Vi så antallet sysselsatte i de ulike bransjene i figur 4, men det er også interessant å vurdere om Vestvågøy har høye eller lave *andeler* i forhold til andre kommuner. I figur 5 ser vi lokalisingskvotientene til de ulike bransjene. Antall sysselsatte i bransjen er delt på totalt antall sysselsatte bosatt i Vestvågøy, og denne andelen er delt på tilsvarende andel nasjonalt. Når tallet er 1, er andelen den samme som andelen i Norge. I figuren ser vi også hvordan rangeringen for lokalisingskvotienten er blant de 428 kommunene i landet.

Det er 3,7 ganger så mange sysselsatte i landbruket og fisket i Vestvågøy enn på landsbasis. Kommunen rangerer som nummer 174. Altså har 173 kommuner en høyere sysselsetningsandel i landbruket og fisket enn Vestvågøy, mens 254 kommuner har en lavere sysselsetningsandel i landbruket og fisket.

Andelen sysselsatte i bygg- og anleggsbransjen er litt høyere i Vestvågøy enn på landsbasis. Andelen sysselsatte innen personlig tjenesteyting er like høy i Vestvågøy som på landsbasis.

Figur 4: Antall sysselsatte i ulike bransjer i næringslivet i Vestvågøy i 2008 og 2012.

Figur 5: Lokalisingskvotient og rangering for Vestvågøy i 2012. Lokalisingskvotient venstre akse, rangering for lokalisingskvotient på høyre akse.

1.4 Næringstyper i Norge

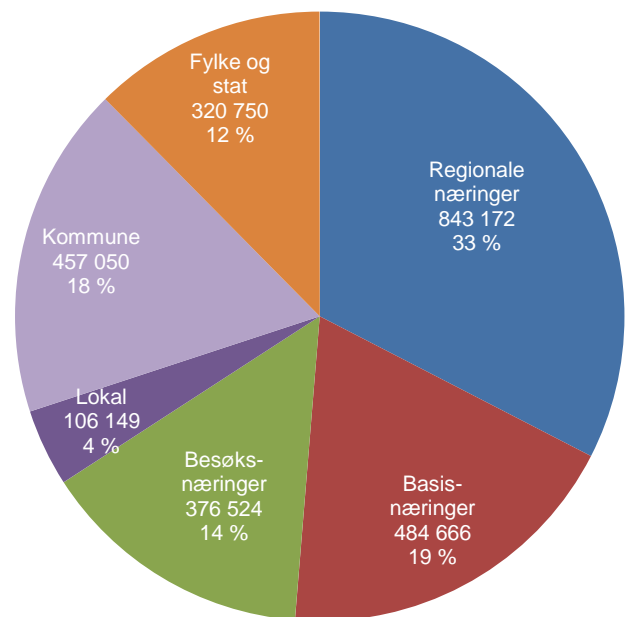
Noen deler av næringslivet kan vi karakterisere som *basisnæringer*. Basisnæringer er de delene av næringslivet som genererer inntekter utenfra. Eksportnæringer er basisnæringer, men vi kan også legge til næringer som selger sine produkter eller tjenester ut av regionen, selv om salget ikke er til andre land. Alle primærnæringer og stort sett all industri kan regnes som basisnæringer. Vi kan også ta med tjenester som konkurrerer i et nasjonalt eller internasjonalt marked, som IT, telekom og ingeniørtjenester. Basisnæringene sysselsatte 484 666 personer i Norge i slutten av 2012. Utviklingen i basisnæringene påvirkes kraftig av konjunkturer og har gått i bølger. De siste to årene har veksten vært sterk.

Besøksnæringer er de delene av næringslivet hvor kunden må være personlig til stede. Butikkhandel (men ikke internetthandel), servering, overnatting, opplevelser og personlige tjenester er bransjer som vi regner som besøksnæringer. Årsaken til at vi ønsker å isolere besøksnæringene, er at de vil reflektere om et område er attraktivt å besøke. Områder som trekker til seg besøkende fra andre områder vil normalt få høyere etterspørsel, og dermed også flere arbeidsplasser i besøksnæringene. Det vil være ulike stedskvaliteter som gjør et område attraktivt for besøk og for bedrifter i basisnæringene. Besøksnæringene sysselsatte 376 524 personer i 2012. Besøksnæringene i Norge vokste raskt fra 2000 til 2007, men har stagnert etter det.

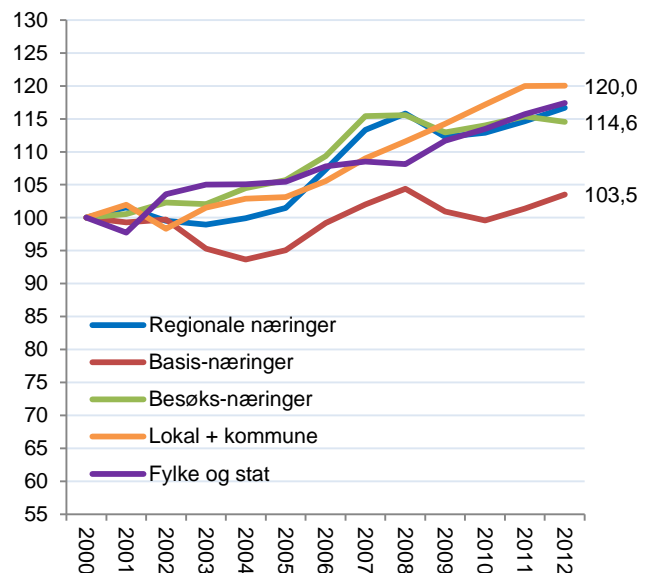
Den tredje og største gruppen kaller vi *regionale næringer*. Denne kategorien inneholder bransjer som bygg og anlegg, engros- og agenturhandel, transport og forretningsmessige tjenester. Dette er store bransjer, som ofte er knyttet til regionen, men som er ganske ujevnt fordelt mellom enkeltkommuner.

Til *lokale næringer* regnes privat virksomhet innenfor primærhelsetjenester, skoler, avfallshåndtering og barnehager. Dette er tjenester som er knyttet til lokalbefolkningen, og som i mange tilfeller er substitutter til de kommunale tjenestene. De lokale næringene kan vi derfor se i sammenheng med kommunal sektor. Det er de lokale næringene som vokser raskest i Norge, og de er samtidig ganske upåvirket av konjunktorene.

Stat og fylkessektoren utgjør da den siste delen av arbeidslivet, og hadde 320 750 sysselsatte i 2012.

Figur 6: Antall arbeidsplasser i de ulike sektorene og næringstypene i Norge i 2012.

Figur 7: Relativ arbeidsplassutvikling i de ulike sektorene og næringstypene i Norge fra 2000 til 2012, indekset slik at nivået i 2000=100.

1.4.1 Næringstyper i Vestvågøy

Figuren ved siden av viser fordelingen av arbeidsplassene i de ulike sektorene og næringstypene i Vestvågøy i 2012.

De regionale næringene er størst. 24 prosent av arbeidsplassene var i de regionale næringene i 2012. Dette tilsvarer 1 222 arbeidsplasser. Basisnæringene og besøksnæringene er omtrent like store. Det var 889 arbeidsplasser i basisnæringene, mens det var 879 arbeidsplasser i besøksnæringene.

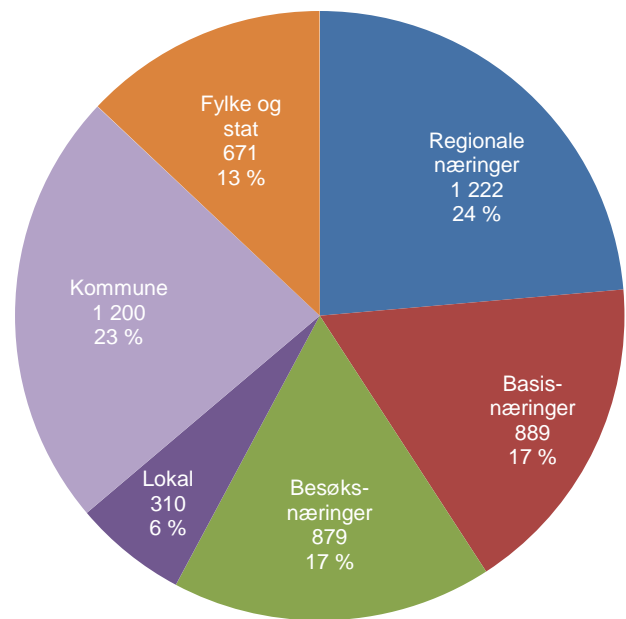
Fylkeskommunal og statlig sektor hadde 671 arbeidsplasser til sammen i 2012. Dette tilsvarer 13 prosent av arbeidsplassene. Kommunal sektor hadde 1 200 arbeidsplasser, og dette tilsvarer 23 prosent av arbeidsplassene. I de lokale næringene var det 310 arbeidsplasser i 2012. Dette tilsvarer 6 prosent av alle arbeidsplassene. Andelen er litt høyere enn andelen på landsbasis.

Figuren ved siden av viser den indekserte arbeidsplassutviklingen i de ulike sektorene og næringstypene i Vestvågøy fra 2000 til 2012. 2000-nivået er indeksert til å være lik 100. De lokale næringene og kommunal sektor er slått sammen, siden arbeidsplassene i disse sektorene som regel er substitutter for hverandre. Skalaen er lik som i tilsvarende figur på forrige side. Dette gjør det enklere å sammenlikne utviklingen i Vestvågøy med utviklingen på landsbasis. Figuren viser at basisnæringene har hatt nedgang i perioden mellom 2000 til 2012, mens de øvrige sektorene og næringstypene har hatt en oppgang i antall arbeidsplasser.

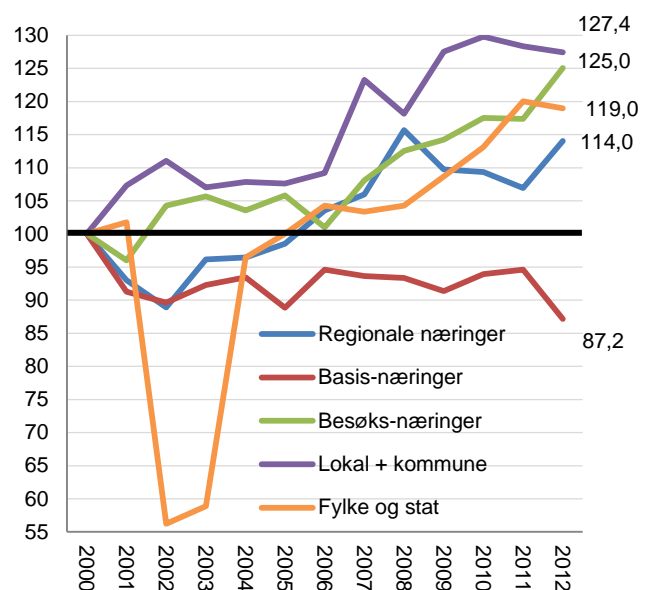
Besøksnæringene har vokst med 25 prosent. Veksten i besøksnæringene er høyere enn veksten nasjonalt. De regionale næringene har vokst med 14 prosent. Veksten er omtrent lik som veksten på landsbasis.

Basisnæringene har hatt en reduksjon i antall arbeidsplasser på 12,8 prosent fra 2000 til 2012. På landsbasis har det vært en svak vekst i basisnæringene, så forskjellen mellom nedgangen i Vestvågøy og veksten nasjonalt er ganske stor.

De lokale næringene og kommunal sektor har vokst mest. Det var 27,4 prosent flere arbeidsplasser i disse næringene/sektorene i 2012 enn i 2000. Statlig og fylkeskommunal sektor har vokst med 19 prosent.

Figur 8: Antall arbeidsplasser i de ulike sektorene og næringstypene i Vestvågøy i 2012.

Figur 9: Relativ arbeidsplassutvikling i de ulike sektorene og næringstypene i Vestvågøy fra 2000 til 2012, indeksert slik at nivået i 2000 = 100.

1.4.2 Basisnæringer i Norge

Basisnæringene kan deles opp i tre ganske forskjellige næringer: Industri, teknologiske tjenester og naturbaserte næringer.

Vareproduserende industri er den klart største næringen, som sysselsatte 264 217 personer på landsbasis i 2012. Industrissysselsettingen var på nesten 300 000 i 2000. Antallet arbeidsplasser i industrien har vært nedadgående i flere tiår. Denne nedgangen skyldes i stor grad at industrien har hatt muligheter til rasjonalisering, og dermed har verdiskapingen per sysselsatt kunnet øke ganske mye. Noe av dette skyldes også såkalt strukturrasjonalisering, ved at mange bedrifter i industribransjer med lav verdiskaping per sysselsatt har blitt lagt ned.

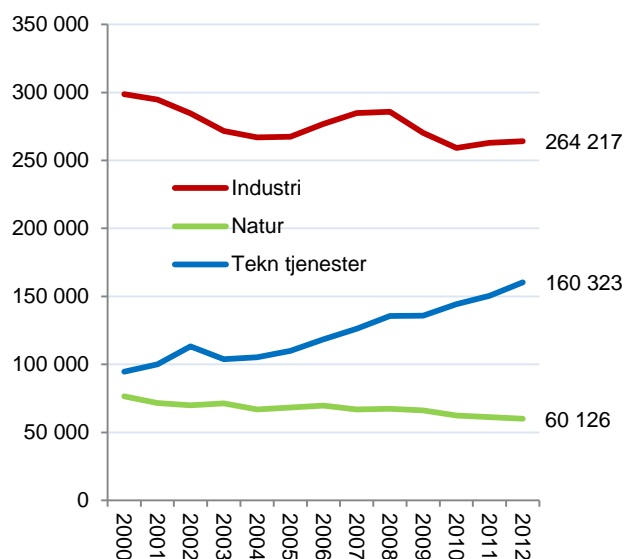
Naturbaserte næringer er primærnæringer som landbruk, fiske og gruvedrift. Antallet arbeidsplasser i primærnæringene har falt jevnt de siste årene, og utgjorde 60 126 arbeidsplasser på slutten av 2012.

De teknologiske tjenestene har etter hvert vokst seg store. Det er tjenester som IT, telekom, engineering, teknisk konsulentarbeid og forskning. Dette er bransjer som konkurrerer nasjonalt og internasjonalt. I 2000 var det under 100 000 arbeidsplasser i de teknologiske næringene i Norge, i 2012 hadde antallet økt til 160 323 arbeidsplasser.

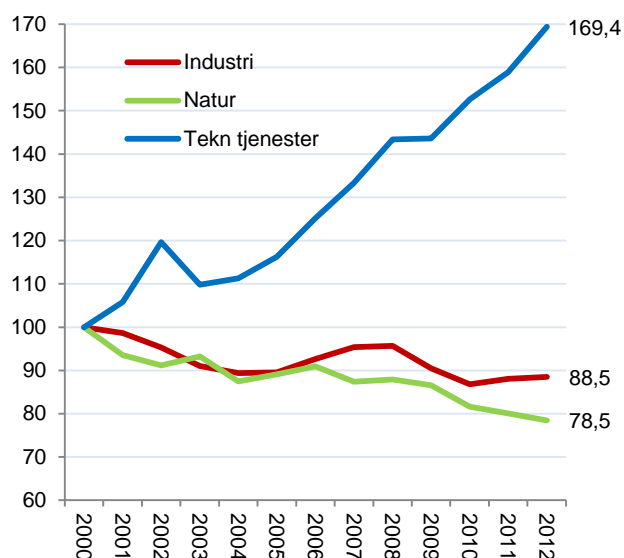
Vi kan se den indekserte utviklingen i de tre basisnæringene i figur 11. De teknologiske næringene har vokst med nesten 70 prosent siden 2000, og veksten ser ikke ut til å avta.

Industrien har hatt en nedgang på 11,5 prosent siden 2000. Nedgangen har ikke vært jevn, men fulgt konjunktturene.

De naturbaserte næringene har hatt en nedgang på 21,5 prosent av arbeidsplassene siden 2000. Nedgangen er jevn og sterk, og viser ingen tegn til å avta.

Figur 10: Antall arbeidsplasser i tre underkategorier av basisnæringene i Norge fra 2000 til 2012.

Figur 11: Indeksert utvikling i underkategoriene av basisnæringer i Norge fra 2000 til 2012, indeksert slik at nivået i 2000=100.

1.4.3 Basisnæringer i Vestvågøy

Figuren ved siden av viser antall arbeidsplasser i de ulike basisnæringene i Vestvågøy i perioden 2000 til 2012.

Det var bare 35 arbeidsplasser i de teknologiske tjenestene i Vestvågøy i 2012. Det er en oppgang fra ni i 2000. På landsbasis er det de teknologiske tjenestene som har vokst mest.

I industrien var det 449 arbeidsplasser i 2012. Det er en oppgang fra 349 i 2000. Industrien har hatt en nedgang på landsbasis, så her har utviklingen i Vestvågøy skilt seg positivt ut fra utviklingen nasjonalt.

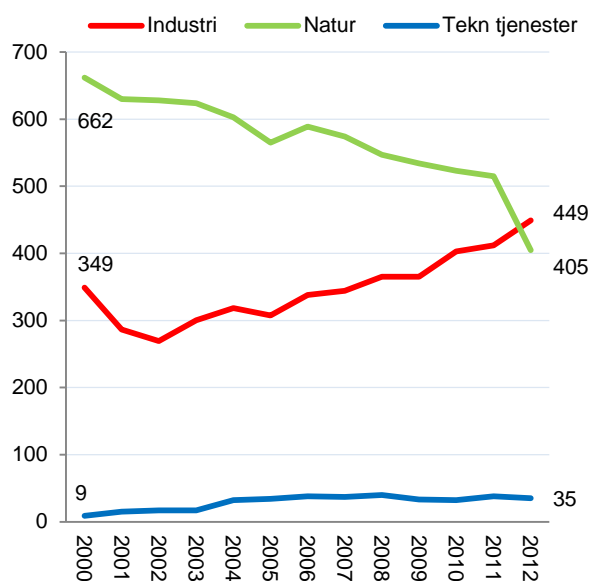
Som på landsbasis har det vært en nedgang i antall arbeidsplasser i de naturbaserte næringene. Nedgangen i Vestvågøy har vært ganske kraftig. Det var 405 arbeidsplasser i de naturbaserte næringene i Vestvågøy i 2012.

Figuren ved siden av viser den indekserte utviklingen i antall arbeidsplasser i industrien og i de naturbaserte næringene. Utviklingen i de teknologiske tjenestene er tatt ut, siden den prosentvise veksten blir enormt stor når tallene i utgangspunktet er så små.

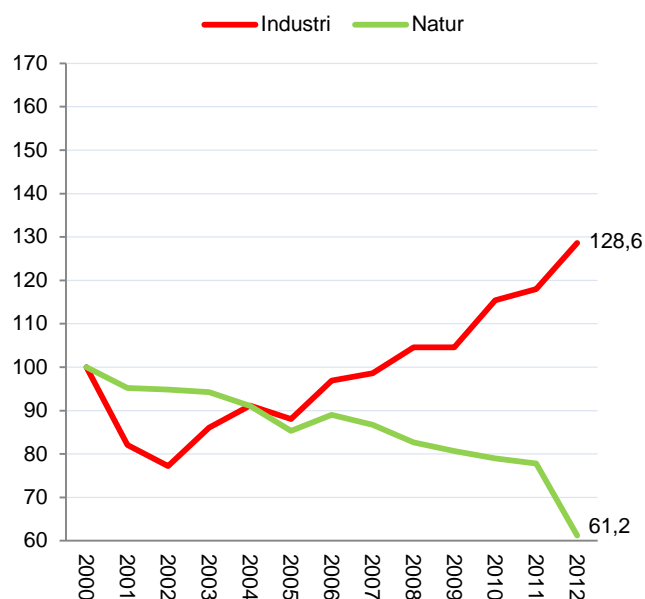
Skalaen i figuren er lik skalaen i tilsvarende figur på forrige side. På den måten blir det enklere å sammenlikne utviklingen i Vestvågøy med utviklingen på landsbasis.

Antall arbeidsplasser i industrien økte med 28,6 prosent fra 2000 til 2012. Differansen mellom veksten i Vestvågøy og nedgangen på landsbasis er stor.

Antall arbeidsplasser i de naturbaserte næringene i Vestvågøy i 2012 var bare 61,2 prosent av antallet i 2000. Nedgangen på 38,8 prosent er større enn nedgangen på landsbasis.

Figur 12: Antall arbeidsplasser i tre underkategorier av basisnæringer i Vestvågøy fra 2000 til 2012.

Figur 13: Indeksert utvikling i underkategoriene av basisnæringer i Vestvågøy fra 2000 til 2012, der 2000-nivået er indeksert til å være 100.

1.4.4 Besøksnæringer i Norge

Besøksnæringene kan vi dele opp i fire ulike næringer. Den første og desidert største er handel, og da har vi tatt med butikkhandel, og ikke f.eks. internetthandel som ikke er avhengig av personlig tilstedeværelse. Det var 246 808 arbeidsplasser i butikkhandelen i 2012. Antallet har gått ned siden 2008, da det var over 254 000 arbeidsplasser i handelen. Antallet arbeidsplasser i handelen har gått spesielt mye tilbake i de største byene, mens distriktene har hatt en vekst. Overgang fra butikk- til internetthandel kan ha vært en faktor i denne utviklingen, samtidig som det har blitt flere kjøpesentra med kjedebutikker i distriktene. Det har kanskje blitt mindre behov for å «dra til byen» for å handle?

Aktivitetsnæringene består av forskjellige bransjer innen underholdning, kultur, fritidsaktiviteter og sport, og inkluderer også bransjer som frisører og drosjer. Aktivitetsnæringene har samlet 57 877 arbeidsplasser i 2012.

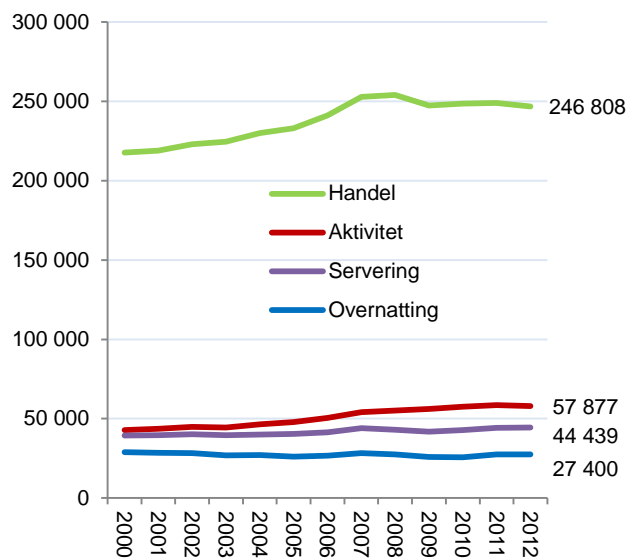
Serveringsnæringen, dvs. kaféer, restauranter og barer hadde 44 439 arbeidsplasser i 2012, mens overnattingsnæringene, hoteller, hytteutleie og campingplasser hadde 27 400.

I figur 15 ser vi utviklingen i de ulike næringene på landsbasis siden 2000.

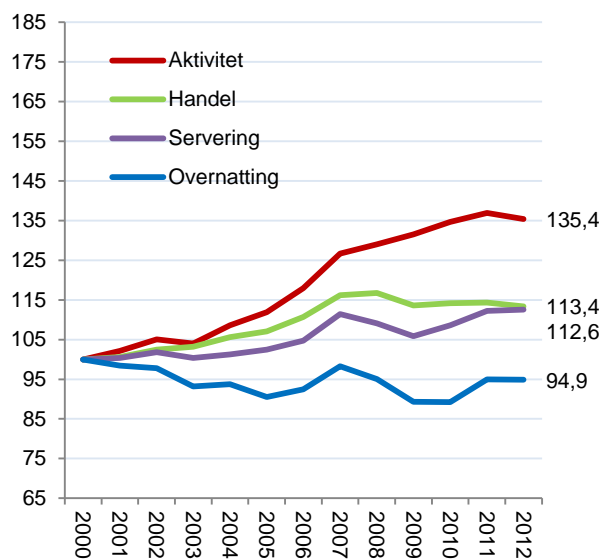
Aktivitetsnæringene har hatt en kraftig vekst, med 35,4 prosent økning i antall arbeidsplasser siden 2000. Det siste året var det imidlertid en noe overraskende nedgang.

Overnattingsnæringene har 5,1 prosent færre arbeidsplasser i 2012 enn i 2000. Antall overnattinger har økt, så det har nok skjedd en rasjonalisering i overnattingsnæringene på samme måte som i industrien.

Servering og handel har økt omtrent i samme takt som resten av økonomien.

Figur 14: Antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Norge fra 2000 til 2012.

Figur 15: Indeksert utvikling i antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Norge fra 2000 til 2012, der 2000-nivået er indeksert til å være lik 100.

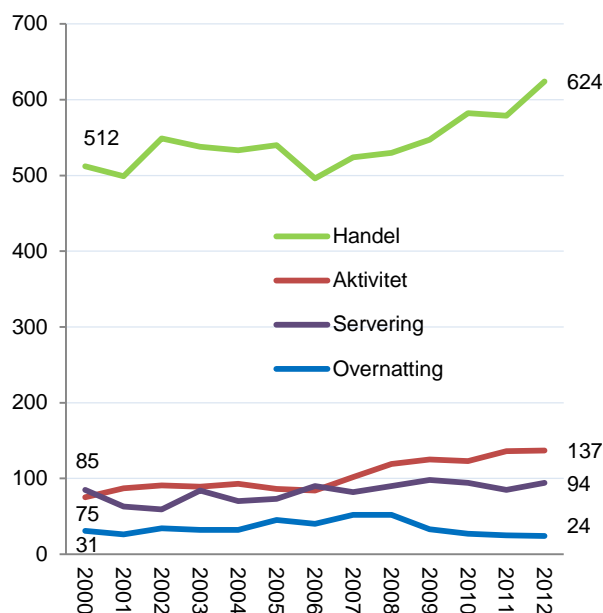
1.4.5 Besøksnæringer i Vestvågøy

Figuren ved siden av viser antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Vestvågøy i perioden 2000 til 2012.

Som på landsbasis er handelen størst. Det var 624 arbeidsplasser i handelsnæringene i 2012.

I aktivitetsnæringene var det 137 arbeidsplasser. Antallet har økt fra 75 i 2000. I serveringsbransjen var det 94 arbeidsplasser. Det her en svak øking.

Antall arbeidsplasser i overnattingsbransjen har gått ned. Det var 24 arbeidsplasser i overnattingsbransjen i 2012.

Figur 16: Antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Vestvågøy fra 2000 til 2012.

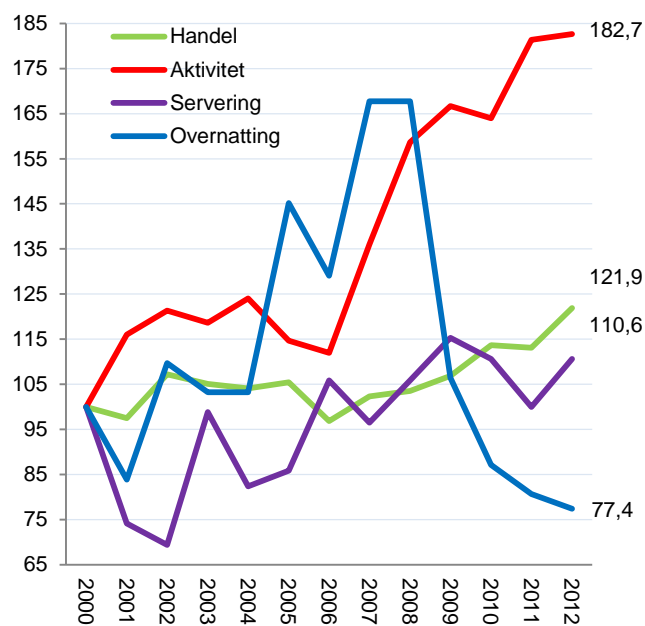
Figuren til høyre viser den indekserte utviklingen i antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Vestvågøy fra 2000 til 2012. Skalaen er lik som i tilsvarende figur på forrige side. Da blir det enklere å sammenlikne utviklingen i Vestvågøy med utviklingen på landsbasis.

Aktivitetsnæringene har hatt en høy vekst. Veksten er høyere enn veksten på landsbasis. Men av figuren over ser man at antallet i utgangspunktet er lite, og da vil små endringer gi uforholdsmessig store prosentvise utslag.

Det var 21,9 prosent flere arbeidsplasser i handelsnæringene i Vestvågøy i 2012 sammenliknet med antallet i 2000.

Det var 10,6 prosent flere arbeidsplasser i serveringsbransjen i 2012 sammenliknet med antallet i 2000.

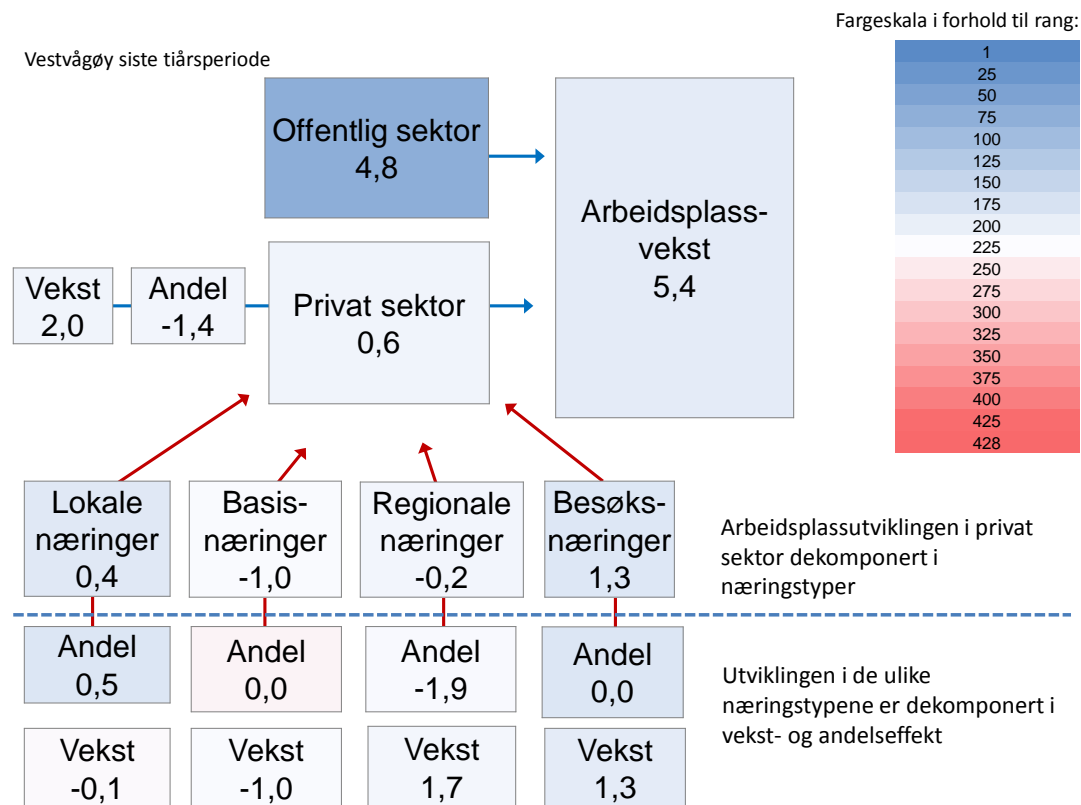
Overnattingsbransjen har hatt en ganske kraftig reduksjon i perioden 2008 til 2012.

Figur 17: Indeksert arbeidsplassutvikling i besøksnæringene i Vestvågøy fra 2000 til 2012. 2000-nivået = 100.

1.4.6 Oppsummering arbeidsplassutvikling

Nå har vi gått gjennom arbeidsplassutviklingen i kommunen, og sett hvordan utviklingen har vært i ulike sektorene og ulike næringsstypene i kommunen. I figuren under har vi satt utviklingen inn i en modell, der vi kan se den relative betydningen av utviklingen i de ulike sektorer og næringsstyper, samtidig som fargene angir hvordan kommunen kommer ut i forhold til andre kommuner i landet.

Figur 18: Oppsummering av arbeidsplassutvikling i Vestvågøy, alle tallene viser endring de siste 10 årene, i prosent av samlet sysselsetting i fylket, og i forhold til landsgjennomsnittet. Utviklingen i privat sektor er dekomponert i næringsstyper. Utviklingen i næringsstypene er dekomponert i en veksteffekt og en andelseffekt.

I figur 3 i begynnelsen av kapittelet viste vi hvordan vi dekomponerte den relative arbeidsplassveksten først i sektorer og så i vekst- og andelseffekt. Vi har nå sett på hvordan arbeidsplassene i privat sektor er fordelt på de ulike *næringsstypene*. Vi gjør en tilsvarende dekomposisjon av utviklingen i privat sektor, der vi deler den relative veksten inn i en veksteffekt og en andelseffekt

Vekstimpulsen i antall arbeidsplasser i Vestvågøy, dvs. arbeidsplassvekst som andel av sysselsettingen, har vært 5,4 prosentpoeng høyere i Vestvågøy enn på landsbasis i den siste tiårsperioden. En positiv utvikling i offentlig sektor har bidratt med 4,8 av differansen på 5,4 prosentpoeng. Privat sektor har bidratt med 0,6.

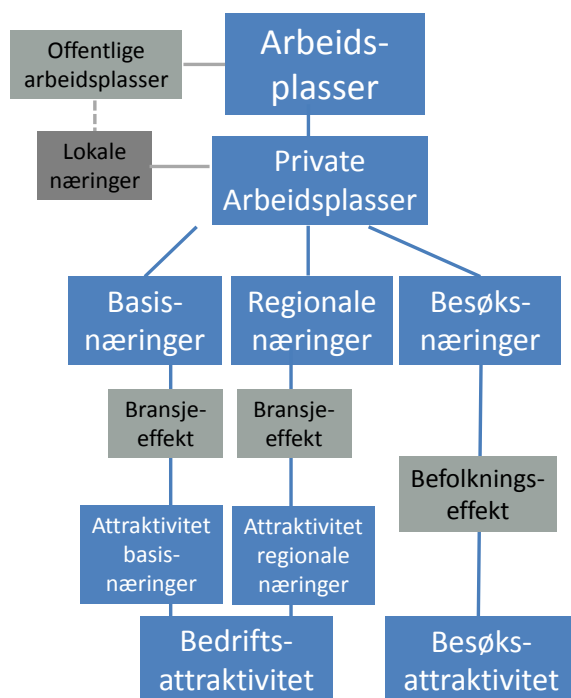
Utviklingen i privat sektor dekomponeres i bidrag fra de ulike næringsstypene. Utviklingen i besøksnæringene og de lokale næringene har bidratt positivt til veksten i privat sektor. Utviklingen i basisnæringene og i de regionale næringene har bidratt negativt.

Utviklingen i basisnæringene skyldes en svak veksteffekt. Andelseffekten har vært nøytral. I de regionale næringene har det motsatte vært tilfellet: Andelseffekten er svak, men veksteffekten har vært positiv. Besøksnæringene har hatt en nøytral andelseffekt, men en positiv veksteffekt. De lokale næringene har hatt en positiv andelseffekt, mens veksteffekten har vært negativ.

2. Attraktivitet for bedrifter og besøk

Vi har så langt beskrevet næringsutviklingen gjennom å se på utviklingen i de ulike næringstypene. Vi ønsker nå å se om vi kan forklare en del av avvikene mellom veksten i de ulike næringstypene i Vestvågøy og veksten ellers i landet. Ulike bransjestrukturer forklarer mye av forskjellene mellom regioner når det gjelder vekst i basisnæringer og regionale næringer. Besøksnæringene blir i stor grad påvirket av egen befolkningsutvikling. Når vi kan korrigere for slike forskjeller, får vi fram mål for bedrifts- og besøksattraktivitet.

I figuren under ser vi hvordan vi tenker oss en modell hvor vi identifiserer de viktigste drivkreftene for næringsutvikling, målt gjennom arbeidsplassveksten i næringslivet.

Figur 19: Modell for bedrifts- og besøksattraktivitet.

Vi har vist utviklingen i antall arbeidsplasser i næringslivet i Vestvågøy, hvor vi har delt opp næringslivet i fire næringstyper. Lokale næringer er bedrifter innenfor primærhelsetjenester, barnehager, grunnskole og liknende. Dette er bedrifter som har befolkningen på stedet som kunder, og som i stor grad substituerer kommunen som tjenesteleverandør. Utviklingen i denne sektoren er derfor i stor grad et utslag av hvordan fordelingen mellom kommune og næringslivet er når det gjelder tjenesteleveranser. F.eks. har noen skoler blitt privatisert etter nedleggelsesvedtak i kommunen, og fortsetter virksomheten i privat regi. Dette er ikke en næringslivsvekst som er spesielt interessant, ettersom antall arbeidsplasser i stor grad er de samme før og etter privatisering. Derfor har vi sett på utviklingen i lokale næringer i sammenheng med kommunal sektor.

De tre næringstypene som gjenstår er dermed basisnæringer, regionale næringer og besøksnæringer. Utviklingen i besøksnæringene må ses i sammenheng med befolkningsutviklingen på stedet. Et steds innbyggere er i stor grad kunder også i besøksnæringene. Høy besøksattraktivitet vil gi seg utslag i at antall arbeidsplasser i besøksnæringene øker raskere enn befolkningsveksten skulle tilsi. Noen steder med høy befolkningsvekst vil

kunne se en vekst i besøksnæringene, men uten at stedet egentlig trekker til seg flere besøkende. Besøksattraktivitet blir derfor målt som økning i antall arbeidsplasser i besøksnæringene utover det som befolkningsutviklingen tilsier.

Basisnæringene er de som produserer varer og tjenester for et nasjonalt eller internasjonalt marked, og som skaper ny kjøpekraft til stedet. De fleste av bransjene som inngår her omtales som konkurranseutsatte bransjer. Utviklingen i slike bransjer må ses på i lys av bransjestrukturen. Noen steder har en høy andel av basisnæringene i bransjer som er i kraftig vekst på landsbasis, som f.eks. olje- og gassrelatert virksomhet. Da er det «normalt» med vekst i basisnæringene. Andre steder har tyngdepunktet i basisnæringene i bransjer som landbruk og prosessindustri, bransjer som har hatt kraftig nedgang i Norge de siste årene. Da er det en prestasjon å unngå nedgang i antall arbeidsplasser i basisnæringene. Høy bedriftsattraktivitet vil vi anta at gir seg utslag i at veksten i disse næringene er høyere enn bransjestrukturen tilsier.

Det vi kaller regionale næringer, som omfatter bransjer som transport, engroshandel, bygg og anlegg og forretningsmessig tjenesteyting, vil i mange tilfeller utvikle seg i tråd med regionens befolknings- og næringsvekst. Veksten blir da et resultat av vekst i andre næringer og som følge av økt etterspørsel fra en økende befolkning. Men de regionale næringene er svært ujevnt fordelt mellom kommunene. De regionale næringenes utvikling i en enkeltkommune kan derfor være svært interessant, og kan kanskje påvirkes sterkt gjennom å gjøre kommunene mer attraktive for slike næringer. For et større område, som et helt fylke, er kanskje utviklingen i disse næringene mindre interessant, fordi utviklingen ses på som et resultat av vekst andre steder. Vi vil derfor også se på hvordan utviklingen i de regionale næringene har vært, justert for virkninger av bransjestrukturen.

Hensikten med å beregne effekter av bransjestrukturen på basisnæringene og de regionale næringene, samt befolkningsendringseffekten på besøksnæringene, er at vi ønsker å se på næringsutviklingen når vi har korrigert for strukturelle effekter som ikke kan påvirkes regionalt eller lokalt. Hvor god eller dårlig er utviklingen i de ulike delene av næringslivet, når vi har korrigert for disse strukturelle forholdene? Bransjestrukturen i begynnelsen av en periode er gitt, den er et forhold som ikke kan endres på kort sikt. Det er derfor den relative utviklingen i de bransjene en region faktisk har i forhold til utviklingen i resten av landet, som er målet for om næringslivet har lyktes eller ikke. Dette blir derfor et mål for stedets bedriftsattraktivitet.

I resten av kapitlet skal vi vise hvordan vi har beregnet næringsattraktiviteten, gjennom å se på utviklingen i basisnæringene, de regionale næringene og besøksnæringene i relasjon til de strukturelle forholdene.

2.1 Bransjestrukturens betydning for basisnæringene

Vi så tidligere at bransjestrukturen har en sterk og klar påvirkning på veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet. Når vi skal analysere den regionale veksten i de ulike næringstypene, er det derfor naturlig å se på bransjestrukturens betydning. Vi så tidligere i dette kapitlet at det var stor forskjell på veksten innad i de ulike næringstypene. Innenfor basisnæringene var det eksempelvis en sterk vekst innenfor det vi kalte teknologiske tjenester, mens naturbaserte næringer hadde sterk nedgang.

I tabellen under er de tre næringstypene splittet opp ytterligere, og antall arbeidsplasser er indeksert slik at vi ser veksten fra 2000 til 2012.

Tabell 2: Arbeidsplassutvikling i basisnæringene i Norge fra 2000 til 2012, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Næring	Næringstype-sub	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Industri	Anna industri	100	93,4	88,9	84,0	83,8	83,3	85,5	87,0	83,2	80,6	78,5	78,4	75,8
	Næringsmidler	100	98,9	97,2	95,7	92,4	89,5	88,5	88,9	87,9	84,6	84,4	85,7	86,3
	Olje og gass utvinning	100	102,2	103,0	103,5	103,6	107,1	117,5	120,8	128,7	131,0	137,8	147,3	157,5
	Prosessindustri	100	96,1	95,4	92,9	89,2	86,8	84,5	82,7	82,6	75,8	74,7	73,6	68,0
	Verkstedindustri	100	102,4	97,2	90,3	89,3	92,1	99,1	105,6	108,1	100,4	91,1	93,0	96,3
Natur	Fiske/havbruk	100	95,8	94,9	91,8	88,4	86,2	86,1	83,2	84,4	84,1	81,8	83,8	80,1
	Gruve	100	99,1	96,4	95,9	100,5	102,0	102,8	107,6	109,3	100,2	103,4	109,0	112,8
	Landbruk	100	92,3	89,5	93,5	86,1	89,0	91,7	87,2	87,4	85,3	79,0	75,6	74,4
Tekn. tjenester	Olje og gass	100	108,0	106,0	101,5	102,8	107,0	121,7	139,3	151,3	158,2	216,9	230,8	264,4
	Teknisk/vitenskap	100	101,4	147,1	129,9	132,2	136,6	149,1	154,4	168,5	148,9	149,1	156,6	165,0
	Telekom og IKT	100	109,0	99,7	94,7	95,6	101,2	105,7	113,8	120,0	120,7	124,0	126,5	132,1

Tjenester til olje- og gassektoren har økt med hele 164,4 prosent fra 2000 til 2012. Teknologiske og vitenskapelige tjenester og olje- og gassutvinning har også hatt sterk vekst. Telekommunikasjoner og IKT, samt gruvedrift er andre bransjer i basisnæringene som har hatt vekst.

De andre bransjene har hatt nedgang. Størst nedgang har det vært i prosessindustri, landbruk, anna industri (bl.a. møbel) og fiske/havbruk.

Regionene har svært ulik fordeling av sine basisnæringer, og det forklarer ganske mye av forskjellene i vekst i antall arbeidsplasser i basisnæringene. Det er klart at en region som har hatt mye av sine basisnæringer i landbruk, fiske eller prosessindustri har hatt vanskeligheter med å oppnå vekst i denne perioden. Regioner med store andeler av basisnæringene innenfor olje- og gass, eller teknologiske tjenester vil på sin side nesten ikke kunne ha unngått vekst.

2.1.1 Basisnæringer i kommunene

Figuren ved siden av viser hvor stor andel arbeidsplassene i basisnæringene utgjør av sysselsettingen i kommunene i Nordland i 2012. I kapittel 1.4.1 viste vi hvor stor andel basisnæringene utgjorde av totalt antall arbeidsplasser i kommunen. I regional utvikling måler man ofte utviklingen i forhold til sysselsettingen, siden fokuset er på befolkningen på stedet.

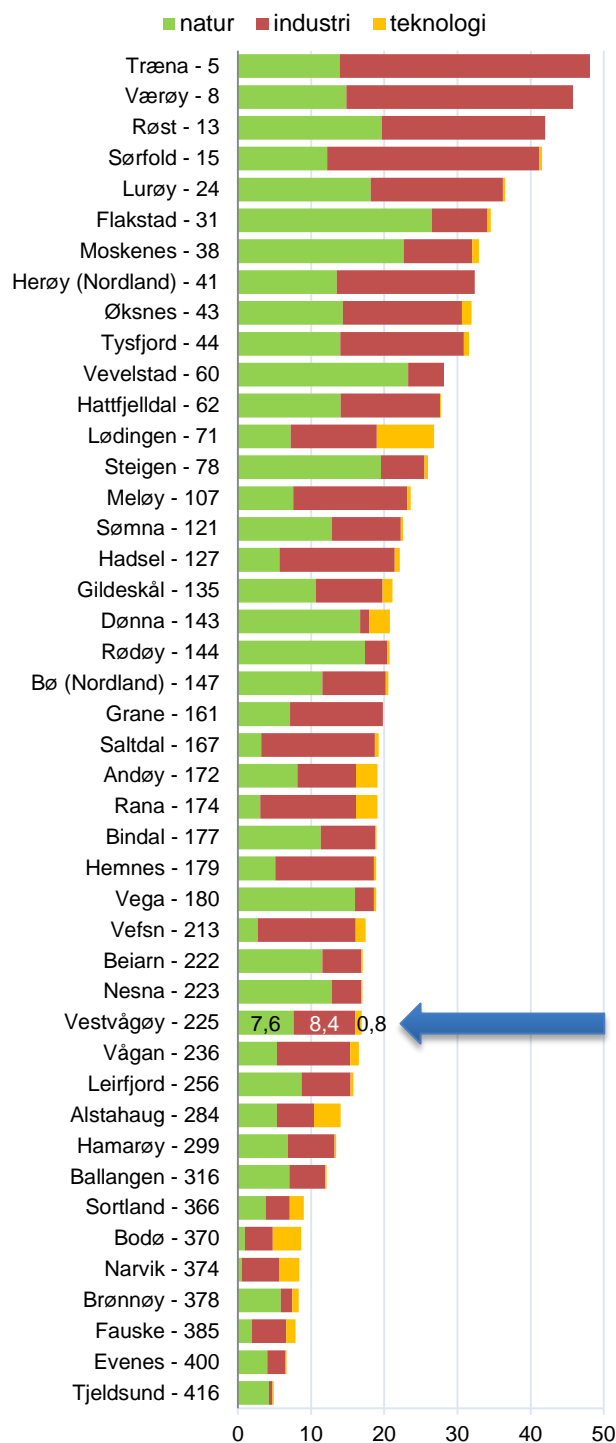
Basisnæringene utgjør en middels stor andel av sysselsettingen i Vestvågøy. Kommunen rangerer som nummer 225 blant de 428 kommunene i landet.

7,6 prosent av arbeidsplassene, målt som andel av sysselsettingen, var i de naturbaserte næringene. 8,4 prosent var i industrien. Under én prosent av arbeidsplassene var i de teknologiske tjenestene i 2012.

I kapittelet om næringstyper så vi at basisnæringene sto for 17 prosent av alle arbeidsplassene. Denne figuren viser at antall arbeidsplasser i basisnæringene tilsvarer 16,8 prosent av sysselsettingen. Siden andelen er forholdsvis lik, kan dette tyde på at graden av pendling i Vestvågøy er ganske lav.

Mange kommuner i Nordland har en større andel av sysselsettingen i basisnæringene enn det Vestvågøy har. De fleste kommunene i Nordland har lave andeler arbeidsplasser i de teknologiske tjenestene, men høyere andeler i industrien og i de naturbaserte næringene.

De naturbaserte næringene og industrien er viktige, men vi har sett tidligere i denne rapporten at de har hatt arbeidsplassnedgang på landsbasis. Steder med høye andeler arbeidsplasser i industrien og i de naturbaserte næringene vil derfor måtte kunne «regne med» noe arbeidsplassnedgang, akkurat slik som steder med en høy konsentrasjon av arbeidsplasser i de teknologiske tjenestene vil kunne «regne med» høy arbeidsplassvekst.

Figur 20: Arbeidsplasser i basisnæringene som andel av sysselsettingen i kommunene i Nordland i 2012. Rangering blant landets 428 kommuner mht. andel ved siden av kommunenavnet.

Tabellen ved siden av viser den relative veksten i basisnæringene i kommunene i Nordland i den siste tiårsperioden. Den relative veksten er målt som differansen mellom vekstimpulsen i basisnæringene i kommunen og vekstimpulsen i basisnæringene på landsbasis. Den relative vekstimpulsen er dekomponert i en bransjeeffekt og en bransjustert vekst.

Bransjeeffekten måler veksten bransjen ville hatt, dersom veksten lokalt hadde vært lik som veksten nasjonalt, gitt bransjestrukturen. Den viser hvor mye av veksten som kan forklares av bransjestrukturen. Den bransjusterte veksten viser vekst utover det som kan forklares av bransjeeffekten. På engelsk kalles den bransjusterte veksten ofte for «local share effect»^{iv} fordi den viser til faktorer som kan forklares lokalt.

Veksten i basisnæringene i Vestvågøy har vært 1 prosentpoeng lavere enn veksten nasjonalt i den siste tiårsperioden. Denne relative nedgangen skyldes en negativ bransjeeffekt. Den bransjusterte veksten er derimot positiv. Veksten har altså vært høyere enn man skulle kunne forvente av bransjestrukturen alene. Vestvågøy har klart å skape flere arbeidsplasser i basisnæringene enn gjennomsnittet av norske kommuner, når man har justert for bransjestrukturen.

Vestvågøy rangerer som nummer 131 blant landets 428 kommuner med hensyn til bransjustert vekst i basisnæringene. Dette er godt over medianverdien.

Ganske mange kommuner i Nordland har hatt en positiv bransjustert vekst i basisnæringene i den siste tiårsperioden. Træna rangerer øverst i Nordland, og som nummer fire på landsbasis.

Tabell 3: Relativ vekst i basisnæringene målt som differansen mellom vekstimpulsen lokalt og vekstimpulsen nasjonalt i den siste tiårsperioden. Den relative veksten er dekomponert i bransjeeffekt og bransjustert vekst. Rangering blant landets 428 kommuner mht. bransjustert vekst i venstre kolonne.

R	Kommune	Relativ vekstimpuls	Bransjeeffekt	Bransjustert
4	Træna	6,2	-7,3	13,4
29	Gildeskål	4,5	-2,4	6,8
32	Lurøy	0,4	-6,1	6,5
36	Hadsel	3,5	-2,5	6,0
40	Tysfjord	0,5	-5,1	5,6
45	Nesna	3,1	-2,3	5,4
49	Sørfold	-3,6	-8,7	5,1
52	Øksnes	-0,4	-5,2	4,7
54	Lødingen	2,7	-2,0	4,7
64	Hemnes	1,2	-3,0	4,2
66	Hattfjelldal	-0,5	-4,7	4,2
71	Sømna	-0,2	-4,2	3,9
77	Saltdal	1,9	-1,8	3,7
97	Vega	-0,3	-3,5	3,2
118	Rana	-0,6	-2,9	2,3
126	Evenes	1,4	-0,7	2,0
127	Fauske	1,5	-0,5	2,0
131	Vestvågøy	-1,0	-3,0	2,0
135	Alstahaug	0,8	-1,1	1,9
140	Narvik	1,7	-0,1	1,8
144	Herøy (Nordland)	-4,0	-5,7	1,7
148	Grane	-2,0	-3,8	1,7
159	Beiarn	-2,0	-3,5	1,5
164	Værøy	-7,0	-8,2	1,3
188	Andøy	-1,9	-2,8	0,8
201	Rødøy	-3,4	-3,9	0,5
224	Tjeldsund	-1,0	-0,9	-0,1
255	Hamarøy	-3,8	-3,0	-0,8
258	Flakstad	-7,5	-6,7	-0,8
264	Moskenes	-7,4	-6,5	-0,9
279	Bodø	-1,2	0,1	-1,3
290	Vefsn	-6,0	-4,4	-1,6
297	Ballangen	-2,7	-1,1	-1,7
301	Brønnøy	-3,2	-1,5	-1,7
311	Vågan	-4,7	-2,7	-1,9
332	Steigen	-7,4	-4,9	-2,6
352	Sortland	-4,2	-1,0	-3,2
373	Røst	-12,1	-7,6	-4,5
378	Dønna	-9,5	-4,8	-4,6
389	Vevelstad	-11,8	-6,5	-5,3
394	Meløy	-12,7	-7,3	-5,5
401	Leirfjord	-10,3	-4,2	-6,0
407	Bø (Nordland)	-11,4	-4,5	-6,9
412	Bindal	-12,6	-5,1	-7,6

2.1.2 Bransjejustert vekst i basisnæringene

I tabellen under ser vi hvordan kommunene i Nordland kommer ut når det gjelder bransjejustert vekst i basisnæringene. Det er det målet vi bruker for *attraktivitet* for basisnæringer.

Tabell 4: Bransjejustert vekst i basisnæringene fra 2001 til 2012. Siste kolonne viser progressivt gjennomsnitt for de siste ti årene. Rangering blant landets 428 kommuner mht. progressivt gjennomsnitt i første kolonne.

Rang	Kommune	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Prog snitt
11	Træna	-3,0	0,9	0,0	-3,2	2,2	0,9	3,9	-7,3	11,3	6,3	-2,0	-0,8	1,5
14	Sørfold	-7,0	0,5	-3,1	-0,8	-2,0	-0,2	1,3	3,8	-3,9	9,2	-1,1	2,3	1,4
35	Lurøy	1,9	1,2	-1,1	0,9	0,7	2,5	-0,5	2,4	0,4	0,3	0,3	0,6	0,7
37	Lødingen	2,5	2,0	3,3	-2,2	2,0	-2,4	0,1	-1,0	-0,5	3,1	2,6	0,3	0,7
39	Øksnes	0,6	-6,6	0,4	-0,8	0,9	0,0	-0,7	-0,3	1,4	1,5	0,6	1,4	0,7
41	Værøy	2,3	3,9	-4,0	3,3	-0,3	-6,3	-9,6	10,3	7,6	-5,1	2,4	1,3	0,7
48	Gildeskål	0,2	-1,9	1,6	-0,2	0,1	0,7	3,9	2,2	-1,6	-0,1	-0,3	1,1	0,6
52	Nesna	1,5	-4,0	1,9	1,5	-1,2	0,2	-0,9	-1,6	-1,0	1,7	3,8	0,2	0,6
60	Tysfjord	0,8	-2,1	0,9	-0,8	0,0	2,4	-1,0	3,5	0,2	0,0	0,6	-0,2	0,5
72	Sømna	-0,2	1,1	-0,5	-0,3	0,8	2,8	-0,7	-0,7	2,1	-0,8	1,1	0,4	0,5
79	Hattfjelldal	0,7	-0,1	0,4	-1,0	-3,7	7,5	1,6	-0,4	0,5	3,4	-3,5	0,1	0,4
86	Hemnes	-0,1	-0,6	0,3	0,3	-0,3	1,0	-0,7	5,7	-3,6	3,6	-1,9	-0,1	0,4
88	Vega	0,2	-1,2	-0,3	0,3	-0,2	1,6	-0,2	1,6	0,3	-0,9	-0,3	1,3	0,4
97	Saltødal	1,2	0,3	0,6	-0,1	2,0	1,0	-0,2	0,0	0,3	0,3	0,6	-0,1	0,3
105	Hadsel	0,0	0,2	2,8	1,8	0,4	1,8	-0,5	-1,2	0,7	0,0	1,2	-0,5	0,3
109	Rana	-0,5	-0,8	-0,5	0,7	-0,4	0,7	1,2	0,5	0,0	-0,7	0,6	0,4	0,3
114	Fauske	-0,1	-0,7	0,4	0,5	0,0	-0,2	-0,7	0,8	-0,3	0,6	1,0	0,0	0,2
128	Evenes	0,1	-1,5	0,8	0,2	0,0	0,3	-0,5	-0,5	0,7	0,7	2,2	-1,7	0,2
135	Alstahaug	0,9	0,3	-0,4	0,4	0,0	0,2	0,8	1,0	0,8	-0,6	-1,0	0,7	0,2
149	Steigen	0,4	3,7	-2,1	-1,0	-0,6	-1,3	-0,7	2,4	5,0	-5,2	1,5	0,0	0,1
182	Vefsn	-0,1	3,0	-1,7	-0,3	0,3	-0,8	-0,3	0,1	0,8	-0,7	0,3	0,6	0,1
197	Tjeldsund	-1,6	0,9	0,5	-0,2	0,2	0,0	0,5	-1,2	1,0	-1,9	0,9	0,5	0,0
207	Vestvågøy	-1,0	-0,1	0,9	1,1	-0,7	1,1	0,1	-0,2	0,0	1,0	-0,1	-1,2	0,0
221	Narvik	0,3	0,0	0,7	0,9	-0,8	0,0	1,5	2,3	-0,4	0,0	-1,3	-0,8	0,0
251	Grane	0,3	1,7	1,0	-0,7	3,8	2,1	0,8	-3,8	1,3	-0,8	-2,3	1,4	-0,1
261	Hamarøy	1,0	1,6	0,9	1,5	-1,1	1,1	-2,2	-1,5	1,2	-1,0	0,3	0,7	-0,1
279	Bodø	-0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	-0,2	-0,7	-0,4	0,3	-0,2	-0,2	0,1	-0,1
281	Rødøy	-1,9	-0,3	3,1	-1,8	1,9	-0,6	-1,5	-0,3	2,2	0,0	-2,4	0,6	-0,1
285	Vevelstad	7,5	3,5	3,1	-3,2	-4,0	-4,6	0,4	0,0	-0,8	3,9	-1,9	1,6	-0,1
291	Herøy (Nordland)	8,2	-15,6	4,2	1,1	1,0	0,4	-7,9	5,1	-3,3	1,5	0,1	-0,1	-0,2
294	Vågan	-0,5	-1,3	-0,4	0,1	-0,6	0,0	0,4	-0,9	-0,5	0,0	0,2	-0,1	-0,2
296	Ballangen	-0,2	-1,5	-0,8	2,1	-0,6	-0,7	0,5	-0,4	0,9	-0,3	-2,2	0,9	-0,2
302	Flakstad	-3,4	2,2	1,1	-0,3	-2,5	3,1	0,4	1,9	-3,6	1,1	-3,6	2,1	-0,2
310	Andøy	0,1	1,4	-0,1	1,3	0,9	-1,1	1,8	-3,1	1,5	1,4	-0,1	-2,2	-0,2
335	Dønna	2,8	4,9	-1,6	-1,4	-1,3	0,3	-2,2	-0,6	1,7	2,2	0,1	-2,4	-0,3
349	Brønnøy	-0,5	0,8	0,1	0,0	0,3	0,8	0,5	-1,9	-0,6	-0,8	0,1	-0,2	-0,3
353	Beiarn	0,9	-2,1	2,6	0,0	2,2	-2,2	4,2	-1,1	-0,2	-2,6	0,0	-1,1	-0,3
354	Sortland	0,2	1,7	2,2	-0,3	-1,6	-0,2	-1,0	0,0	-0,4	-0,3	-0,8	0,3	-0,3
377	Leirfjord	1,1	1,1	-5,6	-0,6	1,6	-1,2	2,6	0,0	2,0	-2,4	-2,1	-0,7	-0,4
384	Moskenes	-3,8	-2,1	2,8	0,7	0,4	-0,7	-2,0	1,3	-3,8	0,6	-0,7	0,2	-0,5
409	Bø (Nordland)	-1,9	-2,2	-3,1	-0,2	-1,3	2,3	-1,6	0,9	0,6	-2,1	-4,5	1,3	-0,8
415	Bindal	3,8	-1,3	-0,5	1,7	-2,7	-1,4	-0,1	-0,7	-2,9	-0,6	-2,2	1,1	-0,9
420	Røst	0,3	-1,2	-0,3	1,3	1,3	0,6	4,5	-3,3	-1,5	-0,3	-2,6	-4,0	-1,2
424	Meløy	3,0	2,1	1,3	-1,5	0,4	1,8	-0,1	3,3	1,6	1,0	-3,6	-8,8	-1,4

Den bransjejusterte veksten i basisnæringene i Vestvågøy har vekslet på å være positiv og negativ. Det progressive gjennomsnittet er lik null.

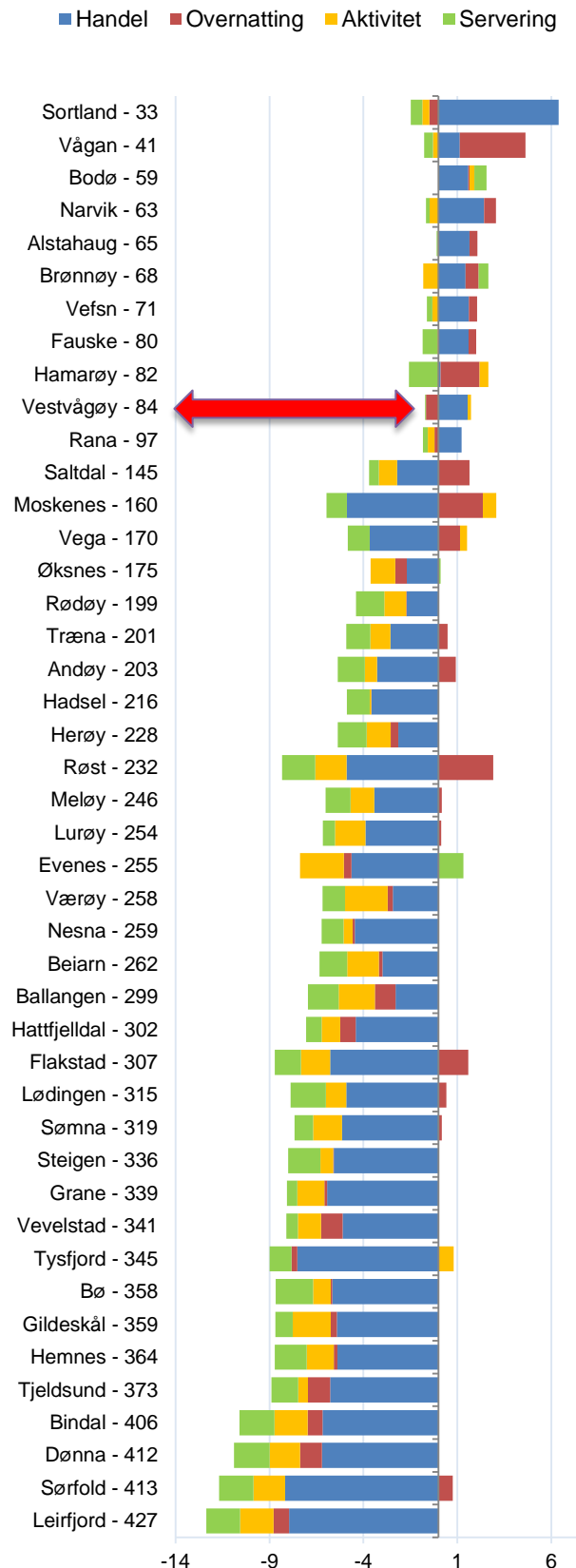
2.2 Besøksattraktivitet

Vi har sett utviklingen i besøksnæringene tidligere i denne rapporten. Der kom det fram at Vestvågøy hadde en forholdsvis sterk utvikling i antall arbeidsplasser i besøksnæringene. Besøksnæringene i Vestvågøy hadde en vekst i antall arbeidsplasser på 25 prosent fra 2000 til 2012. Veksten på landsbasis var 14,6 prosent. Besøksnæringene omsetter imidlertid ikke bare til besøkende, men i stor grad til den lokale befolkningen. Befolkningsveksten påvirker derfor utviklingen i besøksnæringene direkte. Det må vi justere for, for å få fram det vi kan kalle for besøksoverskuddet. En enkel og direkte metode er å bruke antall arbeidsplasser i besøksnæringene på landsbasis som andel av folketallet, og trekke fra denne andelen for hver enkelt kommune, region eller fylke.

Figuren til høyre viser *besøksoverskuddet* i de ulike underkategoriene av besøksnæringene i alle kommunene i Nordland i 2012. Den viser altså vekst i besøksnæringene utover det befolkningsveksten – eller -nedgangen - tilsier.

Vestvågøy rangerer som nummer 84 blant landets 428 kommuner med hensyn til besøksoverskudd. Plasseringen er over medianen av norske kommuner.

Handelsbransjen har hatt positivt besøksoverskudd. Serveringsbransjen og aktivitetsbransjen har hatt nøytralt overskudd. Overnattingsbransjen har hatt et svakt underskudd.

Figur 21: Overskudd og rangering av de ulike besøksnæringene i kommunene i Nordland i 2012.

Tabellen ved siden av viser vekstimpulser fra besøksnæringene i kommunene i Nordland de siste ti årene. Disse vekstimpulsene er dekomponert i befolkningseffekt og endring i besøksoverskudd.

Befolkningseffekten er positiv dersom kommunen har hatt større befolkningsvekst enn Norge i den siste tiårsperioden. Ingen av kommunene i Nordland har hatt det i de siste ti årene.

Besøksoverskuddet blir da et godt mål på om veksten i antall arbeidsplasser har vært stor eller liten i forhold til veksten nasjonalt, siden man har justert for befolkningseffekten.

Vekstimpulsen i besøksnæringene i Vestvågøy har vært på 1,3 prosent. Befolkningseffekten har vært negativ. Men endringen i besøksoverskuddet har vært positivt. Veksten har altså vært høyere enn befolkningseffekten skulle tilsi. Vestvågøy rangerer som nummer 53 blant landets 428 kommuner med hensyn til endring i besøksoverskuddet.

Mange kommuner i Nordland har hatt en positiv endring i besøksoverskuddet i den siste tiårsperioden. Det ser ut til at det har vært en god utvikling i besøksnæringene i Nordland i den siste tiårsperioden.

Tabell 5: Vekstimpuls fra besøksnæringene, dekomponert i befolkningseffekt og besøksoverskudd for den siste tiårsperioden. Rang for vekst i besøksoverskudd blant de 428 kommunene til venstre.

R	Kommune	Vekstimpuls	Befolkningseffekt	Endring Besøksoverskudd
3	Hamarøy	4,6	-2,5	7,0
12	Vega	2,1	-2,6	4,7
15	Herøy (Nordland)	2,5	-1,8	4,3
17	Rødøy	1,2	-3,1	4,2
18	Moskenes	1,0	-3,2	4,2
19	Brønnøy	3,0	-0,9	4,0
26	Beiarn	0,4	-3,1	3,5
29	Tjeldsund	0,7	-2,7	3,4
37	Sørfold	0,4	-2,4	2,9
45	Gildeskål	0,1	-2,6	2,7
53	Vestvågøy	1,3	-1,3	2,6
57	Steigen	0,3	-2,2	2,5
58	Bø (Nordland)	-1,0	-3,4	2,5
67	Vevelstad	0,5	-1,9	2,4
78	Vågan	0,3	-1,9	2,1
80	Træna	2,1	0,0	2,1
81	Alstahaug	0,4	-1,7	2,1
89	Flakstad	-0,7	-2,5	1,9
91	Rana	0,5	-1,3	1,8
95	Øksnes	-0,2	-1,9	1,7
107	Sortland	0,4	-1,1	1,6
109	Værøy	0,5	-1,0	1,5
119	Grane	-0,5	-1,9	1,3
120	Lurøy	-0,6	-1,9	1,3
130	Bindal	-2,4	-3,6	1,2
157	Hattfjelldal	-1,5	-2,2	0,8
162	Nesna	-0,6	-1,3	0,7
175	Narvik	-1,3	-1,9	0,6
183	Andøy	-2,2	-2,7	0,5
185	Fauske	-1,5	-2,0	0,5
206	Vefsn	-1,7	-2,0	0,3
210	Meløy	-1,2	-1,4	0,2
241	Tysfjord	-3,6	-3,5	-0,1
243	Hadsel	-1,7	-1,5	-0,1
262	Dønna	-2,2	-1,9	-0,3
271	Bodø	-0,4	0,0	-0,4
285	Røst	-3,1	-2,4	-0,8
292	Sømna	-2,2	-1,4	-0,8
316	Saltdal	-3,1	-2,0	-1,1
349	Ballangen	-3,0	-1,6	-1,4
354	Leirfjord	-2,6	-1,2	-1,4
362	Hemnes	-2,4	-0,9	-1,6
364	Evenes	-4,6	-3,0	-1,6
418	Lødingen	-6,4	-2,6	-3,8

2.2.1 Vekstimpulser fra endring i besøksoverskudd

Vi så den totale endringen i besøksoverskuddet i tabellen på forrige side. I tabellen under ser vi hvordan besøksoverskuddet har endret seg fra år til år.

Tabell 6: Årlig endringer i besøksoverskudd fra 2001 til 2012. Siste kolonne viser progressivt gjennomsnitt. Rangering blant landets 428 kommuner mht. progressivt gjennomsnitt i første kolonne.

Rang	Kommune	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Prog snitt
8	Træna	1,3	0,0	0,4	0,0	-1,4	-2,2	2,7	0,0	-0,5	2,0	0,0	1,6	0,5
22	Brønnøy	0,2	-1,1	1,3	1,4	-0,3	-0,3	0,2	0,2	-0,1	0,7	0,6	0,7	0,4
23	Vestvågøy	-0,6	1,2	0,2	-0,3	0,3	-0,7	1,0	0,6	0,2	0,4	0,0	1,0	0,4
24	Herøy (Nordland)	-0,1	0,5	0,6	0,7	-0,5	0,3	0,2	-0,4	-0,1	1,1	1,8	-0,4	0,4
26	Hamarøy	-1,9	0,6	1,2	1,7	-1,3	1,6	2,6	-3,7	3,6	0,9	1,6	-2,6	0,4
44	Øksnes	0,1	0,9	-1,2	-0,4	0,5	-0,1	0,4	0,4	0,0	0,4	0,8	0,3	0,3
48	Rødøy	-1,5	1,4	0,2	1,1	-0,9	0,2	0,5	0,3	-2,6	1,1	2,7	-0,3	0,3
49	Flakstad	-0,6	1,7	-1,6	-0,6	-0,2	-0,5	0,7	-0,1	1,5	2,1	0,2	-1,1	0,3
57	Værøy	-0,3	0,0	0,0	-0,5	0,8	0,8	-3,3	1,8	1,4	0,3	-1,1	1,3	0,3
61	Vega	-1,3	-0,8	0,7	0,3	-0,2	-0,2	1,3	0,8	-0,2	0,6	0,2	-0,3	0,2
70	Alstahaug	-0,1	-0,2	0,9	0,0	-1,5	0,8	1,3	-0,6	-0,1	1,5	-0,2	0,1	0,2
72	Rana	-0,2	-0,5	0,2	-0,1	0,0	0,3	1,1	0,5	-0,5	0,6	0,3	-0,2	0,2
96	Beiarn	0,6	0,4	-1,3	1,7	-1,7	0,4	1,8	-0,9	0,9	0,5	0,9	-1,1	0,2
97	Vevelstad	1,0	0,0	-0,8	0,8	0,0	0,4	0,8	0,0	-1,5	0,8	-0,4	1,1	0,2
106	Sørfold	0,0	-0,3	-0,8	-0,9	1,0	1,1	0,4	-0,4	0,8	-1,0	0,2	0,5	0,2
128	Tjeldsund	0,4	-0,6	-0,2	0,2	1,6	-0,8	0,2	-0,5	-0,2	0,8	1,4	-1,0	0,1
133	Vågan	-0,3	-0,3	0,0	0,5	-0,1	1,1	1,5	-0,1	-0,2	-0,2	0,6	-0,7	0,1
134	Narvik	-0,6	-0,3	-0,4	-0,4	-0,2	1,7	0,0	-0,2	-0,2	-0,6	0,8	0,1	0,1
162	Bodø	-0,3	0,2	-0,2	0,8	0,5	0,4	0,6	-0,3	-0,3	0,4	0,4	-0,5	0,1
163	Steigen	0,2	-1,6	1,0	0,0	-0,6	0,0	0,1	0,1	-0,1	0,5	0,0	0,1	0,1
177	Sortland	-1,4	-1,4	2,0	-0,2	-0,1	0,1	1,6	0,8	-1,1	-0,4	-0,1	0,1	0,1
193	Moskenes	-1,2	0,9	1,2	1,7	-0,9	-0,4	-0,4	0,0	0,7	0,7	-2,2	1,3	0,0
196	Lurøy	-0,1	1,6	-0,3	0,0	-1,0	1,5	0,1	0,2	-0,2	-0,1	1,1	-1,0	0,0
209	Fauske	0,0	1,3	-0,5	0,2	0,0	-0,9	1,1	0,3	0,5	0,3	0,3	-1,1	0,0
221	Vefsn	0,2	1,0	-0,3	0,7	-0,5	-0,5	1,4	-0,1	0,0	0,3	-0,1	-0,5	0,0
235	Nesna	-0,7	0,2	1,6	-1,6	-0,9	1,7	0,4	-0,8	0,5	0,5	-0,9	0,0	0,0
245	Saltdal	-0,5	0,1	-0,8	-0,7	-0,1	0,1	0,5	-1,2	0,2	0,7	0,6	-0,7	0,0
263	Gildeskål	0,5	-0,3	-0,2	1,0	-0,2	1,2	0,5	-1,4	1,3	-1,5	1,2	-1,0	0,0
265	Sømna	0,2	0,4	-0,1	-1,3	-0,4	-0,5	1,4	0,5	0,6	-2,0	0,5	0,1	0,0
280	Grane	0,6	-0,7	0,7	1,3	-1,0	-0,6	-0,3	0,5	-0,4	-0,6	1,3	-0,7	-0,1
285	Meløy	0,0	0,4	-0,3	0,7	-0,6	-0,2	1,2	0,5	-0,4	0,0	0,1	-0,8	-0,1
292	Hadsel	-0,1	0,3	-0,9	1,5	-0,3	-0,1	-0,6	0,8	-0,9	0,9	0,3	-1,0	-0,1
298	Andøy	-0,9	0,1	-0,1	-0,8	0,6	-0,7	0,6	-0,8	0,0	0,1	0,1	-0,2	-0,1
301	Ballangen	0,7	0,3	-1,0	-0,3	-0,5	1,5	-0,9	-0,3	-1,0	-0,9	1,4	0,0	-0,1
326	Dønna	0,6	-1,0	0,3	-0,8	-1,3	0,0	0,3	2,2	-1,8	0,1	0,1	-0,6	-0,1
359	Bø (Nordland)	0,6	-0,8	0,4	0,0	-0,8	1,2	0,2	-0,3	-0,2	-1,1	-0,3	0,2	-0,2
365	Hattfjelldal	0,6	-0,1	-0,4	0,0	0,0	-0,1	1,5	-0,3	-0,7	0,1	0,0	-1,1	-0,2
382	Hemnes	-0,5	0,2	0,4	0,3	-0,6	-0,8	0,3	0,1	-0,6	0,4	1,2	-2,0	-0,2
395	Leirfjord	-0,1	-1,0	-0,8	1,2	-0,4	-0,4	-0,3	0,6	0,7	0,0	-1,4	-0,9	-0,3
397	Røst	-0,3	2,2	-1,2	1,0	-0,3	1,9	0,0	-1,5	0,0	0,6	-1,9	-0,3	-0,3
403	Bindal	-0,4	0,4	1,1	-0,8	-0,8	1,2	-0,1	-0,4	-1,3	0,6	0,4	-1,7	-0,3
409	Tysfjord	-0,7	-0,6	0,9	-0,6	-1,1	-1,1	1,3	-1,6	1,8	-1,5	0,9	-1,8	-0,4
419	Evenes	0,6	-1,8	0,4	-3,1	-0,8	0,3	4,1	0,3	-1,3	-5,9	1,0	0,3	-0,5
423	Lødingen	-0,6	1,0	-0,2	0,3	-0,7	-0,8	0,5	0,3	-1,4	-2,7	0,3	-0,3	-0,6

Besøksoverskuddet i Vestvågøy har vekslet på å få positive og negative endringer i besøksoverskuddet i den siste tiårsperioden. Det progressive gjennomsnittet er positivt. Det betyr at i snitt har endringen per år vært positivt i den siste tiårsperioden, når vi vekter de siste årene tyngre enn de første.

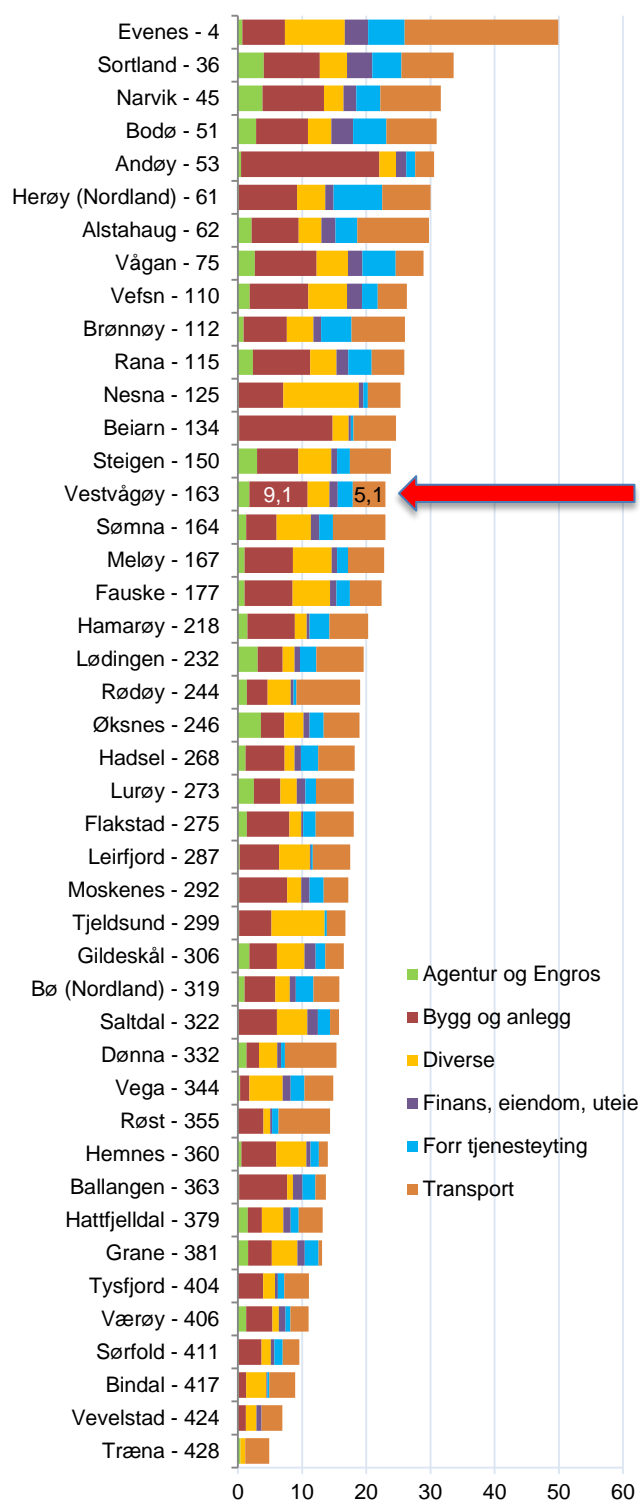
2.2.2 De regionale næringene

Figuren ved siden av viser antall arbeidsplasser i de regionale næringene som prosentvis andel av sysselsettingen i kommunene i Nordland i 2012. Vestvågøy har en andel som plasserer kommunen nummer 163 blant landets 428 kommuner.

Bygg- og anleggsbransjen utgjorde 9,1 prosent av sysselsettingen i 2012. Transportbransjen utgjorde 5,1 prosent av sysselsettingen i 2012.

I Nordland skiller Evenes seg ut ved å ha et høyt antall arbeidsplasser i transportbransjen.

Træna hadde færrest arbeidsplasser i de regionale næringene blant alle kommunene i Norge i 2012.

Figur 22: Arbeidsplasser i de regionale næringene som andel av sysselsettingen i kommunene i Nordland i 2012. Rangering blant landets 428 kommuner mht. nivå ved siden av kommunenavnet.

Tabellen ved siden av viser den relative veksten i de regionale næringene i kommunene i Norland for den siste tiårsperioden. Den relative veksten er målt som differansen mellom vekstimpulsen i kommunene og vekstimpulsen nasjonalt i samme periode. Som tidligere gjort, er denne relative veksten dekomponert i bransjeeffekt og bransjustert vekst.

Bransjeeffekten sier noe om hvordan utviklingen i de regionale næringene i Vestvågøy ville vært, dersom utviklingen hadde vært lik som utviklingen nasjonalt, gitt bransjestrukturen. Den bransjusterte veksten er vekst som ikke kan forklares av bransjestrukturen. I et regionalt perspektiv er en ofte opptatt av den bransjusterte veksten, siden den til en viss grad kan forklares av lokale forhold.

Bransjeeffekten betyr ikke så mye for de regionale næringene som for basisnæringene. Utviklingen er jevnere mellom de ulike bransjene i de regionale næringene, og arbeidsplassene er også jevnere fordelt mellom kommunene.

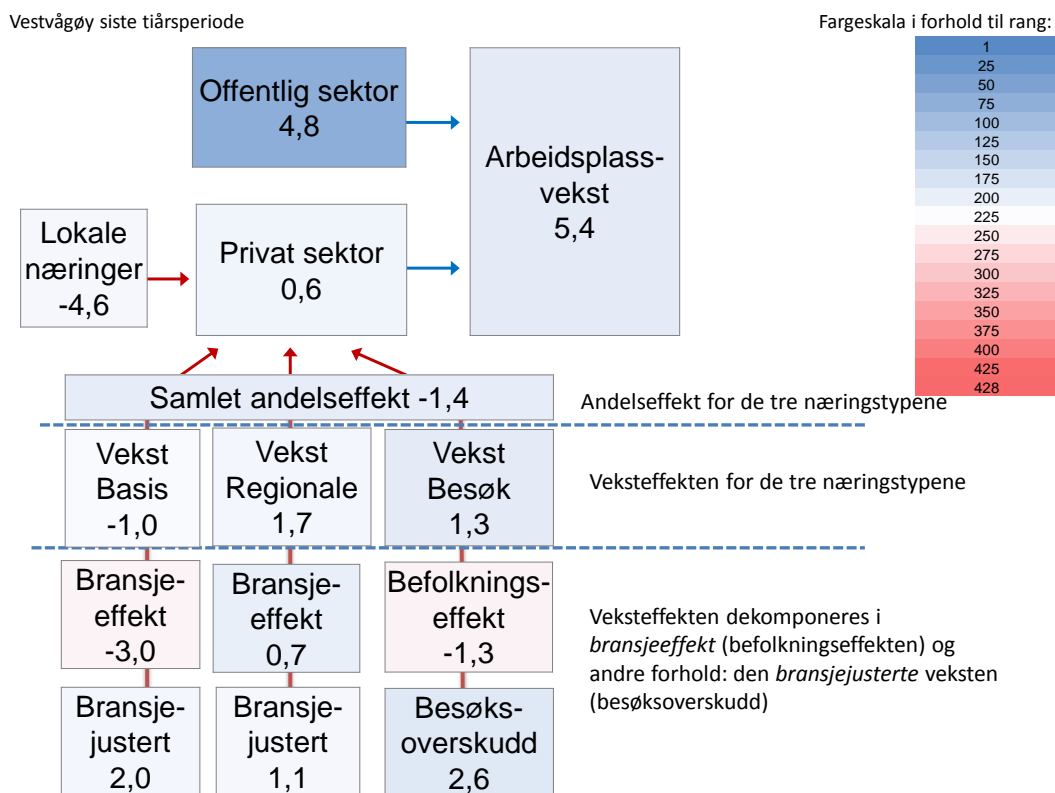
Veksten i de regionale næringene har vært 1,7 prosentpoeng høyere i Vestvågøy enn på landsbasis i den siste tiårsperioden. Dette skyldes både en positiv bransjeeffekt og en positiv bransjustert vekst. Vestvågøy rangerer som nummer 164 blant landets 428 kommuner med hensyn til bransjustert vekst i de regionale næringene.

Tabell 7: Relativ vekst i de regionale næringene i kommunene i Nordland, målt som differansen mellom vekstimpulsen lokalt og vekstimpulsen nasjonalt i de siste ti årene. Den normaliserte veksten dekomponeres i bransjeeffekt og bransjustert vekst. Rangering blant landets 428 kommuner mht. bransjustert vekst til venstre.

Rang	Kommuner	Relativ vekstimpuls	Bransjeeffekt	Bransjustert
12	Evenes	5,9	-4,3	10,2
23	Herøy (Nordland)	7,2	-0,6	7,8
41	Beiarn	7,8	1,3	6,4
45	Sømna	5,8	-0,4	6,1
57	Steigen	4,3	-0,8	5,1
64	Meløy	4,5	0,0	4,6
80	Flakstad	3,9	0,1	3,8
94	Leirfjord	2,7	-0,6	3,3
95	Tjeldsund	2,5	-0,7	3,3
112	Moskenes	2,5	-0,2	2,7
131	Brønnøy	1,3	-0,7	2,0
151	Lurøy	1,1	-0,4	1,6
162	Røst	0,9	-0,2	1,1
164	Vestvågøy	1,7	0,7	1,1
176	Vågan	1,2	0,3	0,9
179	Sørfold	0,7	-0,1	0,8
180	Træna	0,0	-0,8	0,8
199	Lødingen	-0,4	-0,8	0,4
218	Hattfjellidal	-0,2	-0,2	-0,1
233	Rana	-0,1	0,2	-0,3
235	Saltdal	-0,2	0,2	-0,3
257	Alstahaug	-2,1	-1,3	-0,7
263	Nesna	-1,3	-0,5	-0,8
264	Rødøy	-3,1	-2,3	-0,9
268	Bø (Nordland)	-0,5	0,4	-0,9
270	Øksnes	-1,2	-0,3	-1,0
271	Vega	-1,4	-0,4	-1,0
275	Værøy	-0,4	0,6	-1,1
299	Dønna	-2,3	-0,7	-1,6
303	Andøy	-0,4	1,4	-1,9
305	Bindal	-3,0	-1,2	-1,9
313	Hadsel	-3,2	-1,1	-2,0
314	Tysfjord	-3,0	-0,9	-2,0
321	Hemnes	-1,6	0,7	-2,3
322	Gildeskål	-2,3	-0,1	-2,3
324	Narvik	-3,2	-0,8	-2,3
330	Fauske	-3,1	-0,7	-2,5
335	Hamarøy	-2,3	0,3	-2,6
352	Grane	-2,6	0,7	-3,3
358	Vevelstad	-3,9	-0,5	-3,4
367	Bodø	-4,4	-0,7	-3,8
368	Vefsn	-3,7	0,1	-3,8
407	Sortland	-7,2	-1,5	-5,6
426	Ballangen	-8,4	2,0	-10,4

2.2.3 Oppsummering bedrifts og besøksattraktivitet

I figuren under er analysen av arbeidsplassutviklingen i Vestvågøy illustrert.

Figur 23: Arbeidsplassutvikling i Vestvågøy beregnet de ti siste årene, som prosent av sysselsetting og fratrukket tilsvarende andel på landsbasis. Basisnæringene, de regionale næringene og besøksnæringene er dekomponert i en samlet andelseffekt og i veksteffekter. Veksteffektene i basisnæringene og i de regionale næringene er dekomponert i bransjeeffekt og bransjejustert vekst. Veksteffekten i besøksnæringene er dekomponert i befolkningseffekt og besøksoverskudd.

Vi har tidligere vist hvordan vi dekomponerer utviklingen i privat sektor i en andelseffekt og i en veksteffekt. Her har vi slått sammen andelseffekten for basis-, de regionale og besøksnæringene. Den samlede andelseffekten har bidratt negativt til utviklingen i privat sektor (-1,4).

Veksteffektene fra basis-, de regionale og besøksnæringene vises i boksene under. Veksteffekten i basisnæringene har vært negativ. Den har vært positiv i de regionale næringene og i besøksnæringene.

Vi har sett nærmere på veksteffektene på de forrige sidene. Vi dekomponerte dem i *bransjeeffekt* (befolkningseffekt) og *bransjejustert vekst* (besøksoverskudd). Bransjeeffekten sier noe om hvordan utviklingen ville vært lokalt, dersom utviklingen hadde fulgt et likt mønster som utviklingen nasjonalt, gitt bransjestrukturen. Den *bransjejusterte* veksten sier noe om hvordan veksten har utviklet seg etter at vi har kontrollert for bransjeeffekten. Den kan delvis forklares av lokale forhold.

Bransjeeffekten i basisnæringene har vært negativ, men den bransjejusterte veksten har vært positiv. Både bransjeeffekten og den bransjejusterte veksten har vært positive i de regionale næringene. Befolkningseffekten har vært svak i Vestvågøy, men besøksoverskuddet har vært høyt, og det har bidratt til positiv utvikling i besøksnæringene.

3. Pendling og arbeidsmarkedsintegrasjon

Et svært viktig forhold for alle kommuner er hvordan arbeidsmarkedet i kommunen er integrert med arbeidsmarkedet utenfor kommunen. Dette kommer til uttrykk gjennom ut- og innpendling til andre kommuner som er innenfor praktisk pendlingsavstand.

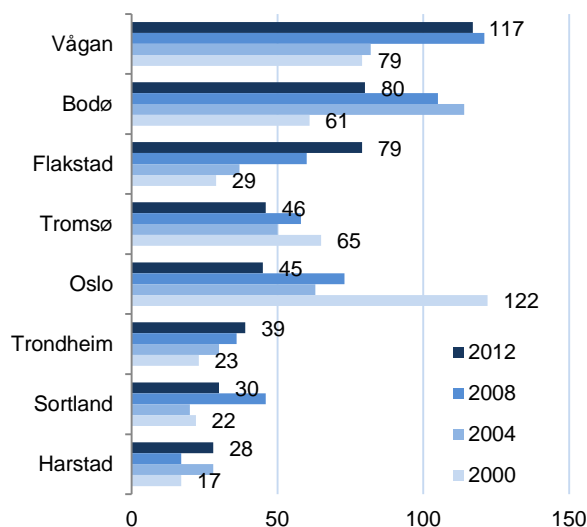
3.1 Utpendling

Det var 117 personer som er bosatt i Vestvågøy som jobbet i Vågan i 2012. Antallet har økt siden 2000.

Det var 80 personer som er bosatt i Vestvågøy som jobbet i Bodø i 2012. Pendlingen til Bodø har økt siden 2000.

Det var 79 personer som er bosatt i Vestvågøy som pendlet til Flakstad i 2012. Antallet har økt betraktelig siden tusenårsskiftet.

Pendlingen til Oslo og Tromsø har avtatt i perioden 2000 til 2012.

Figur 24: Pendling ut av Vestvågøy, antall personer i 2000, 2004, 2008 og 2012.

3.2 Innpendling

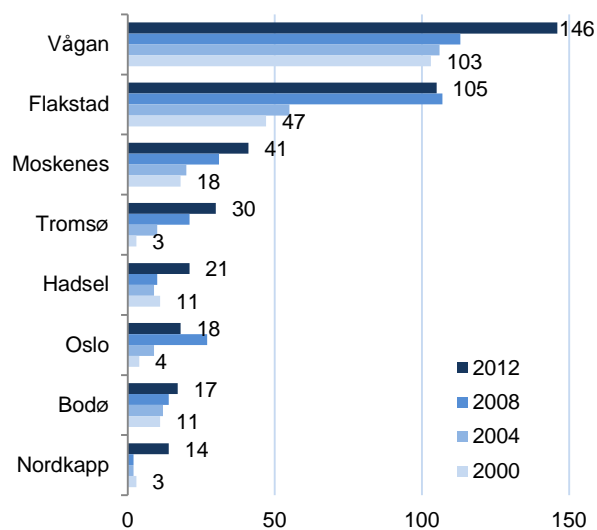
Skalaen for ut- og innpendlingen er lik, slik at det blir lettere å sammenlikne antallet som pendler ut med antallet som pendler inn.

Det var 146 personer som er bosatt i Vågan som jobbet i Vestvågøy i 2012. Antallet har økt siden 2000.

Det var 105 personer som er bosatt i Flakstad som jobbet i Vestvågøy i 2012. Antallet har økt siden 2000.

Fra de øvrige største innpendlingskommunene, Moskenes, Tromsø, Hadsel, Oslo, Bodø og Nordkapp, har innpendlingen økt siden 2000.

Mye tyder på at den totale graden av pendling har økt siden tusenårsskiftet.

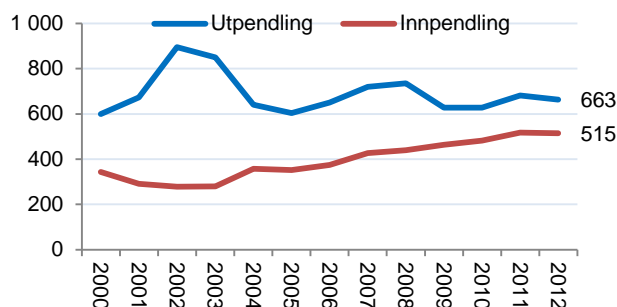
Figur 25: Pendling inn til Vestvågøy, antall personer i 2000, 2004, 2008 og 2012.

3.3 Samlet pendling

Figuren ved siden av viser samlet antall inn- og utpendlere til og fra Vestvågøy fra 2000 til 2012.

I 2012 var det 663 personer som er bosatt i Vestvågøy som pendlet ut. Det var 515 personer bosatt utenfor Vestvågøy som pendlet inn.

Innpendlingen har økt siden 2000. Utpendlingen har økt litt, men nivået i 2012 er lavere enn det var f.eks. i 2002.

Figur 26: Antall som bor i Vestvågøy og pendler ut, og antall som bor utenfor Vestvågøy og pendler inn, fra 2000 til 2012.

3.4 Arbeidsmarkedsintegrasjon

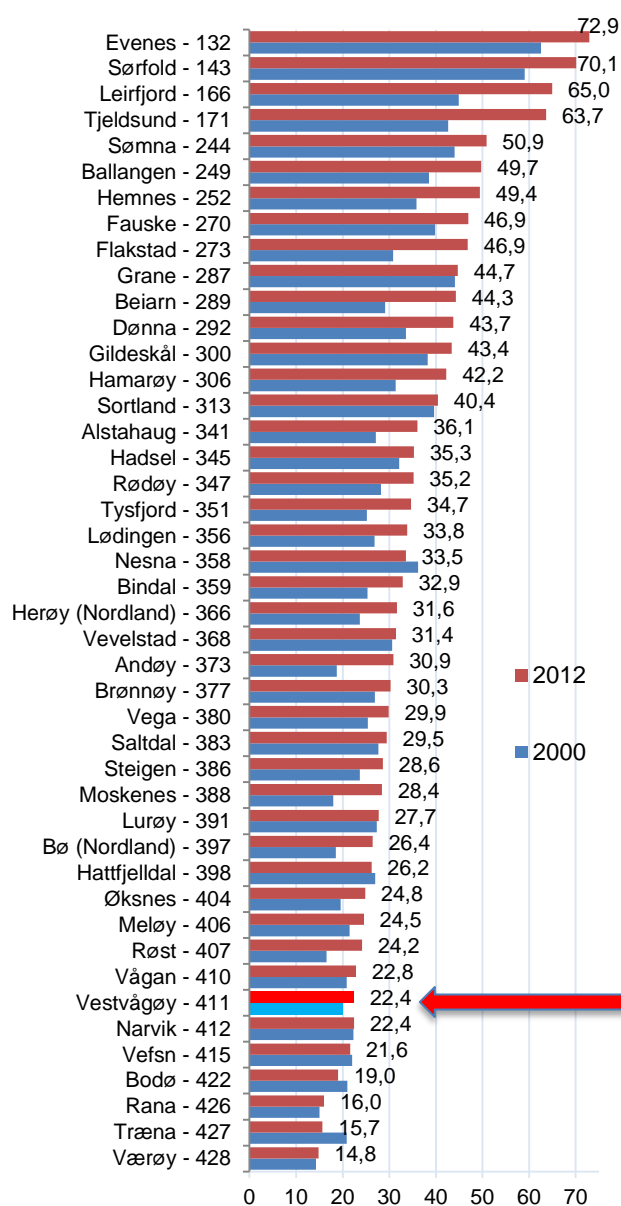
Arbeidsmarkedsintegrasjon er et mål for hvor sterkt arbeidsmarkedet på et sted er integrert med arbeidsmarkedet utenfor stedet gjennom inn- og utpendling. Det kan vi måle gjennom å legge sammen den prosentvise andelen av de sysselsatte på stedet som pendler ut med andelen av arbeidsplassene i stedet som det pendles inn til.

Kommuner som ligger i pendlingsavstand til store arbeidsmarkeder får en fordel i form av økt tilflytting. Kommuner på Østlandet har generelt sett et høyere nivå på arbeidsmarkedsintegrasjonen enn kommunene på Vestlandet og i Nord-Norge.

Figuren ved siden av viser arbeidsmarkedsintegrasjonen i kommunene i Nordland i 2000 og 2012.

Vestvågøy har en arbeidsmarkedsintegrasjon som er rangert som nummer 411 blant landets 428 kommuner. Pendlingen inn og ut av Vestvågøy er lav relativt til pendlingen i de fleste andre kommuner i Norge.

Arbeidsmarkedsintegrasjonen i Vestvågøy har økt litt i perioden mellom 2000 og 2012.

Figur 27: Arbeidsmarkedsintegrasjon i kommunene i Nordland i 2000 og 2012.

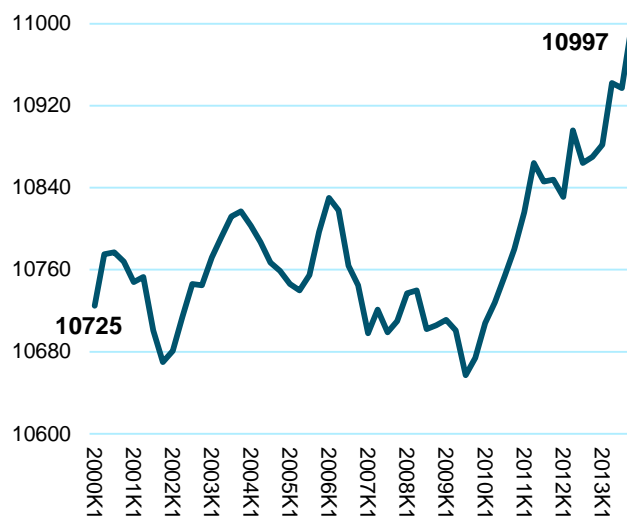
4. Befolkning

Befolkningsutviklingen er den mest betydningsfulle indikatoren for regional utvikling. Befolkningsutviklingen oppsummerer totaliteten i den regionale utviklingen, og er et resultat av vekst i arbeidsplasser i privat og offentlig virksomhet, attraktivitet og beliggenhet.

4.1 Folketallet

Figuren ved siden av viser folketallet i Vestvågøy ved utgangen av hvert kvartal siden 2000. 1. januar 2014 var det 10 997 innbyggere i Vestvågøy. Dette er en oppgang fra 10 725 i 2000.

Fra slutten av 2009 har det blitt en ganske sterk befolkningsvekst.

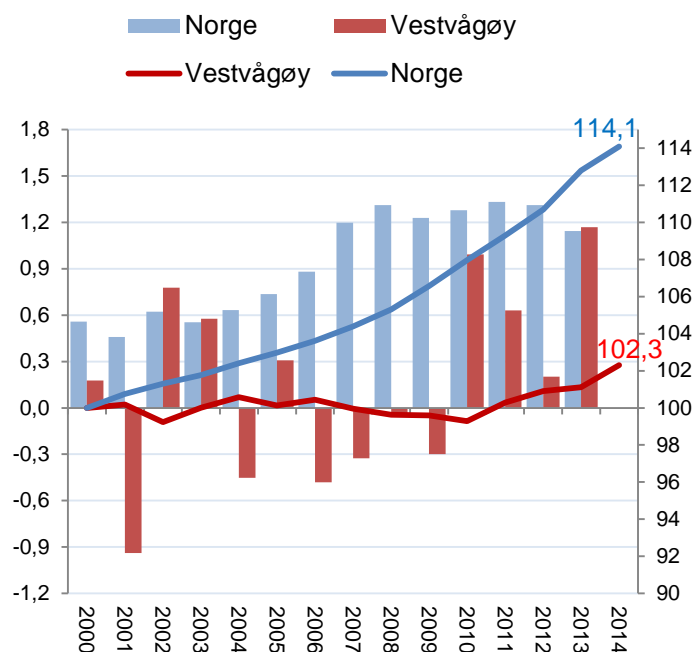

Figur 28: Folketallet i Vestvågøy ved utgangen av hvert kvartal siden 2000.

Figuren nederst til høyre sammenlikner befolkningsveksten i Vestvågøy med befolkningsveksten nasjonalt i perioden mellom 2000 og 2014.

Stolpene viser den årlige befolkningsveksten. Linjene viser den indekserte veksten, der folketallet i 2000 er indeksert til å være lik 100.

Fra 2000 til 2014 har Norges befolkning vokst med 14,1 prosent. Befolkningen i Vestvågøy har vokst med 2,3 prosent. Vestvågøy har hatt vekst de fire siste årene, og i 2013 ble veksten i Vestvågøy høyere enn veksten på landsbasis. Det har ikke skjedd siden 2003.

Figur 29: Befolkningsutvikling i Norge og Vestvågøy fra 2000 til 2012. Stolpene viser årlig vekst, linjene viser indeksert vekst, der 2000-nivået = 100. Venstre akse viser verdiene til den årlige veksten. Høyre akse viser verdiene til den indekserte veksten.

4.2 Befolkningsutviklingen dekomponert

Endringene i befolkningen kan splittes opp i tre komponenter: Innenlands nettoflytting, netto innvandring og fødselsoverskudd. I figur 30 har vi illustrert hvordan disse tre komponentene har bidratt til befolkningsveksten i Vestvågøy.

Med unntak av noen få kvartaler, har den innenlandske nettoflyttingen vært negativ. Vestvågøy har tapt innbyggere til andre kommuner. Den siste 12-månedperioden har imidlertid Vestvågøy fått en netto innflytting fra andre norske kommuner. Trenden i utviklingen av nettoflyttingen har vært sterkt positiv de siste seks kvartalene.

Innvandringen har vært positiv i hele perioden, og den har til en viss grad kompensert for den innenlandske nettofraflyttingen. Innvandringen har vært spesielt høy etter 2010.

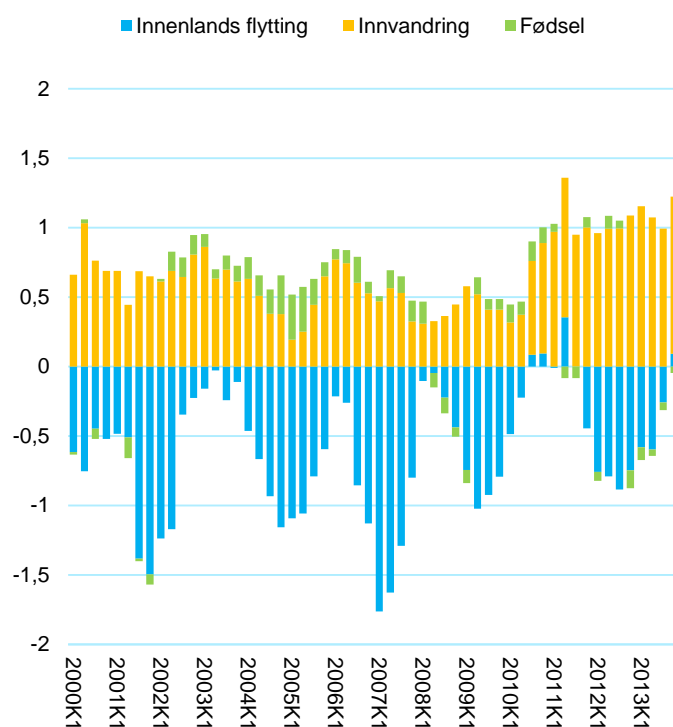
Fødselsoverskuddet har vekslet på å være positivt og negativt. Fødselsbalansen bidrar lite til befolkningsutviklingen i Vestvågøy.

4.3 Relativ utvikling

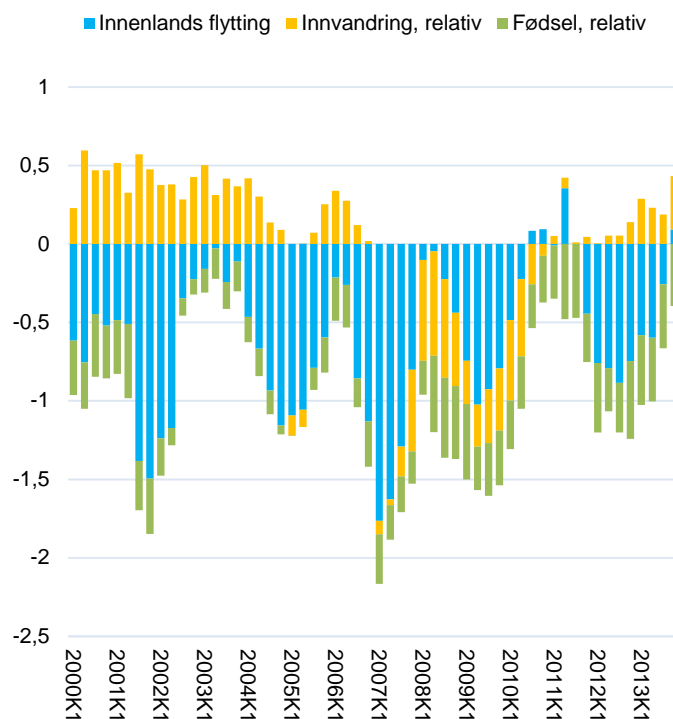
Det er interessant å se på hvordan befolkningsutviklingen på et sted avviker fra gjennomsnittet for Norge. Det kaller vi relativ utvikling, og tallene for Vestvågøy er vist i figur 31. Figuren viser hvordan de ulike komponentene i befolkningsutviklingen i Vestvågøy avviker fra landsgjennomsnittet.

Fram til 2007 og etter 2012 har innvandringens andel av befolkningsveksten i Vestvågøy vært høyere enn tilsvarende andel på landsbasis. Fra 2007 til 2011 var innvandringen til Vestvågøy lavere enn på landsbasis.

Fødselsbalansen har vært lavere i Vestvågøy enn den har vært på landsbasis i hvert kvartal siden 2000.

Figur 30: Prosentvis endring i befolkningen i Vestvågøy siste 12 måneder for hvert kvartal etter 2000, dekomponert.

Figur 31: Relativ vekst, målt som differanse mellom prosentvis vekst i Vestvågøy og Norge hvert kvartal fra 2000, dekomponert.

4.4 Relativ flytting

Videre i denne rapporten vil vi fokusere spesielt på nettoflyttingen til steder inkludert innvandring, fordi denne størrelsen er den viktigste indikatoren for steders samlede attraktivitet. Det er mest praktisk å se på den relative nettoflyttingen, der vi trekker fra Norges samlede netto innvandring.

Tabell 8: Relativ flytting inkludert innvandring til kommuner i Nordland i perioden 2003 – 2012 (tre års glidende gjennomsnitt). Nest siste kolonne viser progressivt gjennomsnitt. Siste kolonne viser trenden. Rangering blant landets 428 kommuner mht. progressivt gjennomsnitt i første kolonne.

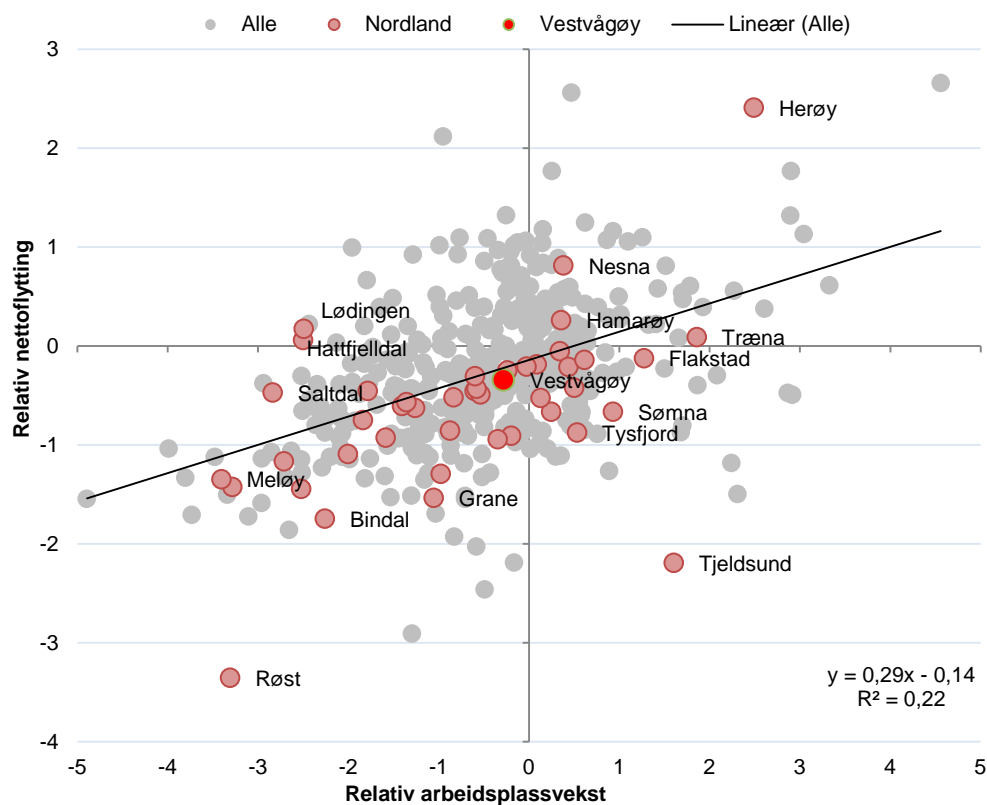
Rang	Kommune	2001 - 2003	2002 - 2004	2003 - 2005	2004 - 2006	2005 - 2007	2006 - 2008	2007 - 2009	2008 - 2010	2009 - 2011	2010 - 2012	Prog snitt	Trend
23	Træna	-0,9	-2,6	-0,6	-0,7	0,5	-0,5	2,2	2,1	1,8	0,1	0,7	0,4
139	Bodø	0,0	0,3	0,3	0,2	-0,1	-0,3	-0,4	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1
160	Vevelstad	-2,9	-2,1	-1,0	-1,2	-2,0	-0,8	0,3	1,9	0,6	-0,7	-0,2	0,4
185	Nesna	-2,3	-1,5	-1,8	-1,1	-0,5	0,0	-0,5	-0,5	-0,3	0,8	-0,4	0,3
187	Sortland	-0,1	-0,2	0,0	0,1	-0,3	-0,7	-0,7	-0,4	-0,2	-0,3	-0,4	0,0
196	Herøy	-2,1	-1,8	-1,5	-1,5	-1,6	-1,9	-1,6	-0,8	1,0	2,4	-0,4	0,4
211	Hamarøy	-0,9	-1,3	-1,6	-1,5	-1,1	-1,2	-0,5	0,0	0,3	0,3	-0,5	0,2
218	Brønnøy	0,0	-0,3	-0,4	-0,7	-1,0	-0,8	-0,7	-0,2	-0,4	-0,2	-0,5	0,0
229	Hemnes	-0,8	-0,3	-0,1	-0,7	-1,2	-0,8	-0,4	0,0	-0,5	-0,5	-0,5	0,0
241	Vågan	-0,6	-0,3	-0,2	-0,6	-1,0	-0,9	-0,7	-0,4	-0,6	-0,2	-0,6	0,0
245	Værøy	-0,8	-1,0	-0,6	-0,4	-0,6	-1,2	-0,3	-0,4	-0,2	-0,7	-0,6	0,0
279	Vestvågøy	-0,2	-0,2	-0,3	-0,8	-0,9	-1,1	-1,1	-0,7	-0,5	-0,3	-0,7	0,0
282	Hadsel	-0,7	-0,5	-0,3	-0,7	-0,8	-0,9	-0,6	-0,9	-0,8	-0,5	-0,7	0,0
284	Rana	-0,5	-0,6	-0,5	-0,8	-1,1	-1,0	-0,9	-0,5	-0,6	-0,5	-0,7	0,0
305	Fauske	-0,3	-0,5	-0,3	-1,0	-0,9	-1,0	-0,6	-0,7	-0,7	-0,9	-0,8	0,0
306	Leirfjord	0,1	-0,7	-0,9	-1,7	-1,3	-1,6	-0,5	0,3	-0,6	-0,9	-0,8	0,0
316	Sømna	-0,4	-0,6	-0,8	-0,6	-0,6	-0,5	-0,9	-1,3	-1,0	-0,7	-0,8	0,0
318	Alstahaug	-0,7	-0,8	-1,2	-1,3	-1,5	-1,3	-1,1	-0,6	-0,3	-0,4	-0,8	0,1
319	Evenes	-0,9	-1,9	-2,4	-1,8	-1,2	-0,7	-0,2	-1,0	-0,4	-0,4	-0,8	0,2
320	Saltdal	-0,4	-0,6	-0,8	-1,2	-0,9	-0,7	-0,8	-1,1	-1,0	-0,5	-0,8	0,0
323	Narvik	-0,4	-0,4	-0,6	-0,9	-0,9	-0,9	-0,8	-1,1	-0,9	-0,9	-0,9	-0,1
326	Ballangen	-0,4	0,6	0,2	-0,3	-1,5	-1,7	-1,5	-1,0	-0,6	-0,6	-0,9	-0,1
335	Lødingen	0,0	0,0	-0,8	-1,9	-1,1	-1,1	-1,1	-1,3	-1,2	0,2	-0,9	0,0
346	Øksnes	-0,9	-1,4	-1,1	-1,5	-1,5	-1,7	-1,1	-0,7	-0,4	-0,4	-0,9	0,1
351	Hattfjelldal	-1,4	-1,6	-1,7	-2,1	-1,7	-1,8	-1,3	-0,7	-0,2	0,1	-1,0	0,2
353	Moskenes	-2,4	-1,7	-1,6	-1,3	-2,1	-2,0	-0,8	-0,4	-0,2	-0,6	-1,0	0,2
362	Beiarn	-2,1	-2,1	-1,1	-0,5	-0,7	-0,5	-1,0	-0,9	-1,3	-1,2	-1,0	0,1
363	Vefsn	-0,5	-0,5	-0,5	-0,2	-0,7	-1,0	-1,4	-1,2	-1,1	-1,3	-1,0	-0,1
367	Meløy	-0,6	-0,7	-1,1	-0,9	-1,3	-1,1	-1,0	-0,7	-0,9	-1,3	-1,0	0,0
368	Lurøy	-1,4	-0,8	-0,8	-1,0	-2,3	-1,9	-1,6	-0,5	-0,1	-0,9	-1,0	0,1
375	Steigen	-0,7	-0,8	-1,1	-1,9	-1,6	-1,3	-0,8	-0,7	-0,8	-1,1	-1,1	0,0
376	Gildeskål	-0,5	-1,1	-1,3	-1,8	-1,9	-1,1	-1,5	-0,8	-1,0	-0,2	-1,1	0,0
379	Vega	-0,5	-0,4	-1,5	-1,7	-1,4	-0,9	-0,5	-1,1	-0,9	-1,4	-1,1	0,0
380	Sørfold	-2,1	-1,7	-1,3	-1,3	-2,3	-1,8	-1,9	-0,4	-0,6	-0,1	-1,1	0,2
384	Andøy	-1,1	-1,3	-1,4	-1,9	-2,1	-1,9	-1,5	-0,7	-0,5	-0,5	-1,1	0,1
391	Bø	-1,3	-1,0	-1,1	-1,1	-1,3	-1,3	-1,2	-0,8	-1,1	-1,4	-1,2	0,0
393	Grane	-1,1	-0,3	0,0	0,0	-0,2	-1,2	-1,3	-1,9	-1,8	-1,5	-1,2	-0,2
404	Dønna	-1,0	-0,9	-0,8	-1,5	-1,7	-2,3	-2,0	-1,2	-0,9	-0,6	-1,3	0,0
405	Flakstad	-1,8	-1,7	-1,8	-0,7	-0,9	-1,1	-2,5	-2,3	-1,3	-0,1	-1,3	0,1
409	Rødøy	-2,1	-2,0	-2,4	-2,6	-3,4	-2,6	-2,2	-0,9	0,2	0,0	-1,4	0,3
411	Røst	-2,2	-2,5	-2,2	-1,8	0,2	-0,5	0,2	-1,7	-1,3	-3,4	-1,5	0,0
413	Tysfjord	-0,5	-1,7	-1,8	-2,7	-2,3	-1,7	-1,2	-1,0	-1,9	-0,9	-1,5	0,0
422	Tjeldsund	-0,9	-1,7	-1,4	-2,5	-2,4	-1,7	-0,6	-0,9	-2,0	-2,2	-1,7	0,0
424	Bindal	-1,8	-1,5	-1,4	-2,0	-2,9	-2,3	-2,0	-1,0	-1,4	-1,7	-1,8	0,0

I snitt har den årlige nettoflyttingen til Vestvågøy vært 0,7 prosentpoeng lavere enn flyttingen på landsbasis i den siste tiårsperioden, når en vekter de siste års utvikling tyngre.

Vestvågøy rangerer som nummer 279 blant landets 428 kommuner, og ligger litt under medianverdien. Mange kommuner i Nordland har et lavt relativt flyttetall. I Nordland er det bare Træna som har hatt en innflytting som er høyere enn flyttingen på landsbasis i den siste tiårsperioden.

5. Sammenhengen mellom flytting og arbeidsplassvekst

Flytting og arbeidsplassvekst er de dominerende størrelsene for å beskrive regional utvikling. Det er åpenbart en sterk positiv sammenheng mellom et steds nettoflytting og den samlede arbeidsplassveksten. Steder med sterk vekst i antall arbeidsplasser vil trekke til seg innflyttere, og da vil den sterke arbeidsplassveksten være en årsak til innflyttingen. Andre steder kan ha sterk innflytting uten arbeidsplassvekst i en periode, og da vil denne innflyttingen føre til arbeidsplassvekst i senere perioder. Flytting og arbeidsplassvekst vil dermed påvirke hverandre gjensidig.

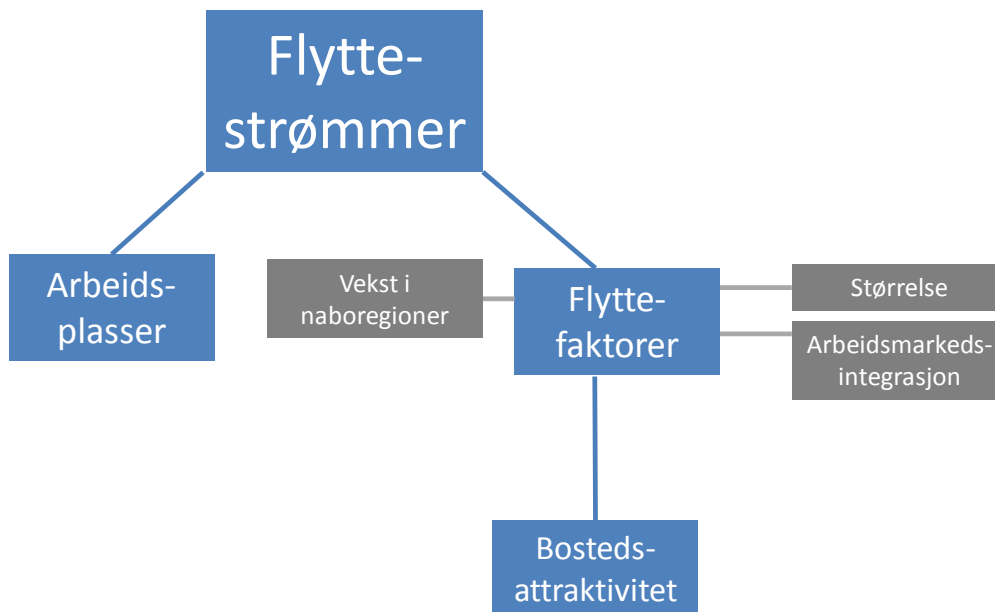
Figur 32: Kommunene i Norge i perioden 2010-2012 (tre års glidende gjennomsnitt) etter relativ nettoflytting og relativ arbeidsplassvekst.

Figuren viser hvordan sammenhengen mellom nettoflytting og arbeidsplassvekst har vært i kommunene i Norge i perioden 2010 – 2012 (tre års glidende gjennomsnitt). Streken viser den statistiske sammenhengen mellom disse to størrelsene, og representerer forventet nettoflytting, gitt nivået på arbeidsplassveksten. Sammenhengen er positiv, men mange kommuner har en nettoflytting som avviker ganske sterkt fra forventningsverdien.

Vestvågøy har hatt en arbeidsplassvekst som er litt svakere enn veksten nasjonalt. Den faktiske flyttingen har vært litt svakere enn forventet, men Vestvågøy plasserer seg ganske tett opptil forventningslinjen.

5.1 Hva styrer flyttestrømmene?

Som vi så på forrige side, påvirker arbeidsplassveksten på et sted nettoflyttingen på en positiv måte. Men vi så også at noen steder har mye bedre flyttebalanse enn arbeidsplassveksten tilsier, mens andre har mye dårligere flyttebalanse. Det er dermed faktorer ved siden av arbeidsplassveksten på et sted som har stor betydning for flyttebalansen. Det er svært interessant å få avdekket hva de andre flyttefaktorene består i.

Figur 33: Faktorer som styrer flyttestrømmene.

I figuren over har vi definert tre strukturelle forhold som har en signifikant og positiv betydning for flyttebalansen til et sted, når effekten av arbeidsplassveksten er tatt hensyn til.

Det ene er stedets *befolkningsstørrelse*, som betyr at steder med en stor befolkning har systematisk bedre flyttebalanse enn steder med lav befolkning. Det er et uttrykk for at steder med en høy konsentrasjon av folk virker tiltrekkende.

Dernest ser vi at steder med høy *arbeidsmarkedsintegrasjon* har systematisk bedre flyttebalanse enn steder med lav. Det betyr at steder som ligger innenfor et større arbeidsmarked, og dermed har gode pendlingsmuligheter for befolkningen, får en gevinst i form av høyere netto innflytting. Arbeidsmarkedsintegrasjonen regnes ut ved å legge sammen den prosentvise andelen av de sysselsatte på stedet som pendler ut med den prosentvise andelen av arbeidsplassene på stedet som det pendles inn til.

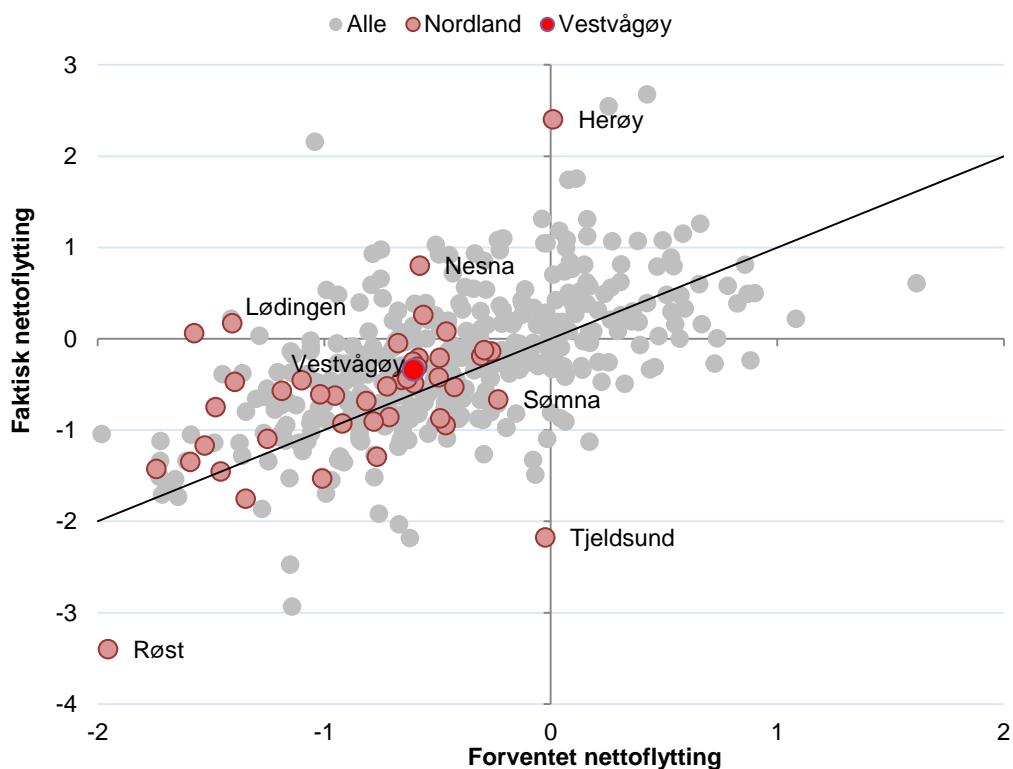
Den tredje strukturelle faktoren, *nabovekst*, er vekst i antall arbeidsplasser på omkringliggende steder som ligger innenfor pendlingsavstand. Dersom det er arbeidsplassvekst i nabokommunene, vil dette føre til høyere netto innflytting.

Telemarksforskning har analysert hvordan disse faktorene påvirker nettoflyttingen i kommunene i Norge i en regresjonsanalyse med input av data fra 2001 til og med 2012. Når vi kjenner disse sammenhengene, kan vi analysere hvordan disse faktorene hver for seg og til sammen har påvirket nettoflyttingen i en bestemt kommune. Et steds *bostedsattraktivitet* blir målt som en restfaktor; avviket mellom den faktiske nettoflyttingen og den forventede nettoflyttingen når vi tar hensyn til stedets arbeidsplassvekst, arbeidsplassveksten i nabokommuner, befolkningsstørrelse og arbeidsmarkedsintegrasjon. Steder som har bedre nettoflytting enn forventet vil da bli karakterisert som attraktive som bosted. Slike steder har egenskaper som fører til høyere nettoflytting enn hva som er «statistisk normalt».

5.2 Bostedsattraktivitet

Vi har så langt i dette kapitlet vist at nettoflyttingen til en kommune eller region påvirkes positivt av arbeidsplassveksten på stedet. Det er en velkjent og nesten selvfølgelig sammenheng. Derne har vi vist at nettoflyttingen også påvirkes positivt av arbeidsplassvekst i nabokommuner eller naboregioner, at størrelsen på folketallet påvirker nettoflyttingen positivt og at også arbeidsmarkedsintegrasjonen målt med brutto inn- og utpendling påvirker nettoflyttingen i positiv retning. Dermed er det fire kjennetegn ved kommuner og regioner som har en påviselig statistisk positiv sammenheng med nettoflyttingen.

Vi kan da regne ut hvor stor nettoflytting en kommune er forventet å få, gitt disse fire størrelsene. I figuren under er forventet nettoflytting regnet ut for alle kommunene i landet, og sammenholdt med den faktiske nettoflyttingen.

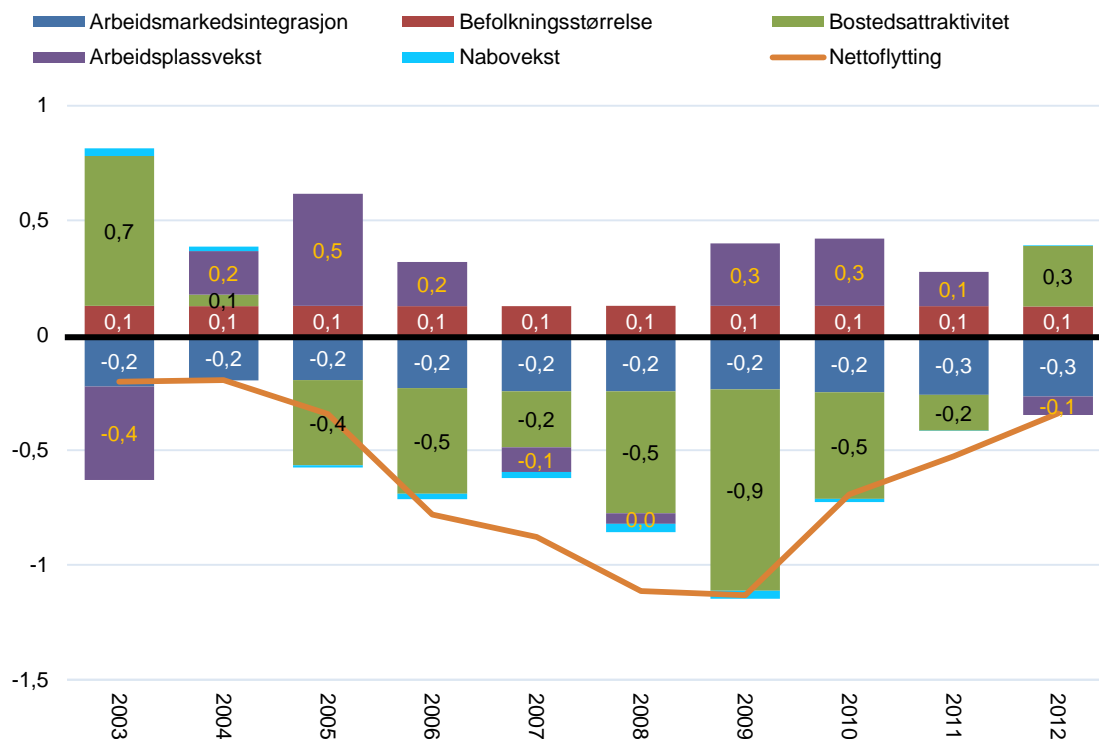
Figur 34: Faktisk nettoflytting og forventet nettoflytting ut fra arbeidsplassvekst og strukturelle forhold i perioden 2010-2012 (tre års glidende gjennomsnitt).

I figuren over er kommunene i Nordland de røde prikkene, mens de grå er alle kommunene i landet. Den horisontale aksene viser forventet nettoflytting, gitt arbeidsplassvekst, arbeidsmarkedsintegrasjon, nabovekst og befolkningsstørrelse. De tre sistnevnte går inn i samlebegrepet *strukturelle flyttfaktorer*.

Ingen kommuner i Nordland har en positiv *forventet* nettoflytting. Mange av kommunene i Nordland ligger derimot over forventningslinjen.

Vestvågøy hadde en forventet nettoflytting på -0,6 prosent. Den faktiske nettoflyttingen var -0,3 prosent. Det faktiske flyttetallet var litt bedre enn det forventede flyttetallet. Vestvågøy hadde en svak positiv bostedsattraktivitet i perioden 2010 - 2012 (tre års glidende gjennomsnitt).

Det statistiske målet for bostedsattraktivitet vil variere en del fra år til år, og da spesielt for de små kommunene. En ukjent andel av denne variasjonen er nok et utslag av rene tilfeldigheter. Det er derfor best å se på utviklingen av bostedsattraktiviteten over tid.

Figur 35: Effekten av de ulike flyttefaktorene og bostedsattraktiviteten på nettoflyttingen til Vestvågøy i perioden 2003-2012. Hvert år viser glidende gjennomsnitt for de siste tre årene.

I figuren over ser vi utviklingen av de strukturelle forholdenes påvirkning på nettoflyttingen over tid.

Den oransje linjen illustrerer den relative nettoflyttingen. Stolpene viser hvordan nettoflyttingen er dekomponert i arbeidsplassvekst og strukturelle flyttefaktorer; og det som ikke kan forklares av dette: bostedsattraktiviteten.

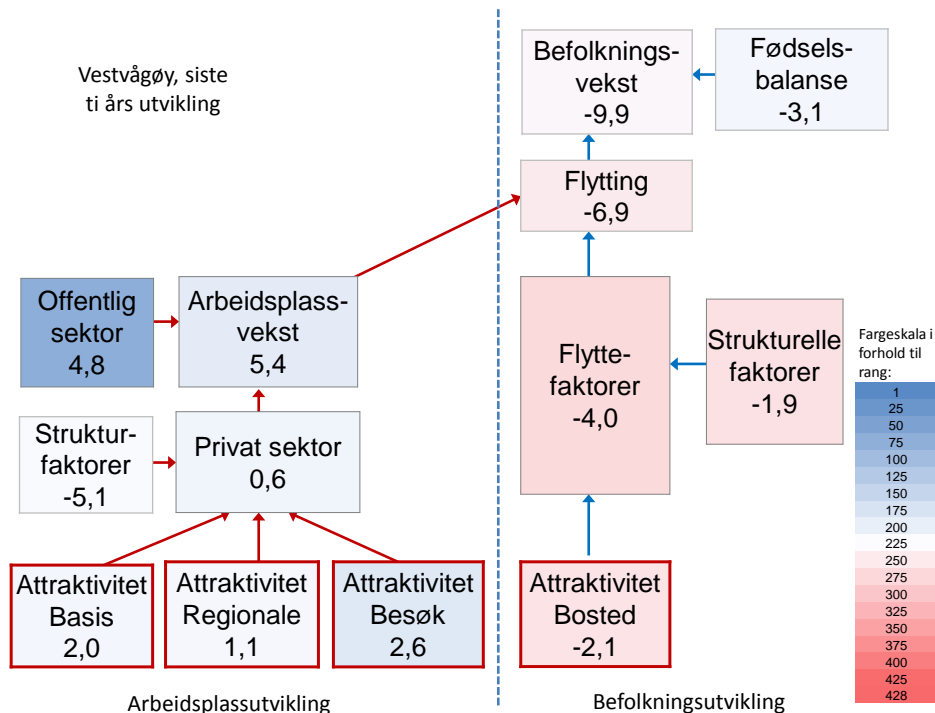
En svak arbeidsmarkedsinntegrasjon (blå stolper) har bidratt negativt til nettoflyttingen i Vestvågøy hvert år siden 2003. Befolkningsstørrelsen (røde stolper) har hatt en svak positiv effekt på nettoflyttingen til Vestvågøy hvert år siden 2003. Arbeidsplassveksten i nabokommunene (turkise stolper) har ikke hatt noen særlig effekt på nettoflyttingen til Vestvågøy.

Arbeidsplassveksten (lilla stolper) bidro positivt til flyttetallet i perioden mellom 2004 og 2006 og perioden mellom 2009 og 2011. I 2012 hadde arbeidsplassveksten en svak negativ effekt på nettoflyttingen.

Restleddet, bostedsattraktiviteten (grønne stolper), var negativt fra 2005 til 2011. I 2012 var derimot bostedsattraktiviteten i Vestvågøy positiv. Flyttetallet var høyere enn forventet, gitt arbeidsplassveksten og de strukturelle flyttefaktorene.

5.3 Oppsummering attraktivitet

I figuren under har vi oppsummert alt som vi har presentert så langt i én figur.

Figur 36: Oppsummering av utviklingen i Vestvågøy de siste ti årene. Tallene til venstre er alle prosent av samlet sysselsetting og fratrukket tilsvarende andel for Norge i samme periode. Tallene øverst og til høyre er i prosent av befolkningen, og også fratrukket tilsvarende andel i Norge. Boksene nederst til venstre viser bedriftsattraktiviteten. Boksen nederst til høyre viser bostedsattraktiviteten.

Figuren over gir et ganske tydelig bilde av situasjonen i Vestvågøy i den siste tiårsperioden sammenliknet med utviklingen på landsbasis. Venstre side viser arbeidsplassutviklingen. Mange av verdiene er positive, og fargene på boksene er stort sett blå. Høyre side viser befolkningsutviklingen. Alle tallene er negative og de fleste boksene er rosa. Kort sagt: Arbeidsplassutviklingen har vært relativt god, mens befolkningsutviklingen har vært relativt dårlig.

Den relativt gode arbeidsplassveksten skyldes hovedsakelig bidrag fra offentlig sektor, men utviklingen i privat sektor har også vært god. De strukturelle faktorene, målt bl.a. gjennom bransjeeffekten og andelseffekten i privat sektor, har ikke vært fordelaktige for vekst. Men den bransjejusterte veksten i både basishæringene og de regionale næringene og besøksoverskuddet i besøksnæringene har vært positivt. Dette vil si at *bedriftsattraktiviteten* i Vestvågøy har vært god.

Befolkningsveksten har vært 9,9 prosentpoeng lavere enn veksten på landsbasis. Fødselsbalansen har bidratt litt til dette, men hovedgrunnen til den relative befolkningsnedgangen er et lavt flyttetall.

Flyttefaktorer dekomponeres i strukturelle flyttefaktorer og bostedsattraktivitet. De strukturelle flyttefaktorene er strukturer som stedet ikke kan endre av egen kraft på kort sikt. De er befolkningsstørrelse, nabovekst og arbeidsmarkedsintegrasjon. De har ikke vært fordelaktige for nettoutflyttingen til Vestvågøy. Men etter å ha justert for dette, ser vi at flyttetallet har vært ytterligere lavere enn forventet. Bostedsattraktiviteten har vært negativ.

6. NæringsNM

NæringsNM er utviklet for å måle hvordan næringslivet presterer i ulike områder i Norge.

For å måle næringsutviklingen i en kommune, ser vi på fire mål: Nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse⁹.

NæringsNM	Nyetableringer	<ol style="list-style-type: none"> 1. Etableringsfrekvens: Antall nyregistrerte foretak som andel av eksisterende foretak i begynnelsen av året 2. Bransjejustert etableringsfrekvens: Basert på etableringsfrekvens, justert for effekten av bransjestrukturen 3. Vekst i antall foretak: Etableringsfrekvensen fratrukket nedlagte foretak
	Lønnsomhet	<ol style="list-style-type: none"> 4. Andel foretak med positivt resultat før skatt 5. Bransjejustert lønnsomhet: Andel foretak med positivt resultat før skatt, justert for effekten av bransjestrukturen 6. Andel foretak med positiv egenkapital
	Vekst	<ol style="list-style-type: none"> 7. Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen (KPI) 8. Andel foretak med realvekst justert for effekten av bransjestrukturen 9. Andel foretak med vekst i verdiskaping
	Næringslivets størrelse	<ol style="list-style-type: none"> 10. Antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen

Nyetableringer i regioner og kommuner blir målt med tre indikatorer. Den første, etableringsfrekvens, måler antall nyregistrerte foretak i forhold til eksisterende antall foretak i begynnelsen av året. Bransjejustert etableringsfrekvens er etableringsfrekvensen fratrukket virkningen av bransjestrukturen i regioner og kommuner. Denne indikatoren viser om regionen har få eller mange etableringer når vi tar hensyn til at etableringsfrekvensen varierer mye mellom ulike bransjer. Den tredje indikatoren er vekst i antall foretak. Dette vil være etableringsfrekvensen fratrukket frekvensen av nedlagte foretak.

Lønnsomheten i regionenes næringsliv blir målt med tre indikatorer. Den første er andel foretak med positivt resultat før skatt. I tillegg har vi målt andel lønnsomme foretak justert for bransjestrukturen. Den tredje indikatoren er andel foretak med positiv egenkapital.

Vekst i regionene er målt med andel foretak med omsetningsvekst større enn prisstigningen. Også her har vi en indikator som justerer for bransjestruktur. Den tredje indikatoren er andel foretak med vekst i verdiskaping.

Indikatoren ”næringslivets størrelse” er antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen.

For hver indikator rangeres regioner og kommuner. Rangeringsnumrene legges så sammen innenfor hver gruppe.

Til slutt summeres rangeringsnumrene for de fire indeksene, nyetablering, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse. Den regionen og kommunen som har lavest sum, kommer ut som vinner av årets NæringsNM.

6.1 Nyetableringer

Etableringsfrekvensen er antall nyetablerte foretak som prosent av antall eksisterende foretak i begynnelsen av året.

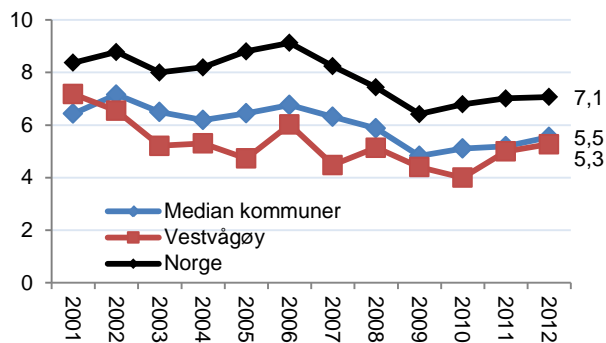
Etableringsfrekvensen i Norge har vært ganske høy i hele perioden fra 2001 til 2006, før den begynte å synke. I denne perioden økte også antall foretak raskere enn veksten i økonomien. Det kan være flere årsaker til det. Kanskje ble det flere foretak som ble registrert, som tidligere var uregistrert? Kanskje ble det vanligere å splitte opp virksomheter i drifts- og eierselskap? En tredje årsak kan være at det kreves et registrert foretak for å opprette et domene på internett. Det kan synes som om etableringsfrekvensen og veksten i antall foretak nå er på et mer normalt nivå, og at økningen de siste to årene reflekterer at veksten i næringslivet er på vei opp.

Etableringsfrekvensen i Vestvågøy var omtrent like høy som mediankommunen i 2012. Dette er litt under landsgjennomsnittet. Etableringsfrekvensen i Vestvågøy var på 5,3 prosent i 2012.

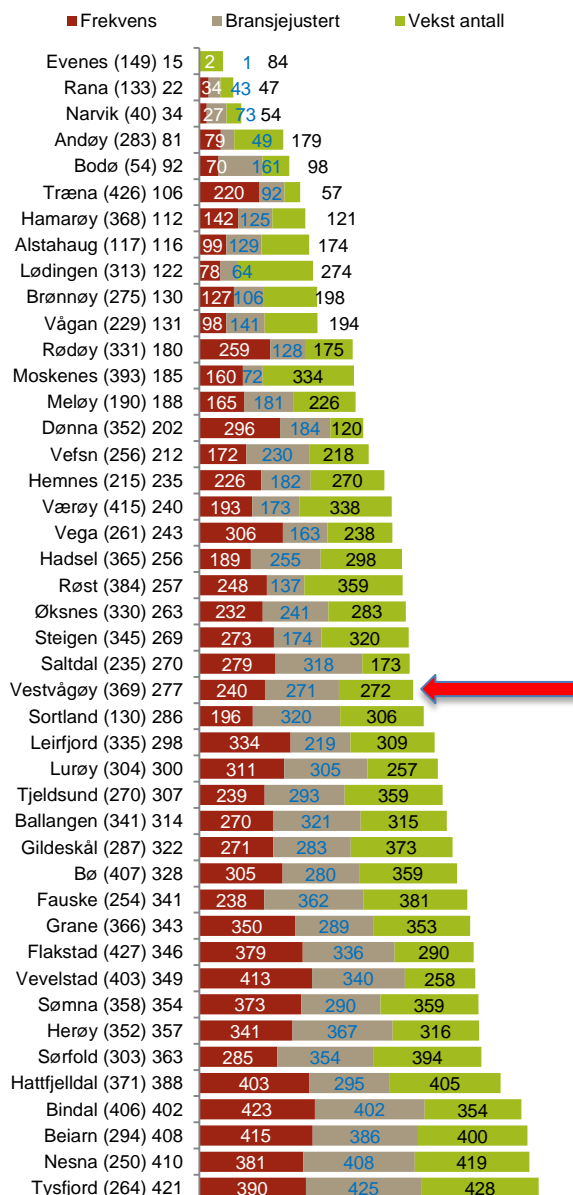
6.1.1 Etableringsindeksen for kommuner

Etableringsindeksen har tre indikatorer for nyetablering; etableringsfrekvensen, den bransjusterte etableringsfrekvensen og vekst i antall foretak. Den bransjusterte etableringsfrekvensen tar hensyn til bransjestrukturen, og måler etableringsfrekvensen bransje for bransje. Vekst i antall foretak er etableringsfrekvens fratrukket andel nedlagte foretak. Til sammen gir etableringsindeksen et godt bilde på etableringsaktiviteten i regionene.

Figur 38 viser hvilken rangering kommunene i Nordland har for de tre etableringsindikatorerne og for etableringsindeksen samlet. Vestvågøy rangerte som nummer 277 blant landets 428 kommuner i 2012. I snitt for den siste tiårsperioden har Vestvågøy rangert som nummer 369. Det har vært en forbedring i den siste tiden.

Figur 37: Etableringsfrekvensen i Vestvågøy, Norge og medianen av kommunene i Norge i perioden 2001-2012.

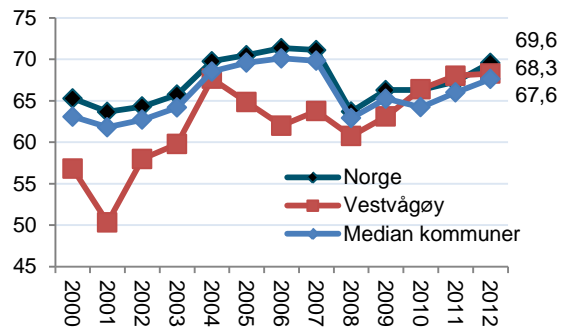
Figur 38: Etableringsindeksen for kommunene i Nordland, med rangeringsnummer for hver av indikatorerne. Rangering for etableringsindeksen er vist helt til venstre. I parentes er rangeringen for etableringsindeksen siste ti år.

6.2 Lønnsomhet

Lønnsomheten i næringslivet måles som andel av foretakene med positivt resultat før skatt. Med denne metoden teller små og store foretak likt.

Lønnsomheten i norsk næringsliv var på topp i årene fra 2004 til 2007. I 2008 sank lønnsomheten brått, men har vært stigende i de tre siste årene. I 2012 hadde 69,6 prosent av alle regnskapspliktige foretak et positivt resultat før skatt.

Andelen lønnsomme foretak i Vestvågøy var på 68,3 prosent i 2012. Andelen er omtrent like høy som gjennomsnittet for Norge, og litt høyere enn andelen til mediankommunen.

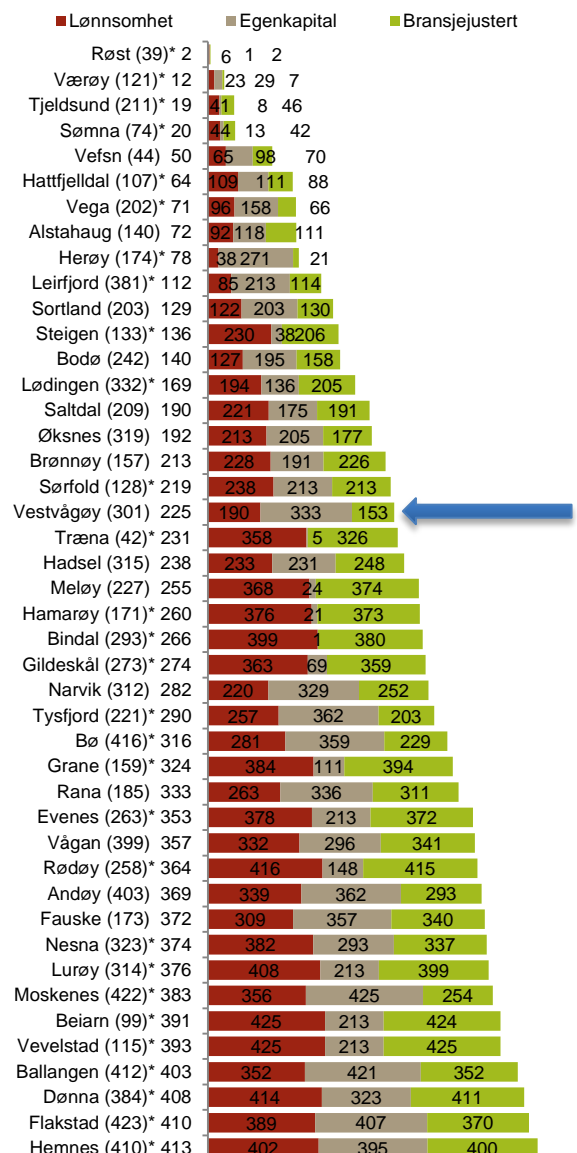
Figur 39: Prosentvis andel foretak med positivt resultat før skatt i Vestvågøy sammenliknet med medianen av kommunene i Norge i perioden 2000-2012.

6.2.1 Lønnsomhetsindeksen for kommuner

I figur 40 ser vi hvordan kommunene gjør det på lønnsomhetsindeksen i 2012. Lønnsomhetsindeksen er sammensatt av tre indikatorer: Andel foretak med positivt resultat, den bransjjusterte andelen, og andelen av foretak med positiv egenkapital.

Vestvågøy rangerte som nummer 225 i 2012. I den siste tiårsperioden har Vestvågøy rangert som nummer 301. Plasseringen har tiltatt i det siste året.

Vestvågøy har best plassering på den bransjjusterte indikatoren. Kommunen rangerer middels med hensyn til lønnsomhet, og ganske lavt med hensyn til egenkapital.

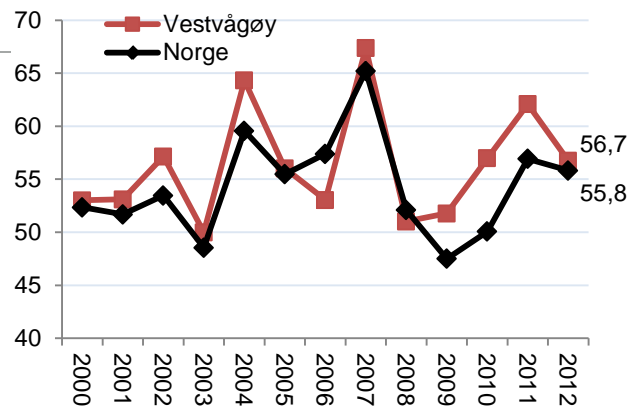

Figur 40: Lønnsomhetsindeksen for kommunene i Nordland. Rangering blant landets 428 kommuner i 2012 til venstre, og rangering siste ti år i parentes. Rangering for de tre lønnsomhetsindikatorerne vises i figuren. Kommuner markert med * er små kommuner.

6.3 Vekst

Andel vekstforetak i Norge var rekordhøyt i 2007, da 65,2 prosent av foretakene hadde omsetningsvekst høyere enn prisstigningen. Andel vekstforetak sank deretter dramatisk de to neste årene, og var på 47,5 prosent i 2009. Etter dette har andel vekstforetak tatt seg opp, men uten å ha kommet seg opp til nivåene i 2006 og 2007. I 2012 hadde 55,8 prosent av alle foretakene i Norge omsetningsvekst høyere enn prisstigningen.

I Vestvågøy hadde 56,7 prosent av foretakene en omsetningsvekst som er høyere enn prisstigningen. Andelen er litt høyere enn den nasjonale andelen. Vestvågøy har ligget over landsgjennomsnittet siden 2009.

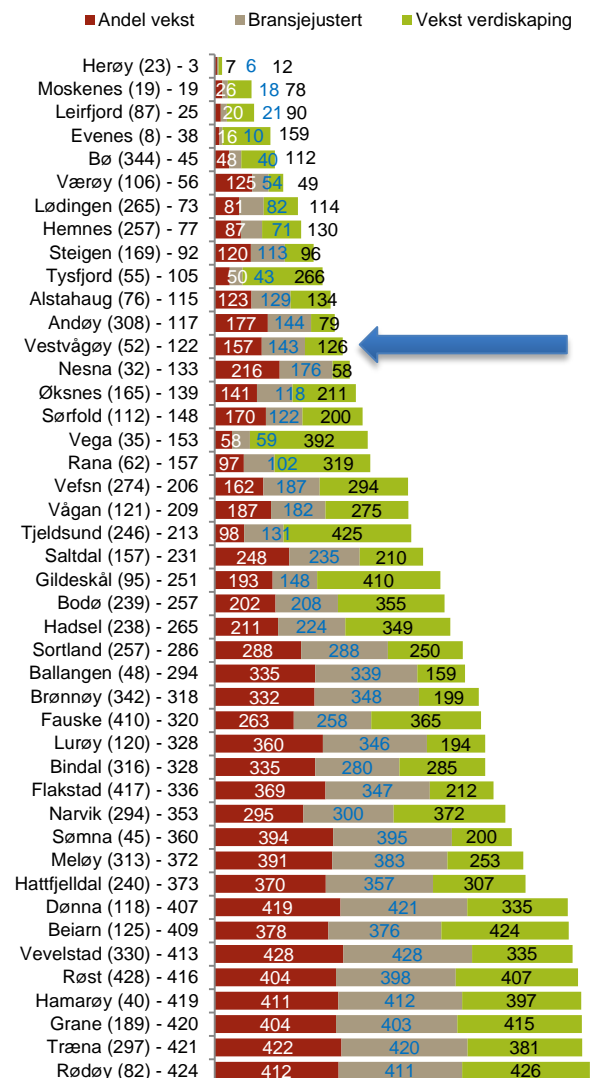
Figur 41: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i Vestvågøy og i Norge i perioden 2000-2012.

6.3.1 Vekstindeksen for kommuner

Vi måler veksten i næringslivet i kommunene ved hjelp av tre indikatorer. Den første indikatoren er andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen. Den andre indikatoren er andel vekstforetak, justert for bransjestrukturen i kommunene. Den tredje indikatoren er andel foretak med vekst i verdiskapingen. Den endelige vekstindeksen er basert på kommunenes rangering med hensyn til de tre vekstindikatorer.

Vestvågøy rangerte som nummer 122 i 2012. I den siste tiårsperioden har Vestvågøy rangert som nummer 52, så det har vært en nedgang i rangering i det siste året.

Vestvågøy rangerer relativt bra på indikatoren for vekst i verdiskaping. Den bransjejusterte veksten rangerer også forholdsvis høyt. Andelen vekstforetak rangeres lavere enn de to andre indikatorene, men godt over medianverdien.

Figur 42: Vekstindeksen for kommunene i Nordland. Rangering blant landets 428 kommuner i 2012 til venstre, og rangering siste ti år i parentes. Rangering for de tre vekstindikatorer vises i figuren.

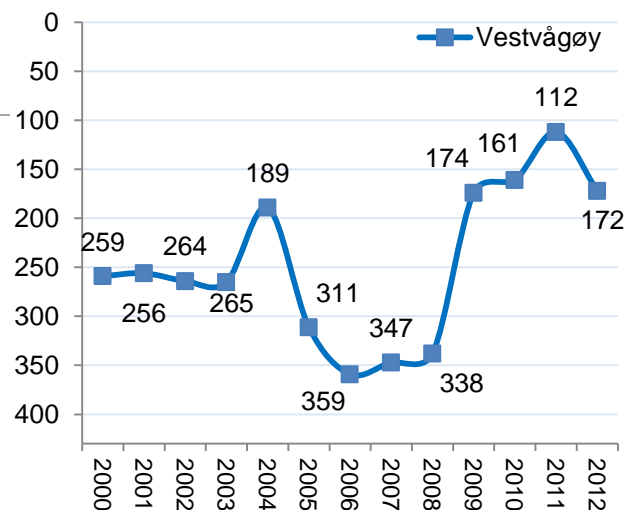
6.4 NæringsNM for kommuner

NæringsNM er en rangering av kommuner, regioner og fylker basert på et sett med ti indikatorer for nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse. Formålet er å komme fram til et mål som forteller hvordan næringslivet samlet sett gjør det i en region. Telemarksforskning har utarbeidet NæringsNM for NHO de siste ni årene.

Figur 43 viser plasseringen til Vestvågøy i NæringsNM fra år 2000 til 2012.

I 2012 kom Vestvågøy på 172. plass. Dette er en nedgang fra toppåret året før, da kommunen kom på 112. plass.

Vestvågøy hadde dårligst plassering i 2006, da kommunen kom på 359. plass. Den største forbedringen kom mellom 2008 og 2009.

Figur 43: Rangeringen til Vestvågøy i NæringsNM i perioden 2000-2012.

6.4.1 Kommunene i Nordland

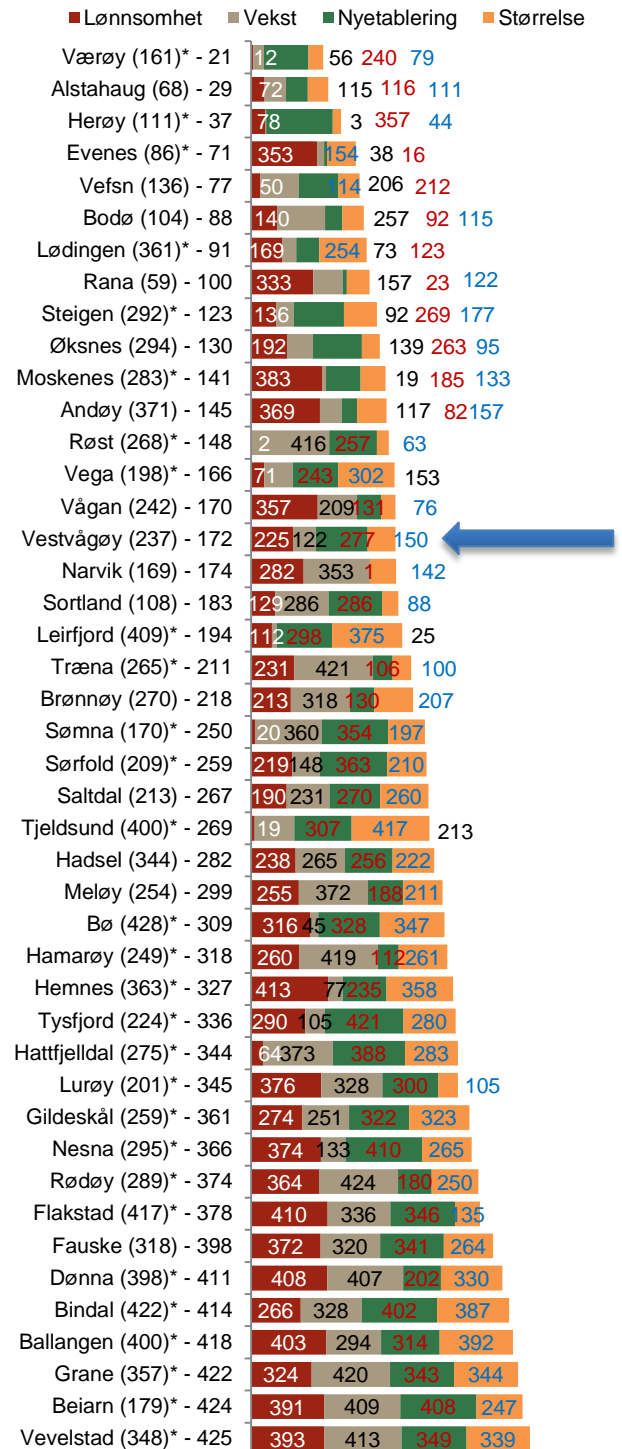
Figuren ved siden av viser plasseringen til de ulike kommunene i Nordland i NæringsNM i 2012.

Tallene i parentes ved siden av kommunenavnet viser gjennomsnittlig plassering for de siste ti årene.

Værøy kom på 21. plass i 2012. Dette er en sterk forbedring fra de siste ti årene.

Ganske mange kommuner i Nordland har gjort det bra i NæringsNM i 2012. Åtte kommuner fikk en plassering blant de hundre beste.

Men også ganske mange kommuner har fått en lav plassering i 2012. Vevelstad fikk lavest plassering i Nordland i 2012. Kommunen rangerte som nummer 425 blant alle kommunene i Norge.

Figur 44: NæringsNM for kommunene i Nordland. Rangering blant landets 428 kommuner i 2012 til venstre, og rangering siste ti år i parentes. Rangering for de fire indeksene vises i figuren

7. Utdanning

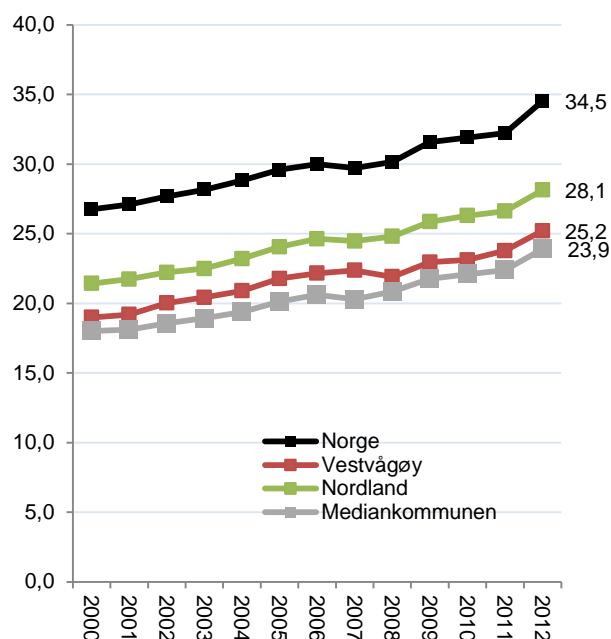
Det er stor interesse for utdanningsnivået, både generelt i befolkningen og i næringslivet. Et høyt utdanningsnivå regnes ofte som en kvalitet i seg selv, samtidig som mange antar at et høyt utdanningsnivå også er vekstfremmende for næringslivet. I regionale utviklingsstrategier, både blant fylkeskommuner og primærkommuner, er det ofte selvstendige målsettinger om å oppnå økt utdanningsnivå. Derfor har vi tatt med dette temaet i denne rapporten. Telemarksforskning har fått tilgang til data fra SSB om utdanningsnivå for alle sysselsatte fordelt på arbeids- og bokommune, og etter sektor og næring. Vi vil først presentere noen data om utdanningsnivå i befolkningen, deretter konsentrerer vi oss om utdanningsnivået i næringslivet.

7.1 Utdanning i befolkning

Utdanningsnivået i befolkningen varierer ganske mye mellom fylkene. Oslo har klart høyest utdanningsnivå i sin befolkning. 50,9 prosent av den sysselsatte befolkningen i Oslo har høyere utdanning, dvs. minst tre år på universitet eller høyskole. Da regner vi ut andelen blant den delen av befolkningen som er registrert som sysselsatt.

I Nordland hadde 28,1 prosent av den sysselsatte befolkningen høyere utdanning i 2012. Som i landet ellers har andelen økt ganske kraftig siden tusenårsskiftet.

I Vestvågøy hadde 25,2 prosent av den sysselsatte befolkningen høyere utdanning i 2012. Andelen er lavere enn andelen til landsgjennomsnittet og fylket, men høyere enn medianverdien.

Figur 45: Andel av den sysselsatte befolkningen i Norge, Vestvågøy, Nordland og mediankommunen med høyere utdanning i perioden 2000-2012.

7.1.1 Utdanningsnivå i arbeidsliv og befolkning

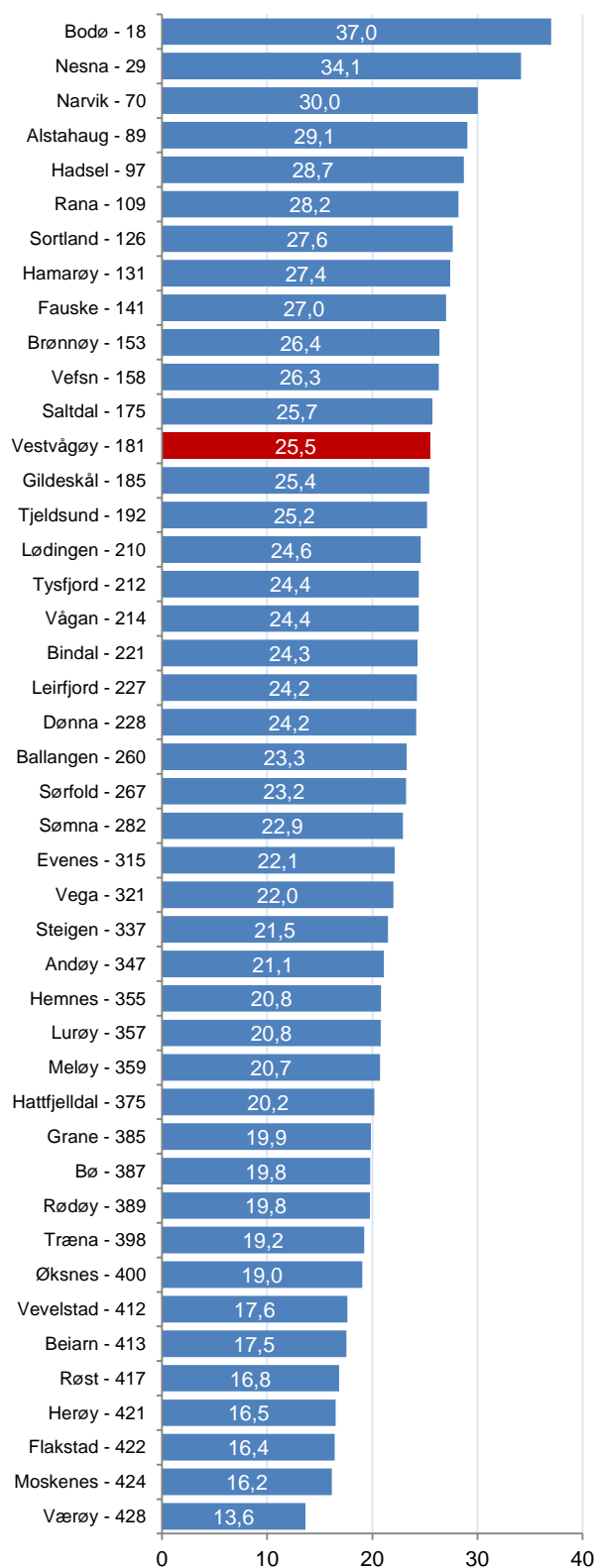
På forrige side så vi hvordan utdanningsnivået har utviklet seg blant de som bor i Vestvågøy. Vi kan også måle utdanningsnivået blant de som *arbeider* i Vestvågøy, og får da et mål for hvor kompetanseintensivt arbeidsplassene er i sum.

25,5 prosent av de som jobber i Vestvågøy hadde høyere utdanning i 2012. Dette plasserer kommunen nummer 181 blant landets 428 kommuner, dvs. litt over medianverdien.

Andelen sysselsatte i arbeidslivet i Vestvågøy er omtrent like høyt som andelen sysselsatte i befolkningen i Vestvågøy.

Kommunene i Nordland har en ganske stor spredning med hensyn til utdanningsnivå i arbeidslivet. Bodø rangerer øverst i fylket og som nummer 18 nasjonalt. I Bodø er 37 prosent av arbeidsplassene utført av folk med høyere utdanning.

Værøy rangerer nederst i landet. 13,6 prosent av de som jobbet i Værøy i 2012 hadde høyere utdanning.

Figur 46: Andel sysselsatte med høyere utdanning, etter arbeidssted 2012.

7.1.2 Utdanningsnivå blant pendlere

Det kan være interessant å se på utdanningsnivået til de som pendler ut og inn av kommunene, og differansen mellom disse.

Noen kommuner har mye høyere utdanningsnivå for de som pendler ut enn de som pendler inn. Det kan naturligvis komme av at kommunen ligger inntil en annen kommune med et svært kompetanseintensivt arbeidsliv som f.eks. Leikanger eller Oslo.

Man skal riktig nok være forsiktig med å tolke disse tallene. Det er første gang Telemarksforskning beregner disse tallene, og vi har ikke nok kunnskap om dette ennå til å kunne konkludere med noe.

Det er likevel interessant å se på om kommuner ser ut til å tiltrekke seg forholdsvis mange høyt utdannede arbeidere eller forholdsvis mange høyt utdannede innbyggere.

I Vestvågøy hadde 25,1 prosent av de som bor og jobber i kommunen høyere utdanning. Blant de som pendlet ut hadde 25,8 prosent høyere utdanning. Av de som pendlet inn hadde 28,5 prosent høyere utdanning i 2012. Det kan se ut som om Vestvågøy er et mer populært sted å jobbe i blant de med høyere utdanning enn å bo i. Men vi husker at graden av pendling inn og ut av Vestvågøy var forholdsvis beskjeden, så man skal være forsiktig med å konkludere noe ut ifra dette.

Narvik og Vågan ser ut til å være populære steder å bo i for de med høyere utdanning, mens Røst og Værøy ser ut til å være mer populære som arbeidssted enn som bosted blant de med høyere utdanning.

Tabell 9: Andel med høyere utdanning hos pendlere i kommunene i Nordland i 2012.

Rang	Navn	Samme kommune	Pendler ut	Pendler inn	Differanse
27	Narvik	31,0	32,1	22,9	9,2
29	Vågan	24,8	29,3	20,4	8,9
48	Andøy	22,5	22,0	14,9	7,1
62	Bodø	38,0	34,8	29,0	5,8
88	Træna	18,8	30,8	26,7	4,1
98	Evenes	23,7	23,1	19,7	3,4
107	Vefsn	26,8	25,8	22,8	2,9
120	Alstahaug	28,9	31,8	29,7	2,1
128	Lødingen	23,6	31,8	30,2	1,6
133	Hamarøy	27,6	28,0	26,6	1,4
136	Rana	28,1	30,0	28,8	1,2
137	Herøy	15,6	22,2	21,2	1,1
139	Beiarn	18,6	12,9	12,0	0,9
141	Sortland	27,0	30,8	30,0	0,8
144	Steigen	21,5	21,9	21,7	0,2
153	Hattfjellidal	20,1	20,8	21,1	-0,2
162	Brønnøy	27,1	21,4	21,9	-0,5
165	Øksnes	18,3	26,2	26,9	-0,6
176	Flakstad	14,5	22,4	23,7	-1,3
181	Hemnes	20,5	21,3	22,9	-1,5
196	Gildeskål	25,5	22,5	24,8	-2,2
208	Vestvågøy	25,1	25,8	28,5	-2,8
218	Sømna	23,0	19,1	22,4	-3,4
228	Hadsel	27,9	29,3	33,2	-4,0
239	Fauske	26,6	24,6	29,1	-4,4
263	Meløy	20,3	19,2	24,8	-5,6
268	Leirfjord	21,1	30,9	36,9	-6,0
315	Bindal	24,0	20,1	29,0	-8,9
338	Vevelstad	16,5	25,4	36,4	-11,0
344	Tysfjord	22,4	25,0	36,3	-11,3
346	Saltidal	24,4	25,9	37,5	-11,6
353	Sørfold	20,7	15,7	28,0	-12,3
356	Nesna	32,7	28,7	41,2	-12,5
358	Rødøy	18,6	15,1	27,8	-12,7
374	Lurøy	19,3	18,0	32,7	-14,7
379	Moskenes	14,2	19,2	34,8	-15,6
381	Vega	21,3	22,2	38,1	-15,9
382	Bø	19,1	16,7	32,7	-16,0
386	Tjeldsund	20,3	21,7	37,9	-16,2
388	Ballangen	21,9	15,9	32,7	-16,8
391	Dønna	21,6	25,5	42,9	-17,4
399	Grane	17,8	16,5	34,9	-18,5
422	Røst	14,0	16,3	42,9	-26,6
423	Værøy	12,7	2,7	30,0	-27,3

7.1.3 Utdanningsnivå sektorer

Det er stor forskjell på utdanningsnivået de de ulike sektorene. Fylke og stat har mye høyere andel med høyere utdanning enn de andre sektorene. Over 70 prosent av de som arbeider i fylkeskommunene har høyere utdanning, mens 64,4 prosent av de statsansatte har minst 3-årig utdanning.

Blant kommuneansatte er også utdanningsnivået høyere enn gjennomsnittet. Her har 46,1 prosent av arbeidstakerne høyere utdanning.

Næringslivet har mye lavere andel utdannede enn i offentlig sektor. 26,1 prosent av de som jobber i næringslivet har høyere utdanning.

Sektorsammensetningen har naturligvis stor betydning for den regionale variasjonen i utdanningsnivået. Steder hvor en stor andel av sysselsettingen er i offentlig sektor vil naturlig få et høyere utdanningsnivå i arbeidslivet, og sannsynligvis også i befolkningen.

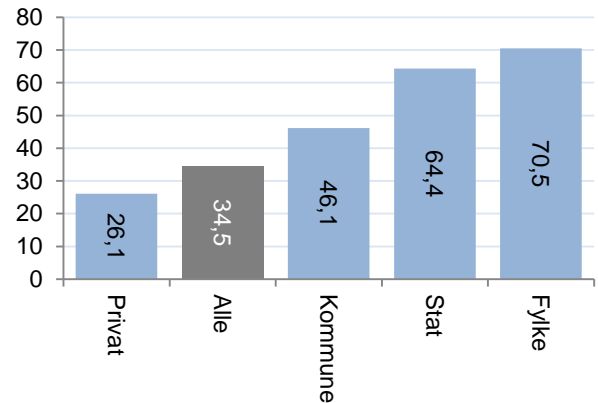
7.1.4 Utdanningsnivå næringslivet

I resten av kapittelet skal vi se spesielt på utdanningsnivået i næringslivet. Variasjonen i utdanningsnivå i næringslivet i kommunene i Nordland er vist i figur 48.

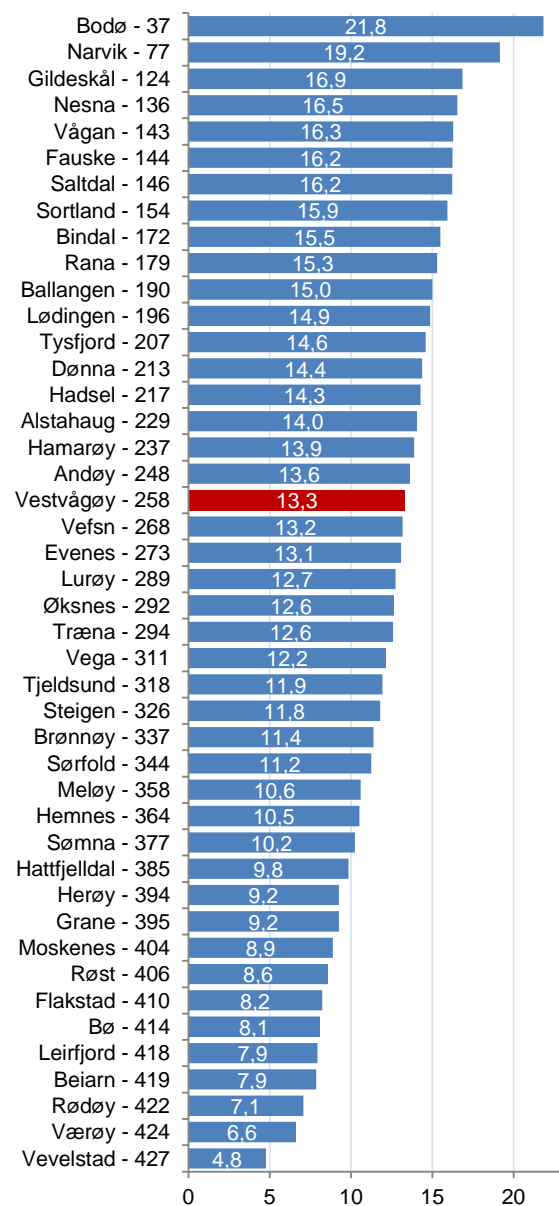
13,3 prosent av de som var sysselsatt i næringslivet i Vestvågøy i 2012 hadde høyere utdanning. Vestvågøy rangerer med dette som nummer 258 blant landets 428 kommuner.

Ikke overraskende rangerer de store byene, Bodø og Narvik, øverst.

Værøy og Vevelstad rangerer nederst. I Vevelstad hadde 4,8 prosent av de sysselsatte i næringslivet høyere utdanning i 2012.

Figur 47: Andel med høyere utdanning etter sektor, 2012.

Figur 48: Andel med høyere utdanning i næringslivet, etter arbeidssted i 2012.

7.2 Hvorfor varierer utdanningsnivået?

Det er stor forskjell på utdanningsnivået mellom de ulike bransjene. Vi kan derfor gjøre en bransjustering på samme måte som vi har gjort tidligere i denne rapporten, og få fram om regionene har mer eller mindre høyt utdanningsnivå, gitt den bransjestrukturen de har. Resultatene er vist i tabellen til høyre. I tabellen har vi først vist *normalisert andel* med høy utdanning, der vi har sett på differansen mellom andel med høy utdanning i næringslivet i regionen og den tilsvarende andelen på landsbasis. Dernest har vi regnet ut *bransjeeffekten*, dvs. hvor mye av dette avviket som kan forklares av bransjestrukturen, og til slutt en *bransjustert utdanningsandel*.

Da ser vi at det bare er noen få kommuner som har en bransjestruktur som tilsier at utdanningsnivået i næringslivet skal ligge høyere enn gjennomsnittet for Norge. Ingen kommuner i Nordland har en positiv bransjeeffekt.

Når vi justerer for bransjestrukturen, ser vi at rangeringen med hensyn til utdanningsnivå blir litt annerledes enn når vi bare ser på andelen uten å ta hensyn til bransjestrukturen. Etter bransjustering er det fremdeles bare få kommuner, til sammen 22 på landsbasis som har et bransjustert utdanningsnivå over null. Ingen kommuner i Nordland har et positivt bransjustert utdanningsnivå. Mediankommunen har en bransjustert andel med høyere utdanning i næringslivet som er 5,2 prosentpoeng under landsgjennomsnittet.

Andelen høyt utdannede i næringslivet i Vestvågøy er 12,9 prosentpoeng lavere enn nivået på landsbasis. Dette skyldes i størst grad en negativ bransjeeffekt (-8 av -12,9). Men det bransjusterte utdanningsnivået er også negativt, og utgjør -5 av de -12,9 prosentpoengene.

Ellers kan vi se at tabellen ser ut til å korrespondere bra med tabellen med differanse mellom ut- og innpendlere, som var vist to sider tilbake. Spørsmålet er om noen kommuner får et høyt bransjustert utdanningsnivå fordi de er attraktive bokommuner for personer med høy utdanning. Det kan gjøre at bedriftene får et kompetansemessig bedre tilbud av arbeidskraft.

Tabell 10: Normalisert andel med høyere utdanning i næringslivet, bransjeeffekten, og bransjustert andel med høyere utdanning i 2012. Rangering blant landets kommuner mht. bransjustert utdanningsnivå.

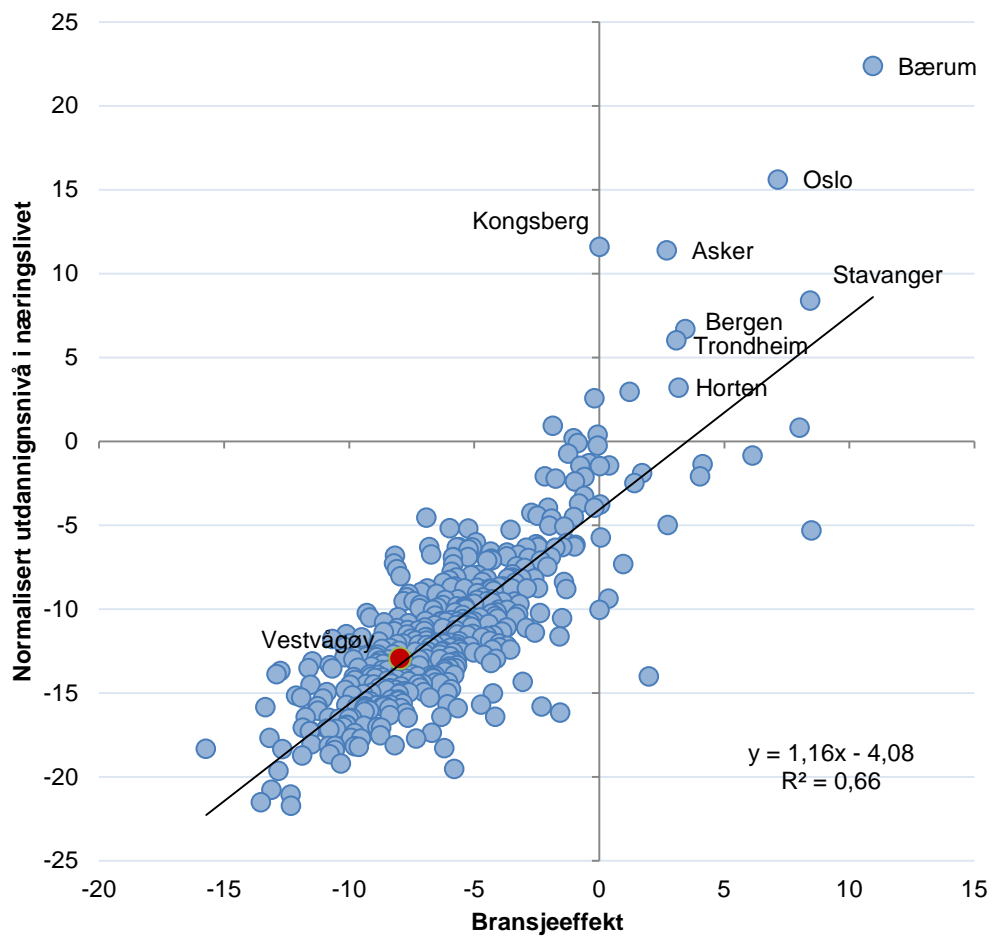
Rang	Kommune	Normalisert andel	Bransjeeffekt	Bransjustert
33	Træna	-13,7	-12,7	-1,0
60	Bodø	-4,4	-2,5	-2,0
66	Tysfjord	-11,7	-9,5	-2,2
73	Nesna	-9,7	-7,1	-2,6
76	Narvik	-7,1	-4,5	-2,6
85	Lurøy	-13,5	-10,7	-2,9
119	Gildeskål	-9,4	-5,7	-3,8
134	Ballangen	-11,3	-7,2	-4,1
159	Røst	-17,7	-13,2	-4,5
171	Bindal	-10,8	-6,1	-4,6
175	Vågan	-10,0	-5,3	-4,7
179	Hattfjelldal	-16,4	-11,7	-4,7
192	Sortland	-10,4	-5,5	-4,9
195	Øksnes	-13,6	-8,7	-5,0
196	Vestvågøy	-12,9	-8,0	-5,0
208	Vega	-14,1	-8,9	-5,2
227	Steigen	-14,5	-9,0	-5,5
231	Hadsel	-12,0	-6,5	-5,5
241	Andøy	-12,7	-7,0	-5,7
242	Rana	-11,0	-5,3	-5,7
244	Leirfjord	-18,3	-12,7	-5,7
264	Fauske	-10,0	-4,0	-6,0
287	Saltådal	-10,0	-3,7	-6,4
300	Flakstad	-18,1	-11,5	-6,6
312	Herøy	-17,0	-10,2	-6,8
315	Hamarøy	-12,4	-5,6	-6,8
316	Værøy	-19,7	-12,8	-6,8
318	Sømna	-16,0	-9,2	-6,9
328	Alstahaug	-12,2	-5,2	-7,1
334	Brønnøy	-14,9	-7,7	-7,2
336	Hemnes	-15,8	-8,6	-7,2
337	Evenes	-13,2	-6,0	-7,2
350	Vefsn	-13,1	-5,7	-7,4
359	Dønna	-11,9	-4,4	-7,5
366	Moskenes	-17,4	-9,8	-7,6
374	Beiarn	-18,4	-10,6	-7,9
379	Vevelstad	-21,5	-13,5	-8,0
386	Grane	-17,0	-8,9	-8,2
393	Bø	-18,2	-9,8	-8,4
400	Lødingen	-11,4	-2,6	-8,8
405	Rødøy	-19,2	-10,3	-8,9
410	Meløy	-15,7	-6,1	-9,6
419	Sørfold	-15,0	-4,2	-10,8
421	Tjeldsund	-14,3	-3,1	-11,3

Når en betrakter tabellen, vil den oppmerksomme leser oppdage at de som har høy utdanningsandel i næringslivet også ser ut til å få høy bransjustert andel, mens de med lavest utdanningsnivå oftest også har lavest utdanningsnivå etter bransjustering, med noen unntak.

Det betyr at bransjestrukturen ikke helt ut forklarer hvorfor noen regioner har et høyere utdanningsnivå i næringslivet, men at det også må være andre forhold som påvirker utdanningsnivået.

Det skal vi se litt mer på, på neste side

I figuren under har vi satt inn alle kommunene etter utdanningsnivå og bransjeeffekten.

Figur 49: Utdanningsnivå, normalisert, og bransjeeffekten på utdanningsnivå i norske kommuner i 2012. Den røde er Vestvågøy.

Av denne figuren kan en lese seg til flere forhold. For det første er det bare 14 av 428 kommuner med en andel av næringslivets ansatte med høy utdanning som er over andelen på landsbasis. Det er blant annet de største byene samt Kongsberg og Horten.

For det andre er det bare 22 kommuner som har en bransjestruktur som tilsier en høyere utdanningsandel.

Når vi legger inn en regresjonslinje (den sorte streken), ser vi at korrelasjonen mellom bransjeeffekten og utdanningsandelen er høy, hele 0,66. Bransjestrukturen forklarer dermed svært mye av variasjonene, tilsynelatende. Problemet er at bransjestrukturen overforklarer forskjellene. Regresjonsformelen, som vi kan lese av diagrammet er y (utdanningsandel) = $1,16 \cdot x$ (Bransjeeffekt) – 4,08. Betaverdien, som er tallet 1,16, burde ligge nært verdien 1.

Når vi går inn og ser på utdanningsnivået i regioner med spesielt høyt utdanningsnivå som f eks Oslo, ser vi at de har mye høyere utdanningsnivå enn landet i alle bransjer. Så hvis en region har en bransjestruktur med en stor andel i kompetanseintensive bransjer, så blir også utdanningsnivået i lite kompetanseintensive bransjer også høyere.

Da vi gjorde samme analyser for regioner, var regresjonslinjen enda mye brattere, dvs. en enda større «overforklaring» av bransjeeffekten. Det kan tyde på at et høyt utdanningsnivå også «smitter» mellom kommuner i samme region.

ⁱ Alle tall om arbeidsplasser og sysselsetting er fra registerbasert sysselsettingsstatistikk fra SSB.

ⁱⁱ Vi bruker begrepet *vekstimpuls* om arbeidsplassvekst, når vi måler veksten i arbeidsplasser i en bransje, eller sektor i prosent av samlet sysselsetting i et område. Dette til forskjell fra prosentvis vekst i antall arbeidsplasser i den samme bransjen fra et tidspunkt til et annet. Da vil bransjer med høy prosentvis egenvekst, men som utgjør en liten andel av samlet sysselsetting, komme ut med lav vekstimpuls. Dette gjør at vi slipper å forklare at sektorer og bransjer som har høy prosentvis egenvekst egentlig ikke betyr så mye for utviklingen.

ⁱⁱⁱ Progressivt gjennomsnitt er et gjennomsnitt for de siste ti årene, der de siste årene gis størst vekt, siste år teller 10, nest siste 9, osv. Dette er en metode som vi bruker for å rangere utviklingen mellom ulike geografiske områder for en rekke indikatorer, fordi vi da ikke bare måler utviklingen i tiårsperioden, men også får med om trenden er positiv eller negativ.

^{iv} Man kan lese mer om «local share effect» i denne [Wikipedia-artikkelen](#) (ad. 11.02.2014).

^v Alle tall for nyetableringer, vekst og lønnsomhet baserer seg på data som Telemarkforskning har fått levert fra Brønnøysundregistrene.